

COI Focus

JEMEN

Veiligheidssituatie

14 juli 2020 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	3
Inleiding.....	4
1. Algemene context	5
1.1. Opstanden (2011)	5
1.2. Politieke overgang	6
1.3. Recente gebeurtenissen.....	11
1.4. UNHCR Position paper en rapport van het VN-Panel van experts	13
2. Actoren van geweld	14
2.1. al-Houthi's	15
2.2. Hadi-regering	17
2.3. Tareq Saleh	19
2.4. De Zuidelijke Beweging en Southern Transitional Council	19
2.5. Saoedi-geleide coalitie.....	21
2.6. Tribale militie's.....	23
2.7. AQAP (al-Qaeda in the Arabian Peninsula's) – Ansar al-Sharia	25
2.8. Islamic State (IS)	27
2.9. Verenigde Staten van Amerika	28
3. Aard en intensiteit van het geweld	30
3.1. Noordwest-Jemen	31
3.1.1. Aantal incidenten.....	31
3.1.2. Militaire campagne al-Houthi's	32
3.1.3. Gewapende schermutselingen tussen al-Houthi's en regeringsgezinde stammen.....	35
3.2. Zuid-Jemen.....	36
3.2.1. Aantal incidenten.....	36
3.2.2. Gewapende confrontaties	36
3.2.3. Gevechten Southern Transitional Council (STC)	38
3.2.4. Gevechten Hodeidah	39
3.3. Luchtbombardementen door de Saoedi-geleide coalitie.....	40
3.4. Sektarisch en politiek geweld	41
3.5. Amerikaanse drone-aanvallen	43
4. Gevolgen voor de burgerbevolking	45
4.1. Burgerdoden en -gewonden	45
4.2. Schade aan infrastructuur.....	49
4.3. Vrijheid van beweging	51
4.4. IDP's	53
4.5. Landmijnen.....	55
Samenvatting	57
Bijlagen	59
1. Kaart: Political map of Yemen	59
2. Kaart: Yemen political and territorial divisions as of June 2020	60
3. Kaart: Yemen – People in need, IDP's and food insecurity per district	61
Bibliografie.....	62

Lijst van afkortingen

ACAPS	Assessment Capacities Project
AQAP	al-Qaeda in the Arabian Peninsula
CIMP	Civilian Impact Monitoring Project
IOLDC	International Organization for Least Developed Countries
IRIN	Integrated Regional Information Networks (sinds maart 2019 The New Humanitarian)
GPC	General People's Congress
GCC	Gulf Cooperation Council
HTC	Hadramawt Tribal Confederacy
HRW	Human Rights Watch
IDMC	Internal Displacement Monitoring Center
IED	Improvised explosive devices
JMP	Joint Meeting Parties
NDC	National Dialogue Conference
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OHCHR	United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights
PNPA	Peace and National Partnership Agreement
SAF	Small arms fire
SA/LW	Small arms / Light weapons
STC	Southern Transitional Council
UXO	Unexploded ordinance
VAE	Verenigde Arabische Emiraten

Inleiding

Deze COI FOCUS bespreekt de actuele veiligheidssituatie in Jemen. Verschillende crisissen, die zich afspelen in een verschillende geografische context maar elkaar wel onderling beïnvloeden hebben een impact op deze veiligheidssituatie. Deze COI Focus is een update van de COI Focus *Veiligheidssituatie Jemen* van 31 augustus 2016.

Deze COI Focus gaat in een eerste hoofdstuk eerst kort in op het revolutiejaar 2011 en de hierop volgende politieke overgangsperiode waarna de COI Focus de actuele ontwikkelingen behandelt. Het tweede hoofdstuk geeft vervolgens een beschrijving van de actoren die de veiligheidssituatie in Jemen bepalen. Hoofdstuk drie gaat dan in op de aard en intensiteit van het geweld in de verschillende regio's en analyseert de nog aan de gang zijnde conflicten. Hoofdstuk vier geeft tenslotte een overzicht van de impact op de burgerbevolking.

Deze COI Focus beoogt een globaal beeld van de veiligheidssituatie in Jemen te geven. Het rapport bevat een niet exhaustief overzicht van de veiligheidsincidenten die zich in Jemen hebben voorgedaan. De vermelde incidenten dienen voornamelijk om de algemene trend in Jemen of in een bepaalde Jemenitische regio te verhelderen.

Deze COI Focus is gebaseerd op informatie uit openbare bronnen. Zo werd gebruik gemaakt van informatie van verschillende internationale gouvernementele organisaties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving uit de internationale en Jemenitische media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de bibliografielijst achteraan in dit document.

Deze COI Focus maakt gebruik van cijfergegevens met betrekking tot veiligheidsincidenten uit de databank van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), een Amerikaanse *non-profit* organisatie die informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Ervaren onderzoekers verzamelen de data door gebruik te maken van informatie afkomstig van een brede waaier van lokale, regionale en internationale nieuwsbronnen en organisaties.

De databank is publiek beschikbaar op de website van ACLED en wordt voortdurend aangevuld en bijgewerkt wanneer eventueel nog nieuwe informatie (al dan niet over een reeds ingevoerd incident) aan het licht komt.¹ De cijfers van ACLED die Cedoca in deze COI Focus gebruikt zijn opgevraagd op 29 juni 2020. De inventaris van ACLED geeft het type van geweld, de actoren van geweld, een beschrijving van de incidenten, de locatie en het aantal dodelijke slachtoffers weer.² ACLED wijst erop dat de verzamelde gegevens in zekere mate de prioriteiten van de verslaggeving door media en organisaties weerspiegelen en dat een onderschatting van het geweld zodoende mogelijk is.³

In zijn Codebook licht ACLED de toegepaste methodologie voor de invoering en voortdurende controle van de data uitgebreid toe.⁴ Gelet op de methodologie, codering en invoering van gegevens kunnen de cijfers van ACLED volgens Cedoca slechts beschouwd worden als een schatting en indicatie van de tendensen met betrekking tot geweld in een bepaalde periode.

De veiligheidssituatie in Jemen wordt door CEDOCA opgevolgd door raadpleging van diverse relevante bronnen. In geval van fundamentele wijzigingen of nieuwe ontwikkelingen die de situatie zoals beschreven in deze COI Focus in belangrijke mate wijzigen, wordt deze COI Focus versneld geactualiseerd.

¹ ACLED, *Coding review Process*, 10/04/2019, [url](#)

² ACLED, *ACLED Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

³ ACLED, *ACLED User Guide for Media*, 10/04/2019, [url](#)

⁴ ACLED, *ACLED Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

1. Algemene context

1.1. Opstanden (2011)

Sinds 1990 was Ali Abdullah Saleh president van Jemen en sindsdien was hij erin geslaagd alle autoriteit naar zich toe te trekken. In januari 2011 begon zijn positie te wankelen nadat de Jemenitische regering een voorstel tot grondwetswijziging indiende waardoor de president onbeperkt kon herkozen worden. Hierop braken protesten uit van vooral jongeren en activisten in Sanaa, Taiz en andere steden, geïnspireerd door de Arabische revolutie in de regio. De protesten richtten zich aanvankelijk tegen deze voorgestelde grondwetswijziging, de corruptie binnen de regering en de heersende werkloosheid maar geleidelijk aan klonk de eis tot aftreden van president Ali Abdullah Saleh harder. Midden februari 2011 vielen de eerste doden in het neerslaan van de betogingen. De protesten gingen ook in de weken daarna door. In nagenoeg alle steden werden vreedzame protestmarsen gehouden. In de hoofdstad Sanaa ontwikkelde het nieuw gedoopte *Change Square* zich tot een permanent tentenkamp. Op verschillende dagen haalden de demonstraties meer dan 100.000 deelnemers.⁵ De oppositie (JMP, Joint Meeting Parties waaronder de Islah-partij (een alliantie van islamitische groepen en conservatieve elementen van de elite) sloot zich bij de jongeren aan.⁶

Op 18 maart 2011 werden in Sanaa bij de grootste demonstratie sinds het begin van de protesten meer dan 45 demonstranten door sluipschutters in burgerkleding doodgeschoten en honderden gewond.⁷ Deze *Friday of Dignity Massacre* betekende een keerpunt in de protestbeweging. Uit protest tegen het geweld stapten verschillende hoogwaardigheidsbekleders op. Bovendien veranderde Saleh's oude bondgenoot en stamgenoot generaal Ali Mohsen⁸ van kant en zette deze zijn troepen (1ste pantserdivisie) in ter bescherming van de protestbeweging waardoor het leger verdeeld werd in een pro- en anti-regeringskamp.

Op 23 mei 2011, daags nadat president Ali Abdullah Saleh voor de derde maal een door de Gulf Cooperation Council bemiddeld akkoord over zijn vertrek weigerde te tekenen, verklaarde sjeik Sadiq al-Ahmar, zijn steun aan de oppositie. Al-Ahmar is hoofd van de tribale federatie Hashid, een van de machtigste stammen van het land. Dit resulteerde in gevechten tussen de veiligheidstroepen van Saleh en de tribale milities van de al-Ahmar clan in Sanaa.⁹ Zo onttaardden de opstanden sinds mei 2011 in een gewapende strijd tussen regerings- en oppositietroepen met hun tribale milities. Deze overschaduwden de massale en over het algemeen vreedzame demonstraties van het volk. De protestbeweging draaide op die manier meer en meer uit op een conflict tussen de heersende elites. Delen van Sanaa en Taiz werden heuse gevechtszones.¹⁰

Tegelijkertijd voerden al-Houthi's en al-Qaeda, die reeds lang tegen de regering streden, hun activiteiten op. Toen het conflict uitbrak in 2011 in de hoofdstad Sanaa maakten zij van de chaos in de hoofdstad gebruik om nieuwe gebieden in te nemen. Dit gebeurde door de al-Houthi-rebellen in het noorden en al-Qaeda in het zuiden.¹¹

⁵ ICG, 03/07/2012, [url](#); Freedom House, 20/9/2012, [url](#); AI, 24/5/2012 [url](#); Press Tv, 26/2/2012 [url](#)

⁶ Carnegie Endowment for International Peace (al-Shakkaf N.), 27/4/2011 [url](#); Le Monde Diplomatique (Bonney L.), 10/2014, [url](#)

⁷ HRW, 12/2/2013, [url](#)

⁸ Voor meer duiding, zie: BBC News, *Yemen crisis: key players*, 6/6/2011 [url](#)

⁹ Critical Threats, *Yemen*, s.d., [url](#); Reuters AlertNet, 05/2012 [url](#)

¹⁰ BBC News, 6/6/2011, [url](#)

¹¹ USDOS, 24/5/2012, [url](#)

sloot bepaalde groepen (zoals de Zuidelijke Beweging en de al-Houthi's) uit.¹⁷ Het akkoord voorzag wel in een periode van nationale dialoog waarbij de belangrijkste uitdaging was om alle partijen te betrekken. Zowel de al-Houthi's in het hoge noorden en de Zuidelijke Beweging in het zuiden als de onafhankelijke jeugd (die aan de basis lagen van de revolutie) verwierpen namelijk het akkoord dat de bestaande (noordelijke) elitestructuren in stand hield en immuniteit aan Saleh verleende. De National Dialogue Conference (NDC) ving aan op 18 maart 2013 en duurde uiteindelijk tot 25 januari 2014. Al-Houthi's en enkele elementen van de Zuidelijke Beweging (zie punt 2.4) waren erin vertegenwoordigd maar ze slaagde er niet in om echt knopen door te hakken.¹⁸

Ondertussen slaagde de regering er niet in een antwoord te formuleren voor problemen waarmee de Jemenitische bevolking geconfronteerd wordt, zoals hoge bevolkingsgroei, povere infrastructuur, acute schaarste van water en voedsel in verschillende regio's, armoede in combinatie met een laag opleidingsniveau, nepotisme en corruptie.¹⁹

Eind februari 2014 besliste president Hadi om Jemen om te vormen tot een federale unie met zes regio's, twee in het zuiden en vier in het noorden. De al-Houthi's de Zuidelijke Beweging en enkele partijen verwierpen deze beslissing. Volgens Critical Threats heeft dit er toe geleid dat sommige leiders van de Zuidelijke Beweging hun volgelingen onder de wapens riepen en nieuwe oproepen lanceerden om zich af te scheuren van het noorden.²⁰ Op 8 maart 2014 kondigde president Hadi de vorming van een *Constitution Drafting Committee* (CDC) aan, dat zou bestaan uit zeventien leden. Het oprichten van dit comité was controversieel omdat verschillende politieke groepen zich niet vertegenwoordigd vonden.²¹ Vanaf 18 augustus 2014 stroomden er grote aantallen al-Houthi's naar Sanaa nadat hun leider, Abdelmalek al-Houthi, de regering opgeroepen had om af te treden omdat ze besloten had om de oliesubsidies te verminderen.²² Op 23 augustus 2014 verklaarde de regering binnen de maand te willen aftreden om plaats te maken voor een technocratische regering, maar op 24 augustus 2014 braken de gesprekken over het vormen van een nieuwe regering al af omdat volgens de regering de al-Houthi's de onmiddellijke herinvoering van de oliesubsidies eisten.²³ Ondertussen waren er reeds gewapende conflicten aan de gang tussen al-Houthi militieën en regeringstroepen in het noorden. Midden september 2014 bereikten deze gevechten Sanaa zelf, waar de al-Houthi's er in slaagden om de macht over te nemen.²⁴ Eind september vluchtte generaal Ali Mohsen, wiens troepen tot dan tegen de al-Houthi's gestreden hadden, naar Saoedi-Arabië.²⁵

Op 21 september 2014 tekende de Hadi-regering de Peace and National Partnership Agreement (PNPA) met de al-Houthi's. De brede politieke concessies die de al-Houthi's via de overeenkomst kregen verzwakte de elite en opende ruimte voor politieke veranderingen.²⁶ In maart 2015 schrijft International Crisis Group (ICG) dat noch de regering van Hadi, noch de al-Houthi's de PNPA echt nageleefd hebben.

¹⁷ ICG, 3/7/2012, [url](#); Friedrich Ebert Stiftung (Gross A.), 04/2014, p. 5-6, [url](#)

¹⁸ UNHCR, 04/2013 [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (al-Muslimi F.), 31/10/2014, [url](#); Congressional Research Service (Sharp J.), 06/02/2014, [url](#); United Nations Human Rights Council, 27/08/2014, p.3-7, [url](#); ICG, 25/09/2013, [url](#); Stiftung Wissenschaft und Politik (Alwazir A.), 08/2013, [url](#)

¹⁹ Congressional Research Service (Sharp J.), 06/02/2014, p. 6, [url](#); Bertelsmann Stiftung, 01/2014, p. 2, [url](#)

²⁰ The Jamestown Foundation (Carlino L.), 06/03/2014, [url](#); Friedrich Ebert Stiftung (Gross A.), 04/2014, p. 5, [url](#); United Nations Human Rights Council, 27/08/2014, p. 4, [url](#); Critical Threats (Zimmerman K.), 02/2014, [url](#)

²¹ Carnegie Endowment for International Peace (al-Falahi A.), 02/05/2014, [url](#); United Nations Human Rights Council, 27/08/2014, p. 4, [url](#)

²² IRIN, 23/09/2014, [url](#)

²³ Reuters, 24/08/2014, [url](#)

²⁴ IRIN, 23/09/2014, [url](#); The Jamestown Foundation, 25/07/2014, [url](#); IRIN, 24/02/2014, [url](#)

²⁵ Le Monde Diplomatique (Bonnefoy L.), 10/2014, [url](#)

²⁶ Carnegie Endowment for International Peace (Transfeld M.), 31/10/2014, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (al-Muslimi F.), *A new deal for Yemen?*, 31/10/2014, [url](#); IRIN, 29/09/2014, [url](#)

Op 7 oktober 2014 benoemde president Hadi een eerste-minister voor de nieuwe regering: Ahmed Awad Bin Mubarak. Zowel de al-Houthi's als de Saleh-getrouwe partij General People's Congress weigerden deze benoeming zodat Hadi ze een dag later al moest intrekken. Op 13 oktober 2014 benoemde president Hadi dan Khalid Bahah als eerste minister, die aanvaard werd door alle partijen en belast werd met het samenstellen van een regering.²⁷

Al-Houthi militias bleven aanwezig in Sanaa waar ze ordehandhavingsfuncties opnamen en checkpoints oprichtten en zetten daarnaast hun militaire optocht verder door. Op 14 oktober 2014 bereikten ze de havenstad Hodeidah aan de Rode Zee en trokken verder naar het zuiden naar Bab-al Mandab. In centraal Jemen vonden er hevige gevechten plaats tussen al-Houthi's enerzijds en AQAP en stammen die hen steunen anderzijds.²⁸

Op 14 oktober 2014 vaardigde de Zuidelijke Beweging op een massavergadering op het Arood plein in Aden een verklaring uit waarin het alle Jemenitische overheidspersoneel, ordediensten en militairen opriep om tegen 30 november 2014 het zuiden te verlaten. Sommige leiders van de Zuidelijke Beweging verklaarden dat de inname van Sanaa door de al-Houthi's de zuidelijk roep om onafhankelijkheid legitimeert.²⁹

Op 7 november 2014 werd een 24-koppige regering gevormd onder leiding van premier Khalid al-Bahah.³⁰ GPC en de al-Houthi's uitten protest tegen de nieuwe regering omdat ze volgens hen niet voldoende geconsulteerd waren over de samenstelling.³¹

Reuters meldt dat de partij General People's Congress op 8 november 2014 president Hadi afzette als voorzitter van de partij en in zijn plaats de vroegere president Saleh aanstelde. De officiële reden voor het afzetten van Hadi is volgens General People's Congress dat Hadi de VN-sancties tegen Saleh steunt. Deze stap verzwakt de positie van Hadi. Ook binnen de nieuwe regering zijn er nu nog maar een handvol Hadi-aanhangers tegenover negen leden van General People's Congress, zes al-Houthi's en leden van verschillende andere partijen.³² Daarnaast schrijven Chatham House en ICG dat Saleh en de al-Houthi's in de loop van 2014 een verstandshuwelijk aangegaan zijn en dat ze sindsdien vanuit eigenbelang samenwerken in hun strijd tegen andere actoren binnen het conflict.³³

IRIN bericht dat Saoedi-Arabië in december 2014 verklaarde dat het zijn jaarlijkse hulp van meer dan één miljard Amerikaanse dollar aan Jemen stopzette uit protest tegen de machtsconcentratie bij de al-Houthi's. Dit legde een zware last op de Jemenitische economie.³⁴

ICG schrijft dat in januari 2015 onenigheid over de ontwerpgrondwet tot het kookpunt kwam, wat er toe leidde dat de al-Houthi's hun controle over Sanaa versterkten, het presidentieel paleis omsingelden en Hadi en zijn regering onder huisarrest plaatsten. Hierop dienden de eerste-minister al-Bahah en president Hadi op 22 januari 2015 hun ontslag in.³⁵ Op 6 februari 2015 riepen de al-Houthi's een *Revolutionary Council* en een *Supreme Security Council* in het leven in strijd met de grondwet. Deze stappen werden volgens ICG door velen als een machtsgreep gezien en leidden tot een toenemend

²⁷ Yemen Times, 14/10/2014, [url](#); Le Monde Diplomatique (Bonney L.), 10/2014, [url](#)

²⁸ IRIN, 23/09/2014, [url](#); Reuters, 13/11/2014, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Transfeld M.), 31/10/2014, [url](#); Yemen Times, 23/10/2014, [url](#)

²⁹ Yemen Times, 16/10/2014, [url](#)

³⁰ BBC News, 7/11/2014, [url](#); The Long War Journal (Adaki O.), 10/11/2014, [url](#); Le Monde Diplomatique (Bonney L.), 10/2014, [url](#)

³¹ Yemen Times, 11/11/2014, [url](#)

³² Reuters, 8/11/2014, [url](#)

³³ Chatham House, 18/11/2015, [url](#); ICG, 09/02/2016, p. 2, [url](#),

³⁴ IRIN 12/02/2015, [url](#)

³⁵ ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 1

verzet tegen de al-Houthi's. Alle politieke partijen, waaronder de GPC van Saleh, verwierpen de maatregelen van de al-Houthi's en tegenstanders hielden betogingen in Sanaa, Ibb en Taiz.³⁶

President Hadi vluchtte dan op 21 februari 2015 naar Aden, waar hij zijn autoriteit als president probeerde te herstellen en een anti-Houthi coalitie probeerde samen te stellen die bestaat uit delen van Hiraak, tribale milities van zijn thuisregio Abyan, het zuiden en de soenitische regio's van het noorden.³⁷

In januari en februari 2015 schrijft Critical Threats dat de leiders van de Zuidelijke Beweging blijven oproepen voor onafhankelijkheid, maar dat ze hiertoe geen formele stappen ondernomen hebben. De zuidelijke provincies Aden, Lahij, Shabwah en Abyan weigeren ondertussen alle bevelen van de centrale regering.³⁸

In maart 2015 vroeg president Hadi aan Saoedi-Arabië om gastland te zijn voor overleg binnen het kader van de GCC. Saoedi-Arabië was akkoord, maar stelde volgens ICG te strenge voorwaarden aan de al-Houthi's zoals het erkennen van Hadi als president en de terugtrekking van alle al-Houthi troepen uit Sanaa. De al-Houthi's en Saleh's GPC weigerden het overleg te verplaatsen uit Sanaa.³⁹

Critical Threats vermeldt dat al-Houthi gevechtsvliegtuigen op 19 maart 2015 de residentie van Hadi in Aden bombardeerden. Hadi bleef hierbij ongedeerd.⁴⁰ Kort daarop heeft Hadi Jemen verlaten en op 26 maart 2015 kwam hij aan in de Saoedische hoofdstad Riyad. Hadi riep vervolgens op tot een militaire interventie door de GCC in Jemen.⁴¹

Volgens de nieuwszender al-Jazeera was de Islah-partij één van de eersten om de oproep voor militaire interventie van Hadi te steunen. Naar aanleiding hiervan werden er volgens al-Jazeera begin april 2015 meer dan honderd middenkaderleden van Islah gearresteerd en werden de woningen van de voornaamste partijleiders ingenomen door al-Houthi's.⁴²

ICG vermeldt dat al-Houthi rebellen op 25 maart 2015 de Jemenitische minister van Defensie arresteerden. Die avond startte het buurland Saoedi-Arabië in een coalitie met negen andere landen een militaire campagne in Jemen om de opmars van de al-Houthi's een halt toe te roepen. Binnenn de coalitie waren de Verenigde Arabische Emiraten na Saoedi-Arabië de voornaamste partner.⁴³

Met steun van de coalitie slaagden regeringsgetrouwe troepen erin om Aden opnieuw in te nemen en op 1 augustus 2015 keerde vicepresident Khaled al-Bahah terug naar deze stad om er een bestuur te installeren.⁴⁴

In november 2015 schrijft de denktank Chatham House al dat de twee voornaamste strijdende coalities steeds meer barsten vertoonden en dat de loyaliteit binnen deze groepen redelijk vaag was. In tegenstelling tot een beeld van een duidelijke strijd tussen pro-Houthi's en pro-Hadi's waren de beweegredenen om te strijden en de beoogde doelstellingen in werkelijkheid veel complexer. Zo leefde er volgens Chatham House en ICG bij de anti-Houthi coalitie weinig tot geen loyaliteit met Hadi, terwijl velen van de pro-Houthi groep eerder anti-Saoedi en anti-Islah waren dan pro-Houthi. Hadi zelf had volgens Chatham House en het VN-Panel van experts voor Jemen nog weinig autoriteit.⁴⁵

³⁶ ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 4; IRIN, 12/02/2015, [url](#); Critical Threats, 09/02/2015, [url](#)

³⁷ ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 4; UNHCR, 08/04/2015, [url](#)

³⁸ Critical Threats, 25/01/2015, [url](#); Critical Threats, , 01/02/2015, [url](#)

³⁹ ICG, 27/03/2015, p. 2, [url](#)

⁴⁰ Critical Threats, 20/03/2015, [url](#)

⁴¹ Critical Threats, 27/03/2015, [url](#)

⁴² Al-Jazeera, 09/04/2015, [url](#)

⁴³ ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 1

⁴⁴ Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung, 02/2016, [url](#), p. 197-198

⁴⁵ Chatham House, 18/11/2015, [url](#), p. 2 & 5; ICG, 09/02/2016, p. 5, [url](#); United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 12, [url](#)

In 2016 schrijft ICG dat de gevechten op dat moment elementen van drie historische breuklijnen combineerden: de Zaydi noordelijke hooglanden (al-Houthi/Saleh) tegen de soennitische rest van het land; het noorden tegen het voordien onafhankelijke zuiden en de restanten van Saleh's GPC tegen Islah. Hierbij dient te worden opgemerkt dat Islah geen echte eigen militie had, maar kon rekenen op een netwerk van loyale tribale milities en getrouwen binnen de ordediensten.⁴⁶

Volgens Chatham House en het Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung vonden er in 2015 in Zwitserland door de VN geleide gesprekken plaats tussen de regering van Hadi enerzijds en het al-Houthi – Saleh kamp anderzijds. Buiten een wapenstilstand van enkele dagen en een beperkte gevangenenruil bleven deze zonder resultaat. In maart 2016 vonden er in Saoedi-Arabië ook rechtstreekse gesprekken plaats tussen een al-Houthi delegatie en de Saoedi's. Dit leidde tot een gevangenenruil, een korte ontmijningsoperatie aan de Saoedische grens en een staakt het vuren dat enkele dagen standhield. In april 2016 werden nieuwe VN geleide gesprekken opgestart in Koeweit.⁴⁷ Na twee maanden vruchteloos overleg en een persoonlijke tussenkomst door de toenmalige VN secretaris-generaal Ban Ki-moon verliet de Hadi-regering op 1 augustus 2016 de gesprekken.⁴⁸

Ondertussen hadden de politieke partij van de al-Houthi's, Ansar Allah, en de GPC van Saleh op 28 juli 2016 een overeenkomst getekend om de macht in de door hen gecontroleerde gebieden te delen. Het al-Houthi Revolutionary Council werd ontbonden en vervangen door een Supreme Political Council waarin tien vertegenwoordigers van beide partijen zetelen. VN-bemiddelaar Ould Cheikh Ahmed verwierp deze overeenkomst en zei dat ze in strijd was met resolutie 2216 van de VN-Veiligheidsraad.⁴⁹

Op 9 augustus 2016 sloot de Saoedische coalitie het luchtruim boven Sanaa waardoor de internationale luchthaven van de stad gesloten werd. Tot in juni 2020 is de luchthaven van Sanaa zowat onafgebroken de facto gesloten geweest met uitzondering van occasionele humanitaire vluchten.⁵⁰

Op 27 april 2017 ontsloeg Hadi twee zuidelijke leiders die voor de onafhankelijkheid van het zuiden waren. Dit leidde tot protesten in Aden en de oprichting in mei 2017 van het Southern Transitional Council (STC) onder leiding van al-Zubeidi en bin Breik. Verschillende zuidelijke gouverneurs sloten zich erbij aan en ze stelden dat ze de vertegenwoordigers van de belangen van het zuiden waren.⁵¹

Vanaf 28 november 2017 vonden er in Sanaa gewapende treffens tussen eenheden van Saleh en de al-Houthi's plaats nadat de spanning tussen deze twee groepen reeds enige tijd opliep. Op 2 december 2017 verklaarde Saleh dat hij brak met de al-Houthi's en dat hij bereid was om onderhandelingen met de Saoedische Coalitie op te starten. Op 4 december 2017 drongen de al-Houthi's de woning van Saleh in Sanaa binnen en brachten ze hem om het leven.⁵²

Op 21 januari 2018 riep de Southern Transitional Council (STC) met de steun van de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) de noodtoestand uit in Aden en riep Hadi op om zijn regering te ontbinden. Hadi ging hier niet op in en op 28-29 januari 2018 veroverden de STC en de VAE de controle over een groot deel van de stad maar aan het presidentieel paleis werden ze tegengehouden door Saoedische troepen.⁵³

⁴⁶ ICG, 09/02/2016, p. 5 & 16, [url](#)

⁴⁷ Chatham House, 25/05/2016, [url](#), p. 37-38; Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung, 02/2016, [url](#), p. 197-198; IPI Global Observatory, 23/03/2016, [url](#)

⁴⁸ Al-Jazeera, 27/06/2016, [url](#); Middle East Institute, 25/04/2016, [url](#); Middle East Eye, 01/08/2016, [url](#); Middle East Eye, 06/08/2016, [url](#)

⁴⁹ Critical Threats, 04/08/2016, [url](#)

⁵⁰ OHCHR, 03/09/2019, p. 26, [url](#)

⁵¹ OHCHR, 03/09/2019, pp. 26-27 & 51, [url](#)

⁵² Bertelsman Stiftung, 29/04/2020, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 27, [url](#)

⁵³ OHCHR, 03/09/2019, p. 27, [url](#)

1.3. Recente gebeurtenissen

Vanaf juni 2018 begonnen Jemenitische gewapende eenheden gesteund door de Verenigde Arabische Emiraten een offensief in de richting van de voorname havenstad Hodeidah. In november 2018 bereikten ze de stadsrand, maar stopten toen hun offensief omdat er onderhandelingen plaatsvonden tussen de al-Houthi's en de Saoedische coalitie. Deze leidden tot de Stockholmoveerenkomst van 13 december 2018 die onder andere een staakt-het-vuren bij Hodeidah en gevangenenuitwisselingen voorzag, maar waarvan de implementatie moeizaam en partieel verliep.⁵⁴ Tareq Saleh, een neef van de vroegere president Saleh leidde de troepen die deze aanval uitvoerden. Deze troepen, de Joint Resistance Forces, werden opgericht door de VAE, maar nadien nam Saoedi-Arabië er de nominale leiding van over. Volgens ICG heeft Tareq Saleh de feitelijke leiding over deze troepen die in 2020 de kustzone ten zuiden van Hodeidah en een deel van de provincie Taiz controleert.⁵⁵

In januari 2019 liep een overeenkomst tussen al-Houthi's en de noordelijke stammen van Hajour ten einde, wat leidde tot gevechten en de inname van Hajour door de al-Houthi's in maart 2019. In mei 2019 trokken de al-Houthi's van daaruit verder op in de provincies al-Dhaleh en Al-Bayda.⁵⁶

In mei 2019 eisten de al-Houthi's de verantwoordelijkheid op voor een drone-aanval op een oliepompstation langs een pijpleiding in Saoedi-Arabië. Dit leidde tot intensivering van de Saoedische bombardementen waarna de al-Houthi's hun raketaanvallen op Saoedi-Arabië verder opdreven. Op 14 september 2019 eisten de al-Houthi's de verantwoordelijkheid op voor een drone-aanval op een belangrijke Aramco olieraffinaderij waardoor de wereldwijde productie met 5 % terugviel. Deze aanval leidde tot een gedeeltelijk staakt-het-vuren en het oprichten van een officieus overlegkanaal tussen de Saoedi's en de al-Houthi's.⁵⁷

Vanaf juni 2019 begonnen de Verenigde Arabische Emiraten met een geleidelijke terugtrekking van hun troepen uit Jemen. In oktober 2019 waren alle VAE-troepen weg uit Aden. Eind 2019 hield de VAE nog wel een beperkt aantal eigen troepen in de stad Mokha aan de Rode Zee kust, in Balhaf in de provincie Shabwa en in Mukalla en de Riyan luchthaven van Mukalla in de provincie Hadramawt.⁵⁸

Door het conflict is het Jemenitisch parlement gesplitst in twee parallelle entiteiten: één gecontroleerd door de al-Houthi's en één gecontroleerd door Hadi. Het Jemenitische parlement heeft in de periode 2016 – 2019 enkel zittingen gehad op verzoek van de al-Houthi's al had de Saleh getrouwe General People's Congress (GPC) partij er een twee-derde meerderheid. In januari 2017 ordonneerde Hadi het parlement naar Aden te komen, waar het niet op in ging. Na de dood van Saleh splitste de GPC en vluchtten verschillende parlementsleden, wat het quorum van het parlement onder druk zette (151 van de 301 leden). Op 13 april 2019 hield het parlement dan toch zitting buiten door al-Houthi's gecontroleerd gebied, namelijk in Seiyoun, provincie Hadramawt. Er namen 118 parlementsleden aan deel. In 2017 heeft ook de STC een soort van eigen parlement opgericht waar eveneens leden van het Jemenitisch parlement van 2011 in zetelen.⁵⁹

In het zuiden bleef de veiligheidssituatie in de loop van 2019 gespannen. In augustus 2019 braken er in Aden na een aanslag op Security Belt-troepen hevige gevechten uit tussen troepen van Hadi en de door de VAE gesteunde Security Belt-eenheden van de STC. Deze laatsten verwierven na enige dagen de controle over de stad. De aanslag leidde ook tot een uitbraak van acties tegen noorderlingen waarbij

⁵⁴ Bertelsman Stiftung, 29/04/2020, [url](#); OHCHR, 09/08/2019, p. 4, [url](#)

⁵⁵ ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

⁵⁶ OHCHR, 09/08/2019, p. 4, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#)

⁵⁷ OHCHR, 09/08/2019, pp. 4 & 36-38, [url](#)

⁵⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 24-25, [url](#)

⁵⁹ OHCHR, 09/08/2019, p. 4, [url](#); Bertelsman Stiftung, 29/04/2020, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 47-49, [url](#); Middle East Institute, 14/05/2020, [url](#)

meerdere winkels vernield werden en personen uit het noorden gedwongen uit Aden gezet werden.⁶⁰ De STC opende vervolgens een offensief buiten Aden, maar werd teruggedreven door Hadi-getrouwe troepen zodat ze eind augustus 2019 Aden controleerde en de helft van de provincie Abyan.⁶¹

Deze ontwikkelingen zetten Saoedi-Arabië ertoe aan om onderhandelingen tussen de STC en de Hadi-regering op te starten die zouden uitmonden in het Riyadh Agreement van 5 november 2019. Volgens deze overeenkomst krijgt de STC een plaats in de Hadi-regering, worden de gewapende eenheden van de STC onder haar bevel geplaatst en worden er nog een hele reeks maatregelen voorzien.⁶² Sanaa Center for Strategic Studies merkt hierbij op dat Saoedi-Arabië de feitelijke zeggenschap over de Hadi-regering heeft en dat vanaf oktober 2019 Saoedische troepen in het zuiden stellingen overnamen van terugtrekkende VAE-troepen en er ook de financiering van sommige lokale gewapende eenheden van de VAE overnamen.⁶³

Al snel bleek dat de implementatie van de Riyadh Agreement niet volgens plan verliep. In de periode november 2019 – januari 2020 haalde men geen enkele van de deadlines van de voorziene maatregelen van het akkoord.⁶⁴

Het niet uitvoeren van de bepalingen van de Riyadh Agreement zorgde voor oplopende spanningen die uitmondde in een verklaring van zelfbestuur van de STC in alle gebieden van het zuiden die het controleert op 26 april 2020. Verschillende zuidelijke provincies zoals Mahra, Socotra, Shabwa en Hadramawt verwierpen deze verklaring van de STC.⁶⁵

In de periode januari – mei 2020 vonden de gevechten tussen de al-Houthi's en de Hadi-troepen vooral plaats in de provincies Marib en al-Bayda, waarbij de al-Houthi's vooral in Marib terreinwinst maakten.⁶⁶

Op 8 april 2020 verklaarde Saoedi-Arabië dat het een eenzijdig staakt-het-vuren zou starten en riep het de al-Houthi's op hetzelfde te doen. Op 10 april 2020 verklaarde de VN-gezant voor Jemen, Martin Griffiths, dat hij een aangepast vredesplan aan de strijdende partijen verdeeld had. De al-Houthi's schoven een lijst van eisen naar voren alvorens ze zich bij het staakt-het-vuren wilden aansluiten. Hierbij staat onder andere de eis voor de terugtrekking van alle coalitietroepen, de opheffing van alle blokkades en het vereffenen van herstelbetalingen door Saoedi-Arabië. Ondanks het verklaarde staakt-het-vuren vonden er in de loop van april 2020 meerdere gevechten plaats tussen de al-Houthi's en coalitietroepen.⁶⁷

Op 10 april 2020 was er in Jemen de eerste officiële melding van een COVID-19 besmetting. De officiële cijfers van het aantal besmetting zijn wellicht een onderschatting, maar zowat alle bronnen zijn het eens dat Jemen niet in staat is om de COVID-19 epidemie het hoofd te bieden. Officieel heeft het land slechts 675 bedden voor intensieve zorg en 309 ventilators voor een bevolking van 30 miljoen.⁶⁸

Op 18 april 2020 verklaarde de Hadi-regering dat het staakt-het-vuren in het kader van de Stockholmoveenkomst van 2018 in Hodeidah onhoudbaar was nadat een van hun waarnemers gedood is door een scherpschutter. Op 16 april 2020 verklaarde de speciale VN-vertegenwoordiger

⁶⁰ OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#)

⁶¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 28-29, [url](#)

⁶² Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 32-33, [url](#)

⁶³ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 33, [url](#)

⁶⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 33-34, [url](#)

⁶⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 18, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 19-20, [url](#)

⁶⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, p. 23-24, [url](#)

⁶⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, pp. 18 & 28, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, p. 30, [url](#)

⁶⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 8-9, [url](#)

voor Jemen, Martin Griffiths, al dat er nabij Hodeidah opnieuw dagelijks schendingen van het staakt-het-vuren plaatsvonden en in de loop van mei 2020 vertrok het grootste deel van het VN-personeel dat in Hodeidah aanwezig was om tussen de strijdende partijen te bemiddelen.⁶⁹

Op 11 mei 2020 barstten er gevechten los tussen Hadi-troepen die optrokken naar Zinjibar, provincie Abyan en STC troepen nabij deze stad.⁷⁰ Eind mei 2020 bleef Saoedi-Arabië bemiddelen om het Riyadh Agreement alsnog uit te voeren waarbij het volgens de Jemenitische nieuwssite al-Masdar vooral een pijnpunt was of eerst het politieke of eerst het militaire luik van de overeenkomst uitgevoerd moet worden.⁷¹

In mei 2020 verklaarde de Hadi-regering dat het instemde met het VN-vredesplan van Martin Griffiths van april 2020 en een staakt-het-vuren maar dat de al-Houthi's het vredesplan niet genegen waren. Op 14 mei 2020 verklaarde Martin Griffiths op zijn beurt dat hij nog steeds bemiddelde voor het vredesplan, maar dat de nieuw uitgebroken gevechten tussen de Hadi-regering en de STC dit sterk bemoeilijken.⁷²

Op 19 juni 2020 namen troepen van de STC de controle over op het eiland Socotra. Ze bezetten gebouwen van het Hadi-getrouwe eilandbestuur en slaagden er na korte gevechten in om Hadi-getrouwe troepen van het eiland te verdrijven en het volledig in te nemen.⁷³

De Bertelmans Stiftung, Carnegie Endowment en Sanaa Center for Strategic Studies schrijven in 2020 dat de provincies Hadramawt en Marib in de praktijk een sterke autonomie opgebouwd hebben los van alle andere actoren, al vallen ze officieel onder het bestuur van de Hadi-regering. Marib steunt hierbij op lokale stammen en Saoedische steun terwijl Hadramawt vooral olie-inkomsten gebruikt om zijn autonomie te ondersteunen. Hadramawt ontwikkelt hierbij een eigen identiteit die zowel de Hadi-regering als de onafhankelijkheidseis van het zuiden verwerpt.⁷⁴

Het European Union Institute for Security Studies schrijft in april 2020 dat er op het moment vier, onderling vervlochten, conflicten aanwezig zijn in Jemen. Eerst is er een conflict tussen het politieke centrum (Sanaa) en de gemarginaliseerde periferie (al-Houthi's en de zuidelijke beweging). Daarnaast is er een conflict tussen oude en nieuwe elites: het samengaan van Saleh en de al-Houthi's ontspoorde de transitieplannen van de Hadi-regering en van de islamitische Islah-partij. Verder is Jemen het toneel van regionale rivaliteit tussen Saoedi-Arabië en Iran en tenslotte ontstaat er een zekere mate van sektarisme tussen sjiieten en soennieten, wat traditioneel niet aanwezig is in Jemen. Het instituut ziet heden drie centra van staatsmacht: de al-Houthi's in Sanaa, de Hadi-regering en de STC in Aden. Daarnaast zijn er lokale machtscentra en de internationale actoren van het conflict.⁷⁵

1.4. UNHCR Position paper en rapport van het VN-Panel van experts

Op 8 april 2015 publiceerde UNHCR een *Position paper on Returns to Yemen*. In dit document geeft UNHCR een beknopt overzicht van de situatie. Daarnaast formuleert UNHCR zijn standpunt voor terugkeer naar Jemen als volgt:

⁶⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 31, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, p. 32, [url](#)

⁷⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 18, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 19-20, [url](#)

⁷¹ Al-Masdar, 29/05/2020, [url](#)

⁷² Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, p. 30, [url](#)

⁷³ The Arab Weekly, 20/06/2020, [url](#); Middle East Eye, 25/06/2020, [url](#)

⁷⁴ Bertelsman Stiftung, 29/04/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 51-52, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace, 27/03/2020, [url](#)

⁷⁵ European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, p. 2, [url](#)

*"As the situation in Yemen remains highly fluid and uncertain, UNHCR calls on all countries to allow civilians fleeing Yemen access to their territories. UNHCR further recommends that States suspend forcible returns of nationals or habitual residents of Yemen to the country. The suspension of forcible returns of nationals and habitual residents to Yemen serves as a minimum standard and should not replace international protection for persons found to meet the criteria for refugee status under the 1951 Convention or the broader refugee criteria as contained in relevant regional instruments, or complementary forms of protection. Depending on the individual profile and circumstances of the case, exclusion considerations may need to be looked into. UNHCR's position will be reviewed as the situation evolves and will be updated as necessary".*⁷⁶

UNHCR merkt in zijn *Position paper* eveneens op dat het conflict en een zwakke rechtsorde ertoe leiden dat veel Jemenieten nood hebben aan bescherming tegen schendingen van hun rechten, uitbuiting en andere vormen van misbruik. Mensenrechtenschendingen, geweld op basis van geslacht en schendingen van de rechten van het kind zijn volgens UNHCR wijdverspreid en de recente toename van het geweld heeft de beschermingsuitdagingen nog vergroot.⁷⁷

In september 2019 schrijft het Panel van experts voor Jemen van de VN-Veiligheidsraad in zijn rapport:

*"The parties to the conflict in Yemen are responsible for an array of human rights violations and violations of international humanitarian law. Some of these violations are likely to amount to war crimes. The practical impact of these violations on the lives of ordinary Yemenis has been immense and wide ranging. Shelling and airstrikes hit people going about their daily lives, often without warning in areas where there is no active combat ongoing, creating the sense that there is no safe place to hide from the fighting. Landmines left by the Houthis kill and maim people long after battles have subsided. The blockade, siege-like tactics, attacks impacting objects essential to the survival of the population and impediments to the delivery of aid deprive the population of necessary items while Yemen is undergoing an unprecedented humanitarian crisis. People are arrested and detained arbitrarily, disappeared, subjected to torture and ill-treatment, including sexual violence, and in some cases documented by the Group of Experts, have died in the custody of parties to the conflict or shortly after release. The population lives in fear of being detained or otherwise targeted for any perceived dissent. Parties actively recruit children, including through force. Civilians unable or unwilling to support the cause of the party in control of the area in which they reside suffer regular punishments. Parties carefully police activists, journalists, and human rights defenders and humanitarian workers, and impose on them restrictions in their work, often resulting in discontinuation of services they provide to people in need. All of these acts amount to violations of the rights of the Yemeni population, and many of them amount to violations of international law, including international crimes."*⁷⁸

2. Actoren van geweld

Vooraf kan worden opgemerkt dat Chatham House in 2016 schrijft dat tot dan de groepen in het conflict voorgesteld worden als pro-Hadi en pro-Houthi, maar dat de realiteit complexer is dan dat. Volgens Chatham House en het Panel van experts van de VN Veiligheidsraad steunen veel Jemenieten noch Hadi, noch de Houthi's, maar zijn ze lid van kleinere groepen met hun eigen identiteit, ideologie,

⁷⁶ UNHCR, 08/04/2015, [url](#)

⁷⁷ UNHCR, 08/04/2015, [url](#)

⁷⁸ OHCHR, 03/09/2019, pp. 221-222, [url](#)

bekommernissen en politieke doelstellingen.⁷⁹ Aansluitend hierbij schrijft het European Union Institute for Security Studies in 2020 over het conflict in Jemen: "rather than a simple, binary war, the situation is characterised by various layers of conflict with multiple state, hybrid, non-state actors and foreign state powers playing active roles".⁸⁰

2.1. al-Houthi's

De al-Houthi beweging is ontstaan binnen het zaydisme, een sjiiitische stekking van de islam die in de 9de eeuw in Jemen opgericht is door imam Yahya al-Hadi al-Haqq. Het zaydisme leunt dicht aan bij het soennisme en traditioneel zijn er veel raakpunten tussen de zaydi en de soennitische hadi-meerderheid in Jemen. Vanaf de 9de eeuw tot 1962 bestuurdde de zaydi-elite onder de leiding van een zaydi-imam het noorden van Jemen, met de stad Saada als centrum, waar ze zowel de religieuze als de seculiere macht hadden. Volgens de zaydi's moet de imam lid zijn van de hashemieten-clan, afstammelingen van de profeet Mohammed. In 1962 vond er dan een republikeinse revolutie plaats waarbij de imam afgezet werd en er een seculier gezag ingesteld werd. Vanaf de jaren 1980 ontstond er een revanchistische zaydi-beweging waarbinnen Badruddin al-Houthi een vooraanstaande stem was. De al-Houthi's waren traditioneel een vooraanstaande zaydi-familie die tot de hashemieten-clan behoren. Husayn al-Houthi, zoon van Badruddin, bouwde de zaydi-beweging verder uit en verzette zich vanaf 2002 tegen de toenmalige Jemenitische president Saleh. Dit leidde tot de zes zogenaamde Saada-oorlogen die Saleh tegen de aanhangers van Husayn al-Houthi voerde in de periode 2004-2010. Deze oorlogen versterkten de militaire capaciteit en aanhang van de al-Houthi's. Vanaf 2011 noemen de al-Houthi's zichzelf ook Ansar Allah (Partizanen van God). Tijdens de eerste oorlog sneuvelde Husayn al-Houthi waarna zijn broer Abdulmalik aan het hoofd van de beweging kwam te staan. Abdulmalik al-Houthi is tot heden de leider van de al-Houthi beweging al vervult hij geen officiële functies. Hij wordt ook aangeduid als "Leider van de revolutie" of "Leider van de koran-mars".⁸¹

In februari 2010 kwam een bestand tot stand dat officieel een einde maakte aan de Saada-oorlogen, maar begin 2011 braken echter opnieuw gevechten uit tussen regeringstroepen en al-Houthi-rebellen in de provincie Saada. Gebruik makend van de chaos in de hoofdstad naar aanleiding van de Arabische Lente verkregen rebellen in maart 2011 de facto de controle over Saada en geleidelijk aan ook over delen van een aantal andere noordelijke provincies. Eind 2011 oefende de regering er geen autoriteit meer uit en beheerden de al-Houthi's de facto het lokale bestuur, inden ze er belastingen, controleerden ze er de checkpoints en de wegen.⁸² International Crisis Group en Le Monde Diplomatique merken op dat de al-Houthi's hierbij een zekere populariteit verwierven aangezien ze veiligheid en een vorm van justitie verzekerden in die gebieden, iets waar de overheid al lang niet meer in slaagde. Daarnaast sponnen ze garen van de frustraties inzake overheids corruptie, prijsstijgingen en nepotisme die leefde bij de bevolking en slaagden er zo in om hun sociale en politieke basis uit te breiden tot groepen buiten hun traditionele machtsbasis. Met de verkiezing van president Hadi in 2012 moesten de al-Houthi's wel een stap terug doen en de macht met hem delen.⁸³

Begin 2012 vonden er vooral in de provincie Hajjah nieuwe gevechten plaats tussen al-Houthi-rebellen en rivaliserende stammen.⁸⁴ In oktober 2013 braken er opnieuw gevechten uit in het noorden en in januari 2014 namen de al-Houthi's de stad Kitaf in waarmee ze zowat gans de provincie Saada onder

⁷⁹ Chatham House, 25/05/2016, [url](#), p. 4; United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 2 & 17-18, [url](#),

⁸⁰ European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, [url](#)

⁸¹ Oasis (Ardemagni E.), 28/07/2019, [url](#); ACAPS, 17/06/2020, pp. 2-3, [url](#); European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, p. 2, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 12, [url](#)

⁸² USDOS, 24/5/2012, [url](#); IDMC, 18/09/2014, [url](#), p. 4; ICG, 10/06/2014, p. 3, [url](#)

⁸³ ICG, 10/06/2014, [url](#) p. 6-7; Le Monde Diplomatique (Bonnefoy L.), 10/2014, [url](#)

⁸⁴ UNHCR, 01/06/2013, [url](#)

hun controle namen.⁸⁵ In juli 2014 namen ze de controle over de stad Amran in de gelijknamige provincie over.⁸⁶

De uitbreiding van de macht van de al-Houthi-rebellen lokte bovendien geweld uit vanwege salafistische strijders. Sinds juli 2011 vonden er gewapende schermutselingen plaats en voerde al-Qaeda on the Arabian Peninsula (AQAP) aanvallen uit tegen al-Houthi-strijders. al-Houthi-strijders viseerden op hun beurt salafistische religieuze activiteiten en bezetten salafistische moskeeën.⁸⁷

In de loop van 2014 gingen de al-Houthi's en de voormalige president Saleh een verstandshuwelijk aan. Verschillende bronnen vermelden dat Saleh via dit bondgenootschap hoopt hij een politieke terugkeer te maken via zijn partij en mogelijk via zijn zoon Ahmed Ali Abdullah Saleh. De al-Houthi's rekenen op Saleh's militaire en tribale steun. En zullen hiervan gebruik maken om op 21 september 2014 de hoofdstad Sanaa over te nemen van de verkozen president Hadi.⁸⁸ Het VN Veiligheidsraad Panel van Experts voor Jemen stelden in 2015 een toenemende mate van integratie vast tussen al-Houthi eenheden en de restanten van gespecialiseerde militaire eenheden die voordien onder controle van Saleh stonden.⁸⁹ Op 6 februari 2015 ontbonden de al-Houthi's en Saleh het parlement en stelden ze Muhammad al-Houthi aan als president van het Supreme Revolutionary Council (SRC) dat in de praktijk het bewind voert in de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden. In augustus richtten ze ook nog het Supreme Political Council (SPC) op. Op 2 december 2017 verklaart Saleh dat hij breekt met de al-Houthi's, waarna hij op 4 december 2017 door al-Houthistrijders gedood wordt. Vanaf dan hebben de al-Houthi's de volledige controle over noord-Jemen.⁹⁰

Na hun machtsovername in de Saada provincie in 2011 en in Sanaa in 2014 hebben de al-Houthi's geleidelijk hun machtsgreep versterkt door ambtenaren en overheidsfunctionarissen te vervangen. Het betrof vooral leden van de GPC van Saleh. Een deel van de GPC-zwaargewichten bleef wel aanwezig in de machtsstructuren in Sanaa. Aan het hoofd van grotere instellingen plaatsten de al-Houthi's ook een loyale zogenaamde *mushrif* (supervisor) die aan de al-Houthi's rapporteert en veto's kan stellen voor alle beslissingen. Kleinere instellingen en degene die de al-Houthi's als cruciaal beschouwen ontbinden ze soms en vervangen ze door nieuwe. De onderzoeksorganisatie ACAPS merkt op dat sinds de dood van Saleh in 2017 het supervisiesysteem van de al-Houthi's deels overbodig is omdat ze alle macht in het noorden naar zich toe getrokken hebben. Er vindt hierdoor een gedeeltelijke versmelting van de formele en de informele instellingen plaats. Hierbij dient opgemerkt dat de GPC nog steeds werkzaam is in het al-Houthi gebied, al bepalen de al-Houthi's de bewegingsruimte van de GPC. ICG merkt hierover in 2020 op dat de al-Houthi's het patronage-systeem van Saleh deels overgenomen hebben en er zo in geslaagd zijn om een aanzienlijk deel van de politieke en tribale elite aan zich te binden die voordien trouw was aan Saleh.⁹¹

De onderzoeksorganisatie ACAPS schrijft dat de benaming al-Houthi beweging en Ansar Allah in de praktijk door elkaar gebruikt worden, maar dat Ansar Allah feitelijk een onderdeel is van de bredere al-Houthi beweging. Ansar Allah wil de politieke, culturele en religieuze doelstellingen van de al-Houthi's vooruithelpen. Ze wordt geleid door Fadhl Abu Talib en telt verschillende onderafdelingen waaronder een politieke afdeling, externe relaties, gezondheidszorgafdeling, educatie-afdeling, media-afdeling en een sociale dienst. Wanneer er naar de al-Houthi-beweging verwezen wordt dan slaat dit

⁸⁵ ICG, 10/06/2014, p. 9, [url](#)

⁸⁶ IDMC, 18/09/2014, p. 4, [url](#),

⁸⁷ ICG, 3/7/2012, [url](#)

⁸⁸ ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 2; Chatham House, 18/11/2015, [url](#); ICG, 09/02/2016, [url](#), p. 2; ACAPS, 17/06/2020, p. 2, [url](#)

⁸⁹ United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 2 & 16-17, [url](#),

⁹⁰ ACAPS, 17/06/2020, p. 2, [url](#)

⁹¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 41-43, [url](#); ACAPS, 17/06/2020, pp. 4-6, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 5, 7-8, [url](#); Yemen Polling Center, 03/2020, p. 3, [url](#)

op een breder veld van actoren die niet noodzakelijk lid zijn van Ansar Allah.⁹² De grondlegger van de al-Houthi's, Badruddin huwde vier maal en via deze huwelijken met andere stammen en de huwelijken van zijn kinderen (14 zonen, 7 dochters) bouwde hij de basis van de beweging op. De aanhangers van het eerste uur, die mee streden tijdens de oorlogen van 2004-2010, vormen volgens ACAPS een tweede *inner circle* van de al-Houthi beweging. Volgens ACAPS is het politieke leiderschap van de al-Houthi's georganiseerd rond vier "vleugels" die verschillende belangen hebben⁹³:

- Militaire vleugel: geleid door Abdullah Abu Ali al-Hakim, het hoofd van de militaire inlichtingendienst.

- Tribale vleugel: samengesteld uit loyale leden van noordelijke stammen die niet tot de traditionele religieuze elite behoren. Hun invloed zou in 2020 afgenomen zijn.

- Ideologische vleugel: geleid door de huidige minister van Binnenlandse Zaken, Abdulkarim al-Houthi.

- De politieke vleugel: Zou grotendeels overlappen met Ansar Allah en wordt vertegenwoordigd door Mahdi al-Mashat het huidige hoofd van de SPC.

De militaire structuur van de al-Houthi's is opgebouwd volgens zeven militaire districten die in 2013 nog ingesteld waren door president Hadi. Daarnaast hebben ze in 2018 een bijkomend centraal militair district opgericht dat Sanaa en de omliggende stamgebieden omvat en geleid wordt door Abdulkhaliq al-Houthi.⁹⁴

Het Sanaa Center for Strategic Studies schrijft dat de al-Houthi's in de door hen gecontroleerde gebieden sinds 2018 steeds meer hun eigen versie van de islam opleggen, zowel in het onderwijs als in het publieke leven. Hierbij is er ook sprake van een toenemende onderdrukking van dissidente stemmen.⁹⁵

ICG schrijft in 2020 dat de intensiteit van de banden tussen Iran en de al-Houthi's een bron van speculatie zijn en dat de omvang ervan moeilijk in te schatten is. De VS en Saoedi-Arabië stellen dat de al-Houthi's handpoppen van de Iraniërs zijn en dat Iran hen politiek en militair steunt. Iran ontkent dit en zegt voor een vredesplan te zijn. De al-Houthi's zelf verklaren dat ze geen noemenswaardige ondersteuning van Iran verkrijgen en dat het zaydisme, al is het een sjiietische stroming, ideologisch ver van de Iraanse sjiieten staat.⁹⁶

2.2. Hadi-regering

Nadat president Hadi in 2014 buiten gewerkt is door de al-Houthi's is hij vooral ondersteund door de Saoedi-geleide coalitie (zie hoofdstuk 2.5) die Hadi terug aan de macht wil brengen. Hadi zelf verblijft sinds 2015 vooral in Riyad, waar hij omgeven wordt door getrouwen die voornamelijk uit zijn geboortestreek Abyan afkomstig zijn. Zijn persoonlijk kabinet telt ook enkele Islah-aanhangers. Er zijn nog maar een beperkt aantal staatsinstellingen van Hadi echt operationeel in Jemen zelf. Zo zijn bijvoorbeeld het ministerie van de premier en dat van Buitenlandse Zaken in Riyad gevestigd. De actuele eigen militaire slagkracht van de Hadi-regering is beperkt en steunt vooral op de coalitie. Vicepresident Ali Mohsen en defensie-minister Mohammed al-Maqdashi leiden samen met Hadi's zoon

⁹² ACAPS, 17/06/2020, p. 3, [url](#)

⁹³ ACAPS, 17/06/2020, p. 3, [url](#)

⁹⁴ ACAPS, 17/06/2020, p. 7, [url](#)

⁹⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 43-47, [url](#)

⁹⁶ ICG, 02/07/2020, pp. 22-24, [url](#)

Nasser de militaire operaties, maar volgens ICG zijn het vooral Saoedische militairen die de feitelijke leiding hebben.⁹⁷

De Jemenitische ngo Abaad schrijft in een rapport van januari 2015 dat er volgens hen na de inname van Sanaa door de al-Houthi's in september 2014 geen werkzaam leger meer is in Jemen. Een groot deel van de legerbrigades werden overgenomen door de al-Houthi's of geblokkeerd in hun kazernes. Volgens Abaad zijn er enkel in het oosten en het zuiden nog eenheden van het Jemenitische leger actief, maar deze zijn verzwakt door aanvallen door al-Qaeda en lokale stammen.⁹⁸

Chatham House schrijft dat president Hadi in 2015 hoogstens over enkele duizenden manschappen beschikte (los van de 1ste pantserdivisie van Mohsen). Zo hebben de 35ste brigade in Taiz en legereenheden in Lahj hun trouw gezworen aan Hadi. Militaire eenheden in Marib, Seyyun en Hadramawt zwoeren volgens Hadi trouw aan hem, maar namen in 2015 niet deel aan de gevechten, wat er volgens analisten op wijst dat ze toen feitelijk trouw waren aan Saleh.⁹⁹

Daarnaast richtte Hadi in 2012 de Presidential Protection Brigades (PPB) op als tegenhanger van de Republican Guard die door Saleh gecontroleerd werd. Met Saoedische financiële steun bouwde Hadi's zoon, Nasser Abdrabbug Mansour, de PPB steeds verder uit waarbij hij vooral ronselt in de thuisbasis van Hadi, de provincie Abyan. De PPB valt technisch onder het ministerie van Defensie, maar in de praktijk staat het meer onder het directe bevel van Hadi. De PPB is niet mee ondergebracht in de zeven militaire districten van de Hadi-regering. In 2020 is de PPB uitgegroeid tot een van de sterkste gewapende eenheden die Hadi controleert en telt het duizenden manschappen in vijf brigades die elk hun eigen hoofdkwartier en commandant hebben. De PPB staat in voor het beschermen van de belangen van de president waarbij de 1ste brigade instaat voor de veiligheid van de president zelf, vooraanstaande leden van de regering en strategische gebouwen, wegen en installaties.¹⁰⁰

Tijdens het conflict waren de PPB vooral aanwezig in Aden, maar in augustus 2019 zijn ze er verdreven door de STC. Sindsdien zijn de PPB-brigades voornamelijk gestationeerd in de provincie Abyan. De Jemenitische nieuwssite al-Mansar geeft de volgende locaties van de PPB-brigades in mei 2020: de 1ste brigade onder leiding van generaal Sanad al-Rahwa is gestationeerd nabij Shaqra, provincie Abyan; de 2de brigade in al-Abr, Hadramawt, deze brigade beschermt traditioneel de vicepresident. De 3de en 4de brigades zitten eveneens nabij Shaqra in Abyan. De 3de brigade is een van de belangrijkste gevechtseenheden van de PPB en de 4de leed hevige verliezen in januari 2020. De 5de brigade zit in Taiz en staat onder bevel van Adnan Rozaiq.¹⁰¹

In maart-april 2020 kwamen er in Aden enkele honderden Jemenitische militairen die in Saoedi-Arabië getraind waren aan in Aden. Ze zijn volgens de bepalingen van het Riyadh Agreement van 2019 bestemd voor de Hadi-troepen maar zijn in eerste instantie ondergebracht in een militair kamp van de Saoedi's in West-Aden.¹⁰² In februari 2020 is een gelijkaardige groep die in Marib trainde beschoten met raketten waarbij 116 soldaten sneuvelen.¹⁰³

De analytische nieuwsdienst Fanack schrijft in 2019 dat Hadi officieel 70 % van het grondgebied van Jemen controleert, maar dit in de praktijk enkel kan met steun van de Saoedi's en de VAE die in de praktijk direct of indirect het door Hadi gecontroleerde gebied besturen. Zonder deze steun zou Hadi weinig autoriteit overhouden in Jemen. Ook een deel van de Jemenitische troepen die voor Hadi

⁹⁷ Counterterrorism Project, 04/2019, [url](#); European Council on Foreign Relations, 03/02/2020, [url](#); Middle East Institute, 14/05/2020, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 12, [url](#)

⁹⁸ Abaad, 04/01/2015, [url](#)

⁹⁹ Chatham House, 25/05/2016, p. 28, [url](#)

¹⁰⁰ Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#)

¹⁰¹ Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#)

¹⁰² Al-Masdar, 03/04/2020, [url](#)

¹⁰³ European Council on Foreign Relations, 03/02/2020, [url](#)

strijden zijn verbonden met andere actoren, vaak met hun eigen agenda.¹⁰⁴ Zo vallen volgens ICG bijvoorbeeld een groot deel van de troepen die officieel voor Hadi strijden in het noorden van Jemen in de praktijk onder de controle van de partij Islah, zowat de belangrijkste bondgenoot van Hadi. Islah, een invloedrijke politieke soennitische partij geworteld in het Moslimbroederschap, is een invloedrijke coalitie van islamisten en tribale leiders die Hadi steunt maar die vooral gekant is tegen de al-Houthi's.¹⁰⁵ ICG vermeldt dat volgens sommigen Islah dominant is binnen het Hadi kamp maar ICG stelt er zelf tegenover dat Islah zelf sterk gefragmenteerd is, wat haar slagkracht verzwakt.¹⁰⁶ De positie van Islah ligt niet altijd eenvoudig, illustratief hiervoor is dat Islah in het noorden van Jemen gesteund wordt door de Saoedi's die hen wapens leveren, maar dat tegelijkertijd de VAE al gewelddadige acties tegen Islah ontplooid heeft en anti-Islah facties steunt.¹⁰⁷

2.3. Tareq Saleh

In 2012 ontbond president Hadi de Republikeinse Garde van Saleh die onder bevel stond van Saleh's zoon Ahmed Ali en waarvan de grootste eenheid, de 3de brigade, geleid werd door Saleh's neef Tareq Saleh. Tareq Saleh werd kort na het aantreden van Hadi in april 2012 ontslagen, maar slaagde erin een militaire rol te blijven spelen en een deel van de Republikeinse Garde onder zijn bevel te houden. Daar komt bij dat Tareq Saleh een leidende figuur is van de General People's Congress, de partij van zijn vermoorde oom Saleh, vanwaar hij eveneens een zekere machtsbasis kan opbouwen volgens Middle East Eye.¹⁰⁸

Tareq Saleh was na zijn ontslag door Hadi enige tijd een al-Houthi bondgenoot, maar wisselde na de dood van zijn oom in 2017 van kamp. In 2018 bouwde Tareq Saleh met VAE-steun in Mokha de gewapende eenheid Guards of the Republic op. Aan het hoofd hiervan trok hij samen met de Giant Brigades en de Tehami Resistance op naar de stad Hodeidah aan de oostkust om er de al-Houthi's te verdrijven. Het verdrag van Stockholm van eind 2018 onderbrak echter de optocht van Saleh. Ondertussen had Tareq Saleh wel de controle verworven over de Jemenitische oostkust ten zuiden van Hodeidah. Toen de VAE in juli 2019 aankondigden dat ze zich uit Jemen zouden terugtrokken voegde Saleh de Giant Brigades en Tehami Resistance bij zijn eigen troepen om zo de Joint Forces op te richten. Dit ondergroef het gezag van de Hadi-regering, waarvan Tareq Saleh de autoriteit niet erkent. In 2020 leidt hij nog steeds anti-al-Houthi troepen aan de Rode Zee kust die gesteund en gefinancierd worden door de VAE en volgens ICG zo'n 40.000 manschappen tellen. Volgens ICG heeft Saoedi-Arabië nominaal het bevel over deze troepen, maar voert Saleh in de praktijk zelf het bevel.¹⁰⁹

2.4. De Zuidelijke Beweging en Southern Transitional Council

De jarenlange politieke hegemonie van Noord-Jemen over Zuid-Jemen na de burgeroorlog in 1994 en de hiermee gepaard gaande frustratie heeft mee geleid tot het opkomen van de Zuidelijke Beweging (Hiraak). Reeds sinds eind 2006 vonden voornamelijk vreedzame protesten plaats in het zuiden die vooral focusten op gelijke rechten voor zuiderlingen. Aanvankelijk eiste de beweging hervormingen binnen de structuur van het eengemaakte Jemen. Het Saleh-regime beantwoordde deze protesten met een mix van doelgerichte repressie, een beperkt aantal toegevingen en pogingen tot coöptatie.

¹⁰⁴ Fanack, 19/06/2019, [url](#)

¹⁰⁵ Fanack, 19/06/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 13-14, [url](#)

¹⁰⁶ ICG, 02/07/2020, p. 14, [url](#)

¹⁰⁷ Counterterrorism Project, 04/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

¹⁰⁸ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Middle East Eye, 04/12/2019, [url](#)

¹⁰⁹ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Middle East Institute, 04/02/2020, [url](#); Middle East Eye, 04/12/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 2, 17-18, [url](#)

Bijgevolg begon de Hiraak-beweging vanaf 2007 openlijk voor onafhankelijkheid te pleiten. Terwijl Hiraak steeds sterker werd, ging het reeds zwakke centrale bewind in het zuiden verder achteruit.¹¹⁰

Begin 2011 zette de Zuidelijke Beweging de protesten van eerdere jaren gewoon verder al sloot ze zich vanaf maart 2011 aan bij de anti-regeringsprotesten waardoor de onafhankelijkheidseis tijdelijk op de achtergrond kwam. Vanaf oktober 2011 vonden er opnieuw massale protesten voor onafhankelijkheid plaats door de Zuidelijke Beweging in verschillende steden.¹¹¹ In 2012 hield de Zuidelijke Beweging over het algemeen vast aan vreedzame protesten maar waren er ook soms gevechten tussen zuidelijke separatisten en regeringstroepen.¹¹²

ICG en Bertelsman Stiftung vermelden dat slechts een kleine minderheid binnen Hiraak opteert voor de gewapende strijd. De gewapende vleugel *Haraka Taqreer al-Maseer* (*The Movement for Self-Determination*, HATAM) werd opgericht vlak na de burgeroorlog in 1994 in Dalia en Hadramawt. Daar komt bij dat het Zuiden haar leger verloor in de burgeroorlog van 1994 en de meeste van haar ervaren commandanten met pensioen gingen.¹¹³

Toch merkt Jamestown Foundation op dat er sinds 2013 een toename is van het aantal facties binnen Hiraak die gewapend protest voorstonden. Er vonden sindsdien meer gewapende incidenten met Hiraak-aanhangers plaats in vooral al-Dhaleh, Lahij, Abyan en Aden.¹¹⁴ De beweging Hiraak bestond tot dan uit een losse en grote coalitie van verschillende groepen die wel populair waren en bleven groeien, ook in regio's buiten de voormalige hoofdstad Aden.¹¹⁵

De opmars van de al-Houthi's in 2014 wijzigde de situatie echter en zette de Zuidelijke Beweging aan tot meer eenheid. Op 27 oktober 2014 verklaarde de Zuidelijke Beweging dat de twee raden van bestuur van de beweging die sinds september 2013 bestonden opnieuw samengevoegd waren om zo alle zuiderlingen te vertegenwoordigen. De eengemaakte raad herhaalde de eis voor onafhankelijkheid die de Beweging al op 14 oktober 2014 uitsprak en stelde Hassan Baom aan als haar nieuwe leider.¹¹⁶ Volgens ICG leidde de hevige strijd in Aden in 2015 ertoe dat de roep om onafhankelijkheid van het Zuiden toenam, maar dat dit de verdere versplintering van Hiraak niet afremde. Zo waren er in Aden alleen al 300 wijkleiders, met elk hun eigen gewapende milities.¹¹⁷

Vanaf 2016 werden er in Zuid-Jemen politieke en militaire structuren opgericht die een onafhankelijk zuiden konden voorbereiden. De verschillende milities die in 2015 tegen de al-Houthi's streden werden, met steun van de VAE, geïnstitutionaliseerd. De eenheden stonden in eerste instantie onder het bevel van de VAE en telden tienduizenden manschappen. Voorbeelden van deze milities zijn: Security Belt Forces in Aden, Lahij, al-Dhaleh en Abyan, de Giant Brigades en de Elite Forces in Shabwani en Hadramawt.¹¹⁸

Op politiek vlak kwam er vanaf 2016 een nieuwe elite naar voren uit de Zuidelijke Beweging en het gewapende zuidelijk verzet. Toen Hadi in april 2017 enkele zuidelijken uit zijn kabinet ontsloeg kwam het tot protesten die, vanuit de elite, aanleiding gaven tot de oprichting van de STC op 4 april 2017. Dit gebeurde onder leiding van Aydarus al-Zubeidi en bin Breik. De Konrad Adenauer Stiftung noemt de STC een "afscheidingsregering die staat te wachten"¹¹⁹. Eind 2019 telde de STC 24 leden van een

¹¹⁰ ICG, 3/7/2012, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 12, [url](#)

¹¹¹ ICG, 20/10/2011, [url](#), Critical Threats (Curran C.), 16/5/2011, [url](#)

¹¹² ICG, 20/10/2011, [url](#)

¹¹³ ICG, 20/10/2011, [url](#); The Jamestown Foundation (Carlino L.), 06/03/2014, [url](#); Bertelsmann Stiftung, 01/2014, p. 13, [url](#)

¹¹⁴ The Jamestown Foundation (Carlino L.), 06/03/2014, [url](#)

¹¹⁵ The Daily Star, 10/9/2012, [url](#)

¹¹⁶ Yemen Times, 28/10/2014, [url](#)

¹¹⁷ Chatham House, 18/11/2015, [url](#); ICG, 09/02/2016, p. 13-14, [url](#)

¹¹⁸ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#)

¹¹⁹ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#)

Presidency Council, 12 departementen en een National Assembly van 303 leden en heeft ze de rol van de Zuidelijke Beweging overgenomen.¹²⁰

Op 21 januari 2018 riep de Southern Transitional Council (STC) met de steun van de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) de noodtoestand uit in Aden. Na gevechten met Hadi-troepen op 28-29 januari 2018 veroverden de STC en de VAE de controle over een groot deel van de stad, maar Saoedische troepen verhinderden dat de Hadi-regering volledig verdreven werd.¹²¹

In augustus 2019 braken er in Aden gevechten uit tussen de STC en de Hadi-regering waarbij de STC de controle over de stad en de helft van de provincie Abyan verwierf. Saoedi-Arabië zette daarop onderhandelingen tussen de STC en de Hadi-regering op wat leidde tot het Riyadh Agreement van 5 november 2019. De overeenkomst gaf de STC een plaats in de Hadi-regering en plaatste de STC-troepen onder bevel van de Hadi-regering. Al snel bleek dat de implementatie van de Riyadh Agreement nauwelijks uitgevoerd werd. De deadline van drie maanden werd niet gehaald en de STC leek niet bereid om zijn autoriteit op het terrein af te staan. Daar komt bij dat de Hadi-regering niet in staat was de soldij van onder andere de Security Belt Forces te betalen, waar voordien de VAE mee voor instond. In de periode februari-april 2020 volgt er een militaire opbouw door de beide partijen in Abyan en nabij Aden.¹²²

Op 25 april 2020 roept de STC-zelfbestuur uit in de zuidelijke gebieden, ten koste van de Hadi-regering. Verschillende gouverneurs van zuidelijke provincies verwerpen deze verklaring van de STC, waardoor het STC-bestuur in eerste instantie geldt in Aden de provincies Lahij en al-Dhaleh en een deel van de provincie Abyan. Volgens het Doha Instituut steunen de VAE de STC hierbij. ICG vermeldt dat de Hadi regering dadelijk een militair offensief tegen de STC opzette, maar dat dit op niets uitliep.¹²³

Op 19 juni 2020 hebben STC-troepen verschillende militaire kampen en politieposten op het eiland Socotra ingenomen waardoor ze de controle over het eiland verwierven. Dit ondanks de aanwezigheid van een duizendtal Saoedische militairen op Socotra.¹²⁴

2.5. Saoedi-geleide coalitie

Op 25 maart 2015 startte Saoedi-Arabië in een coalitie van negen, voornamelijk Arabische landen, een militaire operatie tegen de al-Houthi's. Deze operatie draagt de naam Operation Decisive Storm en de volgende landen hebben hun steun aan de coalitie toegezegd: Bahrein, Koeweit, Qatar, Verenigde Arabische Emiraten (VAE), Egypte, Jordanië, Marokko en Soedan.¹²⁵ Human Rights Watch (HRW) bericht dat leden van de coalitie verklaren dat ze de militaire campagne op touw zetten op vraag van de Jemenitische president Hadi.¹²⁶ De Konrad Adenauer Stiftung schrijft in 2019 dat de Saoedi's en de VAE wilden voorkomen dat de Hadi-regering zou instorten en de al-Houthi's de controle over het ganse land zouden verwerven. Zowel de Saoedi's als de VAE staan vijandig ten opzichte van de ideologie van de al-Houthi's en hun banden met Iran. Om hun strategische belangen te beschermen vonden deze landen het dan ook nodig om de opmars van de al-Houthi's een halt toe te roepen.¹²⁷

¹²⁰ OHCHR, 03/09/2019, pp. 26-27 & 51, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#); Al-Masdar, 01/02/2020, [url](#)

¹²¹ OHCHR, 03/09/2019, p. 27, [url](#)

¹²² OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 28-34, [url](#); Arab Center for Research and Policy Studies, 04/05/2020, p. 4, [url](#); Al-Masdar, 01/02/2020, [url](#); ICG, 30/08/2019, pp. 4-5, [url](#)

¹²³ Arab Center for Research and Policy Studies, 04/05/2020, pp. 4-5, 7, [url](#); ICG, 30/08/2019, p. 5, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 16, [url](#)

¹²⁴ Behorizon, 16/06/2020, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 16, [url](#)

¹²⁵ Critical Threats, 23/04/2015, [url](#)

¹²⁶ HRW, 07/04/2015, [url](#)

¹²⁷ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 2, [url](#)

Binnen de coalitie zijn Saoedi-Arabië en de VAE de belangrijkste actoren en volgens IGC hebben ze in 2016 onderling hun actieterrein in Jemen verdeeld. Hierbij overzien de VAE de operaties in het zuiden en aan de Rode Zee-kust en Saoedi-Arabië die in het noorden van Jemen.¹²⁸

Critical Threats vermeldt in 2015 dat Saoedi-Arabië zelf zegt dat er honderd vliegtuigen van hun luchtmacht aan de operatie deelnemen en dat ze 150.000 manschappen van hun grondtroepen naar de grens met Jemen gestuurd hebben. De Egyptische zeemacht heeft samen met de Saoedische zeemacht eenheden nabij Bab al-Mandab in de Rode Zee voor de kust van Jemen samengebracht. Deze militaire aanwezigheid moet de scheepvaartroutes veilig stellen en pogingen van de al-Houthi's voorkomen om versterkingen over zee aan te voeren.¹²⁹ De Britse krant The Guardian citeert in 2015 Saoedische media volgens welke er ook nog dertig gevechtsvliegtuigen van de Verenigde Arabische Emiraten deelnemen, samen met nog telkens vijftien gevechtsvliegtuigen van Koeweit en Bahrein, tien van Qatar en zes van Jordanië. Daarnaast geeft Turkije politieke steun aan de operatie Decisive Storm.¹³⁰

In juni 2019 verklaarden de VAE dat ze zich zouden terugtrekken. De VAE trokken daadwerkelijk een deel van zijn eigen troepen terug, maar bleven een actor in het conflict via enkele eigen troepenbasissen in het zuiden en de milities die het blijven trainen en financieren.¹³¹ Ook Marokko en Soedan hebben tegen 2020 de coalitie verlaten, Qatar is er voordien al uitgezet en Egypte en Jordanië namen slechts zeer beperkt deel.¹³²

Volgens ICG beschouwt Saoedi-Arabië de al-Houthi's als stromannen van Iran. De Saoedi's steunen president Hadi en hebben na diens vlucht naar Aden in februari 2015 hun ambassade naar deze stad verhuisd. Daarnaast financieren de Saoedi's de mobilisatie van stammen in Noord-Jemen, voornamelijk rond Marib, en Zuid-Jemen tegen de al-Houthi's. ICG schrijft dat de Saoedi's al voor hun eigen militaire interventie financiële en militaire steun aan anti-al-Houthi-eenheden leverden.¹³³ Chatham House schrijft in 2016 dat de Saoedi's niet alleen in Jemen zelf, maar ook in de hele Golfregio Jemenitische strijders ronselen en opleiden om deel te nemen aan de gevechten.¹³⁴ Daarnaast schrijft Carnegie Endowment in maart 2016 dat de tactiek van de Saoedi's, namelijk het financieren van lokale groepen om de militaire strijd in hun plaats te voeren, niet tot blijvende loyaliteit leidt. Daarnaast is het voor Saoedi-Arabië steeds moeilijker om de stijgende uitgaven hiervoor beschikbaar te stellen.¹³⁵ Ook de VAE financieren sinds september 2015 meerdere lokale milities (zie infra).¹³⁶

Het feit dat de STC in augustus 2019 de controle verwierf over Aden en in april 2020 zelfbestuur uitriep plaatst Saoedi-Arabië in een lastige positie. Het kan niet hard optreden tegen de STC dat door de VAE gesteund wordt omdat dit riskeert een bijkomend conflict te creëren waarin de Saoedische bondgenoten niet zo sterk in staan. Concessies aan de STC geven kan dan weer leiden tot spanningen in het Hadi- en Islah-kamp. Eender welk conflict dreigt daarnaast ook de militaire positie van de coalitie ten aanzien van de al-Houthi's te verzwakken.¹³⁷

In 2020 is de Saoedi-geleide coalitie er nog niet in geslaagd om de al-Houthi's te neutraliseren en wordt de coalitie zelf geplaagd door interne tegenstellingen, aldus Carnegie Endowment. Zo staat de VAE weigerachtig tegen het leger van de Hadi-regering omdat het volgens hen teveel leden van de

¹²⁸ Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); ICG, 30/08/2019, p. 3, [url](#)

¹²⁹ Critical Threats, 23/04/2015, [url](#)

¹³⁰ The Guardian, 26/03/2015, [url](#)

¹³¹ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 2, [url](#); Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#)

¹³² Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#)

¹³³ ICG, 27/03/2015, p. 1-2 & 5, [url](#)

¹³⁴ Chatham House, 25/05/2016, p. 29, [url](#)

¹³⁵ Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 03/03/2016, [url](#)

¹³⁶ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#)

¹³⁷ ICG, 30/08/2019, pp. 9-11, [url](#)

Islah-partij bevat, waar de VAE vijandig tegenover staat. De Saoedi's hebben ook twijfels bij de aanwezigheid van Islah maar blijven de Hadi-troepen steunen omdat het de enige reële anti-al-Houthi-groep is die ze ter beschikking hebben. Saoedi-Arabië houdt hierbij wel supervisie over alle militaire operaties en probeert Jemenieten te ronselen om onder direct Saoedisch bevel te strijden.¹³⁸ Volgens ICG ondersteunt Saoedi-Arabië in juli 2020 Hadi-getrouwe troepen en tribale milities in delen van al-Jawf en Marib en grote delen van zuidelijke provincies zoals Shabwa, Abyan, Hadramawt en al-Mahra.¹³⁹

In juni 2020 schrijven verschillende Jemen-analisten op het onafhankelijk mediaplatform The Medialine dat Saoedi-Arabië een manier zoekt om zich terug te trekken uit het Jemenitisch conflict. Volgens de meeste analisten is het bijna niet mogelijk voor Saoedi-Arabië om zich zonder gezichtsverlies terug te trekken, zeker voor de kroonprins, Mohammed bin Salman.¹⁴⁰

Zoals bovenstaand al vermeld begonnen de VAE in juni 2019 met de geleidelijke terugtrekking van hun troepen uit Yemen. Tegen oktober 2019 waren ze volledig betrokken uit Aden, maar eind 2019 hielden ze nog wel een eigen militaire aanwezigheid in de stad Mokha aan de Rode Zee kust en in de steden Balhaf, Mukalla en de luchthaven Riyan aan de zuidkust. De VAE verklaarde hierbij dat het van plan is een beperkte aantal troepen in Jemen te houden. Officieel voor contra-terroristische maatregelen maar in de praktijk ook om economische belangen te beschermen.¹⁴¹ De VAE zijn na Saoedi-Arabië de grootste speler binnen de coalitie. In september 2015 kwamen bij een aanslag in Marib 45 VAE-soldaten om het leven. De zwaarste verliezen ooit voor de VAE-troepen. Sindsdien trok de VAE een groot deel van haar troepen weg van de frontlijnen en begon het Jemenitische paramilitaire groepen op te richten en deze financieel en militair te ondersteunen. De grotere paramilitaire groepen die de VAE ondersteunt zijn: de Security Belt Forces in Aden, de Shabwami Elite Forces in Shabwa, de Hadrami Elite Forces Hadramawt, de Abu al-Abbas Brigades in Taiz, de Giant Brigades en sinds 2018 de National Resistance Forces van Tariq Saleh. Daarnaast zijn de VAE ook belangrijke leenheren van de in 2017 opgerichte STC.¹⁴²

Alhoewel de VAE lid zijn van de coalitie en officieel deelnemen aan het conflict om de al-Houthi's terug te dringen en de Hadi regering opnieuw te installeren volgden ze in de praktijk vaak hun eigen agenda. Zo traden ze in de praktijk vaak op tegen de Islah-partij, die de voornaamste militaire en politieke steunpilaar van Hadi is, maar een lokale afdeling zijn van het Moslimbroederschap dat de VAE als een terroristische organisatie beschouwen. Daarnaast steunen de VAE de STC, die zich openlijk uitspreekt voor onafhankelijkheid voor het zuiden, tegen de Hadi-regering in en financiert de VAE Tareq Saleh, die een eigen koers vaart, los van de Hadi-regering.¹⁴³

2.6. Tribale milities

De tribale milities zijn een factor in de machtspolitiek in Jemen, maar kunnen niet verbonden worden aan één conflictpartij. Volgens Charles Schmitz van de universiteit van Maryland zijn de tribale milities gefragmenteerd en opgebouwd volgens interne en externe rivaliteiten. Ze vormen geen verenigd blok, maar zijn verdeeld volgens tal van kleinschalige, lokale conflicten.¹⁴⁴ Schmitz schrijft dat tribale groepen in de eerste plaats lokale belangen en machtsevenwichten nastreven binnen hun eigen gebied. Vooral het machtsevenwicht met geografisch nabije groepen is voor hen belangrijk. Wanneer nationale actoren zich tot hen richten zullen ze vaak niet in de eerste plaats geïnteresseerd zijn in

¹³⁸ Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#)

¹³⁹ ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

¹⁴⁰ The Medialine, 09/06/2020, [url](#)

¹⁴¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 26-27, [url](#)

¹⁴² Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 25-26, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#)

¹⁴³ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 25, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

¹⁴⁴ Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, 19/03/2018, [url](#)

bijvoorbeeld de ideeën van een politieke partij maar in de middelen die de nationale actor ter beschikking heeft en wat dit betekent voor lokale machtsverhoudingen.¹⁴⁵

Schmitz merkt ook op dat de grenzen tussen verschillende tribale groepen niet altijd heel duidelijk afgelijnd zijn. Ook het behoren tot een specifieke tribale groep volgt niet altijd automatisch vanuit de afkomst van een persoon maar kan een persoonlijke loyauteitsverklaring zijn.¹⁴⁶

Volgens Schmitz is de rol van tribale groepen sinds het instorten van het centraal staatsbestuur in Jemen wel belangrijker geworden omdat de bevolking zich tot tribale leiders wendt voor ordehandhaving en basisvoorziening.¹⁴⁷ De UN Group of Eminent Experts on Yemen schrijft in 2019 eveneens dat het tribale systeem volgens hun rapportering een vitale rol speelt in de hulp distributie en toedeling. Zeker in afgelegen gebieden waar hulporganisaties niet zelf aanwezig zijn en opvolging doen maar van op afstand werken.¹⁴⁸

Wat betrokkenheid van de tribale milities bij de conflicten betreft ontstonden er in 2011 bijvoorbeeld Local Popular Resistance Committees als reactie op de opmars van al-Qaeda. Ze waren aanvankelijk gesteund door reguliere Saleh-legereenheden maar werden al snel een belangrijke onafhankelijke ordehandhaver. In 2013 werden er nieuwe milities gevormd in de provincie Shabwah. Er deed zich hierbij dus een trend voor waarbij de veiligheid in de periferie in Jemen afgewenteld werd naar lokale milities.¹⁴⁹

Deze volkscomités bestonden uit verschillende politieke strekkingen (Hiraak, Islah, salafisten en soennieten).¹⁵⁰ Bovendien werd lidmaatschap dikwijls politiek bepaald. Zo betaalde de gouverneur van Abyan de salarissen hoofdzakelijk uit aan stammen die hem steunden wat voor onvrede zorgde. Verschillende tribale milities kwamen daardoor in aanvaring met regeringstroepen of met elkaar met als gevolg dat stammenconflicten hierbij soms uitgevochten werden onder het mom van de strijd tegen al-Qaeda.¹⁵¹ In 2016 schrijft Chatham House dat doorheen het conflict er veel verwarring was over wie er tegen wie streed. Zo vochten er in Marib bijvoorbeeld verschillende tribale milities zowel voor als tegen de al-Houthi's en Saleh. Voor de verdediging van Aden had Hadi tribale milities verzameld die echter wegtrokken naar Abyan bij het begin van de gevechten. De stad werd uiteindelijk verdedigd door lokale milities die feitelijk rivaliseerden met die uit Abyan.¹⁵²

Allianties met tribale milities kunnen veranderen doorheen de tijd. Zo hadden de al-Houthi's sinds 2012 een akkoord met de Hajour-stam in het noorden, voornamelijk via bemiddeling van voormalig president Saleh. Na de dood van Saleh in 2017 ontstonden er evenwel spanningen tussen de al-Houthi's en de Hajour die opliepen tot een hevige militaire confrontatie in maart 2019. De al-Houthi's hebben hierbij de Hajour militair verslagen.¹⁵³

In sommige gevallen kunnen tribale groepen grotere gebieden beheersen. Zo schrijft de Oxford Research Group in 2019 dat de uitgestrekte provincie Hadramawt in het noorden en het binnenland (Wadi Hadramawt) door de Hadi-regering gecontroleerd wordt, maar dat in het zuiden de Hadramawt Tribal Confederacy (HTC) de dienst uitmaakt. Sinds december 2013 vonden er al meermaals militaire confrontaties tussen beide plaats. Tegelijkertijd is er wel nog steeds een provinciegouverneur die wel goede relaties met de Hadi-regering en de STC onderhoudt. ICG vermeldt in 2020 dat de HTC vooral

¹⁴⁵ CTC Sentinel (Schmitz C.), 10/2011, [url](#)

¹⁴⁶ CTC Sentinel (Schmitz C.), 10/2011, [url](#)

¹⁴⁷ Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, 19/03/2018, [url](#)

¹⁴⁸ OHCHR, 03/09/2019, pp. 197-198, [url](#)

¹⁴⁹ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); Combatting Terrorism Center (Coombs C.L), 20/03/2013, [url](#); Critical Threats, 25/7/2012, [url](#); Bertelsmann Stiftung, 01/2014, p. 7, [url](#)

¹⁵⁰ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); Combatting Terrorism Center (Coombs C.L), 20/03/2013, [url](#); Critical Threats, 25/7/2012, [url](#)

¹⁵¹ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Combatting Terrorism Center (Coombs C.L), 20/03/2013, [url](#)

¹⁵² Chatham House, 25/05/2016, pp. 26-27, [url](#)

¹⁵³ Carnegie Endowment for International Peace (Shuja al-Deen M.), 23/04/2019, [url](#)

hun lokale autonomie ten aanzien van de Hadi-regering en de STC wil bewaren en dat de VAE wellicht de HTC steunen.¹⁵⁴

In de provincie Mahra, aan de grens met Oman zijn de lokale tribale groepen en milities heel invloedrijk volgens Carnegie Endowment in 2020. De VAE en de STC hebben er al vruchteloos geprobeerd de controle over het gebied te verwerven. Vanaf 2017 probeert Saoedi-Arabië er een voet aan de grond te krijgen en in 2019 hadden ze controle over enkele havens en grensovergangen. De Saoedi's hebben enkele stammen aan zich kunnen binden en externe milities naar het gebied gebracht maar toch dienen ze rekening te houden met de belangen en invloed van de tribale groepen. Oman ziet de Saoedische aanwezigheid ondertussen als een bedreiging en steunt stammen die anti-Saoedisch ingesteld zijn. De tribale groepen zijn zo gesplitst in een pro-Oman en een pro-Saoedisch deel, maar onderlinge tribale controlemechanismen zorgen er voor dat de stabiliteit in de provincie bewaard blijft.¹⁵⁵

2.7. AQAP (al-Qaeda in the Arabian Peninsula's) – Ansar al-Sharia

In 2009 werd een *offshoot* van al-Qaeda opgericht, genaamd Ansar al-Sharia (Partisans of Islamic Law) of al-Qaeda of the Arabian Peninsula (AQAP). Deze groepering heeft een meer lokale inslag en bestaat uit een mix van al-Qaeda-strijders en jonge lokale rekruten en volgens The Washington Institute waren bij de oprichting vooraanstaande leden van het Saleh-regime betrokken.¹⁵⁶ De groep streeft naar een islamistisch model zoals dat van de Taliban in Afghanistan. In het jaar na haar oprichting voerde de groepering verschillende voedsel- en waterdistributiecampaagnes en zond het *sharia*-rechters om lokale rechtbanken bij te staan bij hun achterstand. Zo kende de groepering een snelle verspreiding. Zuid-Jemen is vruchtbare grond voor de verspreiding van het islamitisch fundamentalisme gezien de combinatie van een ongeletterde en achtergestelde bevolking en de hoge afgelegen woestijnbergen. Het Saleh-regime heeft de verspreiding mee in de hand gewerkt door al-Qaeda gedurende jaren af te kopen om zich gedeisd te houden. Voorts zijn de tribale structuren in Abyan en Jaar erg zwak.¹⁵⁷ Sinds mei 2011 maakte ze gebruik van het veiligheidsvacuüm in het zuiden en de politieke strijd in Sanaa om grote delen van de provincie Abyan in te nemen.¹⁵⁸ Bij het begin van de termijn van Hadi had Ansar al-Sharia bijgevolg de controle over 7 zogenaamde 'Islamitische Emiraten' (de steden al-Houta, Azzan, Jaar, Maudia, Lawder, Shaqra en Zinjibar). Ansar al-Sharia behield nagenoeg een jaar de controle over deze gebieden. De verspreiding naar gebieden ten westen van Abyan wordt gehinderd door Hiraak, die haar basis in Aden had.¹⁵⁹

Regeringstroepen slaagden er evenwel in om, in samenwerking met de Local Popular Resistance Committees (volkscomités) geleid door lokale tribale strijders en gesteund door de Amerikaanse luchtmacht (drones), een aantal regio's terug in te nemen. Op 12 juni 2012 namen regeringstroepen de zuidelijke hoofdstad Zinjibar en de stad Jaar terug in. Daarna werden ook de kuststeden Shaqra, Abyan en Azzan in de aangrenzende provincie Shebwa teruggewonnen.¹⁶⁰

Het regeringsoffensief van de lente van 2012 was volgens Critical Threats echter niet beslissend en langzaam nam de aanwezigheid van AQAP-elementen in de bevochten regio opnieuw toe. In de lente

¹⁵⁴ Oxford Research Group, 10/07/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 2, 17, [url](#)

¹⁵⁵ Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 145, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, pp. 15-16, [url](#)

¹⁵⁶ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#)

¹⁵⁷ ICG, 20/10/2011, [url](#)

¹⁵⁸ ICG, 3/7/2012, [url](#); Critical Threats, 25/7/2012, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#)

¹⁵⁹ The Jamestown Foundation (Coombs C. L), 24/5/2012, [url](#)

¹⁶⁰ Critical Threats, 14/08/2014, [url](#)

van 2014 hebben de Jemenitische troepen een nieuw offensief tegen AQAP in het zuiden uitgevoerd, waardoor AQAP zich opnieuw uit de provincies Abyan en Shabwah terugtrok naar Hadramawt.¹⁶¹

In 2013 en 2014 voerde AQAP enkele grote aanslagen uit die tot sterke verontwaardiging bij de Jemenitische bevolking leidden.¹⁶² Maar in maart 2015 schrijft ICG dat al-Qaeda in het zuiden van Jemen opnieuw aan invloed wint door toedoen van het instorten van de staatsstructuren en anti-Houthi gevoelens die er leven.¹⁶³ Ook de Jemenitische ngo Abaad schrijft in januari 2015 dat telkens de invloed van de al-Houthi's toeneemt het aantal sympathisanten van al-Qaeda groeit.¹⁶⁴ HRW bericht hierover in april 2015 dat al-Qaeda sinds het begin van de Saoedische luchtbombardementen op 25 maart 2015 territoriale winst geboekt heeft door het innemen van strategische civiele en militaire punten in de stad al-Mukalla in de provincie Hadramawt.¹⁶⁵

Critical Threats schrijft in maart 2015 eveneens dat al-Qaeda profiteert van de conflictsituatie in Jemen door zijn aanwezigheid in de zuidelijke en oostelijke provincies van Jemen uit te breiden. Er zijn volgens Critical Threats aanwijzingen dat al-Qaeda-strijders bij de plaatselijke bevolking infiltreren om al-Houthi-expansie te bestrijden. Deze infiltraties vinden vooral plaats in de provincies Marib en al-Bayda. Daarnaast heeft al-Qaeda zijn aanwezigheid in Bayhan versterkt nadat het er op 12 februari 2015 een van Jemens grootste militaire basissen innam.¹⁶⁶

Op 11 april 2015 heeft al-Qaeda volgens Critical Threats in de provincie Hadramawt een gezamenlijke raad gevormd met enkele Hadrami-stammen. Deze raad draagt de naam *Hadramawt People's Council* en ziet toe op het bestuur in de provinciehoofdstad Mukalla.¹⁶⁷

Volgens Critical Threats en Chatham House zet al-Qaeda sterk in op het voorzien van publieke voorzieningen in de regio's die ze controleren. Zo verklaarde al-Qaeda op 30 april 2015 dat ze bezig waren met het herstel van de elektriciteitsvoorzieningen in Shihr, Hadramawt.¹⁶⁸

Chatham House schrijft over AQAP dat diens belangrijkste strategie in 2015 erin bestond om samen te werken met stammen en criminele groepen om zo een verenigd soenitisch front tegen de al-Houthi's te kunnen vormen.¹⁶⁹

Carnegie Endowment bericht dat in juni 2015, Nasir al-Wuhayshi, de leider van AQAP in Jemen gedood werd door een VS-drone. Wat volgens Carnegie Endowment tot een tijdelijk leiderschapsvacuüm bij AQAP leidde.¹⁷⁰

In april 2016 slaagde een coalitie van zuidelijke Jemenitische stammen onder leiding van de VAE erin om AQAP uit Mukalla te verdrijven. Na het verdrijven van AQAP zagen de VAE erop toe om de basisvoorzieningen en levensomstandigheden in al-Mukalla te verbeteren en zo de voedingsbodemp voor AQAP weg te nemen. De VAE gesteunde troepen van de Hadrami Elite Forces, de Shabwani Elite Forces en de Security Belt Forces hebben het offensief tegen AQAP daarna verdergezet.¹⁷¹

Sinds 2018 is AQAP in het defensief gedwongen. Zo slaagden de Hadrami Elite Forces en de Shabwani Elite Forces met steun van de VAE erin om AQAP in de provincies Hadramawt, Shabwa en Abyan sterk terug te dringen. In mei 2019 had AQAP nog een sterke aanwezigheid in delen van de provincie

¹⁶¹ Critical Threats, 14/08/2014, [url](#)

¹⁶² USDOS, 30/04/2014, [url](#); Congressional Research Service (Sharp J.), 06/02/2014, [url](#); Critical Threats, 14/08/2014, [url](#)

¹⁶³ ICG, 27/03/2015, p. 5, [url](#)

¹⁶⁴ Abaad, 04/01/2015, [url](#)

¹⁶⁵ HRW, 07/04/2015, [url](#)

¹⁶⁶ Critical Threats, 20/03/2015, [url](#)

¹⁶⁷ Critical Threats, 17/04/2015, [url](#)

¹⁶⁸ Critical Threats, 01/05/2015, [url](#); Chatham House, 18/11/2015, p. 9, [url](#)

¹⁶⁹ Chatham House, 18/11/2015, p. 9, [url](#)

¹⁷⁰ Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 19/02/2016, [url](#)

¹⁷¹ The Atlantic, 22/09/2018, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#); The Atlantic, 22/09/2018, [url](#)

Hadramawt ten zuidwesten en ten noordoosten van Mukalla maar dit zonder dat ze er grote gebiedsdelen controleerde. Daarnaast is AQAP nog aanwezig in kleine delen van zuidelijke en noordelijk Abyan en in oostelijk al-Bayda. Tenslotte controleert het nog een klein gebied ten oosten van de kustplaats Shofra in de provincie Abyan.¹⁷² In juli 2020 schrijft ICG dat AQAP nog actief is in enkele beperkte zones in de provincies Abyan, al-Bayda, Shebwa en Hadramawt.¹⁷³ Het Sanaa Center for Strategic Studies schrijft begin 2020 dat AQAP het zwakste staat sinds zijn oprichting in 2009.¹⁷⁴

In april 2016 citeert het analytische Council on Foreign Relations de *Wall Street Journal* volgens wie AQAP enkele duizenden strijders telt in Jemen.¹⁷⁵ De analytische website Fanack en Inside Arabia schrijven in 2019 en 2020 dat AQAP mogelijk nog enkele duizenden aanhangers heeft in Jemen.¹⁷⁶

Begin februari 2020 doodden de VS met een drone-aanval in de provincie al-Bayda de leider van AQAP, Abu Hurairah Qassem al-Raimi. Eind maart 2020 nam Khaled Batarfi de leiding over AQAP over.¹⁷⁷

Sinds IS eind 2014 - begin 2015 zijn intrede deed in Jemen bestaat er een sterke spanning tussen AQAP en IS, die volgens ICG in feite in dezelfde rekrutenvijver vissen en daar strijd om voeren.¹⁷⁸ Critical Threats schrijft in juni 2016 dat het initiële succes van IS sinds december 2015 afgenomen is en dat AQAP via banden met de lokale bevolking zijn positie kon versterken. IS heeft deze banden niet.¹⁷⁹ In 2018 en de eerste helft van 2019 vonden er hevige gevechten plaats tussen AQAP en IS, voornamelijk in de provincie al-Bayda. De gevechten vonden meestal plaats in de vorm van beschietingen door scherpshutters en verrassingsaanvallen.¹⁸⁰

2.8. Islamic State (IS)

Volgens ICG en het academisch tijdschrift *CTC Sentinel* kondigde de organisatie Islamic State (IS) in november 2014 haar bestaan in Jemen aan en aanvaarde Abu Bakr al-Baghdadi, de leider van IS, de eed van trouw van deze nieuwe afdeling die geleid wordt door Abu Bilal al-Harbi, een Saoedi.¹⁸¹ Critical Threats en *CTC Sentinel* schrijven dat IS in Jemen zichzelf Vilayat Sanaa noemde en dat het probeerde om het sektarische conflict in Jemen op scherp te stellen. In oktober 2018 veranderde het zijn naam in Vilayat al-Yemen.¹⁸²

ICG en Critical Threats berichten beide dat IS de verantwoordelijkheid voor de aanslagen op 20 maart 2015 tegen al-Houthi moskeeën in Sanaa opeiste. Bij deze zelfmoordaanslagen tegen twee al-Houthi moskeeën kwamen meer dan 140 gelovigen om het leven. Een andere persoon probeerde dezelfde dag een zelfmoordaanslag te plegen in een al-Houthi moskee in Saada, maar werd gearresteerd. Hij blies zichzelf later op terwijl hij in detentie zat.¹⁸³

Chatham House schrijft in november 2015 dat IS zijn activiteiten tot dan beperkte tot aanslagen tegen al-Houthi doelen en dat het zo tegelijkertijd de sektarische spanningen in Jemen wou opdrijven en vooraanstaande personen viseert. Nog volgens Chatham was IS voornamelijk aanwezig in Aden en de

¹⁷² Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken, 11/07/2019, pp. 20-21, [url](#); The Atlantic, 22/09/2018, [url](#); Fanack, 19/06/2019, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#)

¹⁷³ ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

¹⁷⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 66, [url](#)

¹⁷⁵ Council on Foreign Relations, 19/04/2016, [url](#)

¹⁷⁶ Fanack, 19/06/2019, [url](#); Inside Arabia, 25/02/2020, [url](#)

¹⁷⁷ Al-Masdar, 22/03/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#)

¹⁷⁸ ICG, 09/02/2016, p. 19, [url](#)

¹⁷⁹ Critical Threats, 09/06/2016, [url](#)

¹⁸⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#)

¹⁸¹ ICG, 27/03/2015, p. 5, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#)

¹⁸² Critical Threats, 20/03/2015, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 83, [url](#)

¹⁸³ Critical Threats, 20/03/2015, [url](#); ICG, 27/03/2015, p. 5, [url](#)

nabijgelegen Lahij provincie, maar de omvang van IS in Jemen leek nog beperkt.¹⁸⁴ In de periode 2015-mei 2016 heeft IS volgens Chatham House een vijftientigtal aanslagen gepleegd, waarbij volgens Carnegie Endowment onder andere een tiental moskeeën in Sanaa en Saada gevisieerd werden.¹⁸⁵ Volgens ICG was IS in 2016 aanwezig in Aden waarbij IS zowel met de separatisten als met de Hadi-getrouwen strijd leverde. Carnegie Endowment situeerde de IS-invloed in 2016 voornamelijk in Aden, Sanaa en Bayda.¹⁸⁶

In april 2016 citeert het analytische Council on Foreign Relations de *Wall Street Journal* volgens wie AQAP met enkele duizenden strijders in Jemen duidelijk groter was dan IS, dat over enkele honderden strijders beschikte in Jemen. Maar IS bleef een duidelijke destabiliserende factor in het conflict.¹⁸⁷

In juni 2016 schrijft Critical Threats dat na de stevige groei van IS in de lente en zomer van 2015 het sinds december 2015 minder aantrekkingskracht leek te hebben in Jemen. Critical Threats ziet hier twee oorzaken: enerzijds betaalde IS zijn strijders sinds dan geen hoger salaris meer dan AQAP en anderzijds was er binnen IS ongenoegen met de leiding die voor een groot deel Saoedi's waren, wat tot spanningen met lokale rekruten leidde. Al voerde IS in 2016 succesvol terroristische campagnes uit in onder andere Aden en Mukalla toch slaagde het er niet in om zijn werking echt uit te bouwen.¹⁸⁸

Sinds 2015 liepen de spanningen tussen IS en AQAP steeds verder op waarbij ze in eerste instantie probeerden elkaar de loef af te steken met videoboodschappen en rekruten aan te trekken via steeds meer spectaculaire aanslagen. In juli 2018 mondde deze spanning evenwel uit in een gewapend conflict tussen de twee organisaties. In de loop van 2018 verklaarden de beide organisaties dat ze bij verschillende aanslagen verschillende tientallen leden van elkaar om het leven brachten.¹⁸⁹ Deze strijd duurde voort in de eerste helft van 2019 waarbij de partijen voornamelijk beschietingen door sluipschutters en *hit-and-run* acties uitvoerden. IS leidde bij deze gevechten aanzienlijke verliezen en had bovendien te maken met overlopers naar IS.¹⁹⁰

In augustus 2019 eiste IS de verantwoordelijkheid op voor enkele aanslagen in Aden. Het was de eerste keer in vijftien maanden dat IS nog een aanslag in Jemen opeiste.¹⁹¹

Midden 2019 beheerst IS een klein gebied in de al-Qayfa regio in al-Baydan. Het controleert geen andere stukken grondgebied.¹⁹² Het Sanaa Center for Strategic Studies schrijft in 2020 dat IS sinds zijn oprichting in 2014 niet zo zwak gestaan heeft in Jemen. Een zware slag voor IS was ook de arrestatie van hun commandant, Mohammad al-Sayari, door Saoedische troepen in juni 2019.¹⁹³

2.9. Verenigde Staten van Amerika

HRW vermeldt dat het Amerikaanse leger en de CIA minstens sinds 2009 zogenaamde *targeted killings* uitvoerden in Jemen. In de praktijk ging het hier bijna steeds over drone-aanvallen die Amerikaanse toestellen uitvoerden. De CIA of het *Joint Special Operations Command* voerden deze aanvallen uit.

¹⁸⁴ Chatham House, 18/11/2015, p. 2-3 & 9-10, [url](#)

¹⁸⁵ Chatham House, 25/05/2016, p. 33-34, [url](#)

¹⁸⁶ ICG, 09/02/2016, p. 14 & 19, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 19/02/2016, [url](#)

¹⁸⁷ Council on Foreign Relations, 19/04/2016, [url](#)

¹⁸⁸ Critical Threats, 09/06/2016, [url](#); The Defense Post, 03/09/2019, [url](#)

¹⁸⁹ ICG, 09/02/2016, [url](#), p. 14 & 19; CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 19/02/2016, [url](#); The Defense Post, 03/09/2019, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 82, [url](#)

¹⁹⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#)

¹⁹¹ The Defense Post, 03/09/2019, [url](#)

¹⁹² Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken, 11/07/2019, p. 21, [url](#); The Defense Post, 03/09/2019, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 84, [url](#)

¹⁹³ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 70, [url](#)

Het *Joint Special Operations Command* wordt door HRW omschreven als een quasi-geheime elite-eenheid van het Amerikaanse leger. De drones zouden gestationeerd zijn in Djibouti en Saoedi-Arabië.¹⁹⁴

Tijdens een ontmoeting van president Hadi met HRW op 28 januari 2014 verklaarde Hadi dat deze aanvallen "in het algemeen toegestaan zijn" volgens een overeenkomst die zijn voorganger, ex-president Saleh, tekende met de VS. Een vroegere medewerker van Saleh verklaarde aan HRW dat hij geen weet heeft van een getekende overeenkomst, maar dat er sprake is van een *gentlemen's agreement*. President Hadi vermeldde verder dat er een *joint operations room* is waar op voorhand de personen geïdentificeerd worden die uitgeschakeld moeten worden.¹⁹⁵

ICG schrijft dat nadat de al-Houthi's op 6 februari 2015 eigen machtsinstellingen in het leven riepen de VS omwille van veiligheidsredenen de werking van haar ambassade in Sanaa stopzette en haar personeel evacueerde.¹⁹⁶

Op 22 maart 2015 evacueerde de VS de honderd manschappen van de *special operations forces* die het gestationeerd had op de al-Anad basis in Lahj, Jemen. Volgens de in militaire informatie gespecialiseerde website *Global Security* waren op deze basis sinds 2012 de drones gestationeerd die de VS in Jemen gebruikten.¹⁹⁷

HRW en ICG berichten dat de VS op 25 maart 2015 aankondigden dat ze "*logistical and intelligence support*" zouden leveren aan de coalitie geleid door Saoedi-Arabië. Dezelfde bron citeert het persagentschap AFP volgens welke VS-militairen verklaarden dat ze brandstofvliegtuigen zouden leveren om de Saoedische gevechtsvliegtuigen te ondersteunen.¹⁹⁸ Volgens *CTC Sentinel* heeft de VS een *Joint Planning Cell* met de Saoedi's opgericht om doelwitten te selecteren.¹⁹⁹ ICG bevestigt begin 2016 deze militaire steun van de VS aan de coalitie en voegt er aan toe dat de VS sinds het begin van de Saoedische interventie in Jemen al voor 21 miljard dollar wapenleveringen aan Saoedi-Arabië goedgekeurd heeft; voornamelijk aanvullingen van raketten en munitie voor de acties in Jemen. ICG voegt er aan toe dat de instemming van de VS met de Saoedische inval in Jemen gezien wordt als een diplomatieke pasmuut voor Saoedische instemming voor de nucleaire overeenkomst met Iran.²⁰⁰

Toen president Trump in 2017 aantrad als nieuwe VS-president verminderde hij de beperkingen die er waren om grondoperaties en drone-aanvallen uit te voeren in Jemen. 2017 kende dan ook een sterke stijging van het aantal drone-aanvallen. Zo duidde Trump in maart 2017 drie Jemenitische provincies aan als "*areas of active hostilities*" waardoor er nog nauwelijks beperkingen voor aanvallen waren. Naar aanleiding van de moord op de Saoedische journalist Khashoggi in oktober 2018 schortten de VS hun logistiek hulp voor het bijtanken van Saoedische vliegtuigen op.²⁰¹

In 2019 schrijven The Guardian en de Military Times dat de VS de Saoedi-geleide coalitie steunen met wapens, training en inlichtingsgegevens. Volgens een rapport van de VN Mensenrechtenraad van september 2019 dat The Guardian citeert zijn de VS mogelijk medeplichtig aan oorlogsmisdaden in Jemen door het blijvend leveren van wapens en inlichtingen aan de coalitie. In april 2019 legde

¹⁹⁴ Human Rights Watch, 20/02/2014, p. 5-7, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2017, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2018, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2019, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2020, [url](#)

¹⁹⁵ HRW, 20/02/2014, p. 5-7, [url](#)

¹⁹⁶ ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 4; IRIN, 12/02/2015, [url](#)

¹⁹⁷ Reuters, 22/04/2015, [url](#); Global Security, *Al Anad Air Base*, s.d., [url](#)

¹⁹⁸ HRW, 07/04/2015, [url](#); ICG, 15/04/2019, p. 2, [url](#)

¹⁹⁹ CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#)

²⁰⁰ ICG, 09/02/2016, p. 25, [url](#)

²⁰¹ New America, 2020, [url](#); ICG, 15/04/2019, p. 22, [url](#)

president Trump zijn veto op een resolutie van het Amerikaanse Congres dat de wapenleveringen aan Saoedi-Arabië voor de oorlog in Jemen verbodt.²⁰²

Op 9 juni 2020 verklaarde president Trump aan het Amerikaanse Congres dat de VS een “beperkt aantal” militairen in Jemen aanwezig heeft om acties tegen AQAP en IS te ontplooiën. Daarnaast werken er volgens Trump VS-militairen nauw samen met de Hadi-regering en “regionale partners”. Daarnaast leveren VS-militairen ook advies en inlichtingen aan partners die strijd leveren met de al-Houthi's.²⁰³

3. Aard en intensiteit van het geweld

De humanitaire organisatie Internationaal Rescue Committee schrijft in december 2019 dat er meer dan 30 frontlijnen zijn in Jemen. Het ligt niet in het bereik van deze COI Focus om al deze fronten exhaustief te behandelen, maar de volgende hoofdstukken gaan in op de voornaamste conflictgebieden en de typologie van het geweld dat zich voordoet in Jemen.²⁰⁴

Onderstaande kaart van ICG geeft een overzicht van de situatie van de conflicten in Jemen in april 2020. Let wel, het eiland Socotra dat op de kaart nog aangeduid staat als onder controle van de Hadi-regering is op 19 juni 2020 overgenomen door de STC.²⁰⁵ Aansluitend hierbij vermeldt ICG in juli 2020 dat er ruwweg vijf gebieden zijn van politieke/militaire controle in Jemen. Deze zijn: het door de al-Houthi's gecontroleerde noordwesten; controle van Hadi-getrouwen in de provincies al-Jawf, Marib, Shabwa, noord-Hadramawt, al-Mahra en de stad Taiz; STC controle in Aden, Lahj en al-Dhaleh; controle door lokale milities in zuid-Hadramawt en tenslotte controle van de westkust ten zuiden van Hodeidah en delen van de provincie Taiz door Tareq Saleh.²⁰⁶

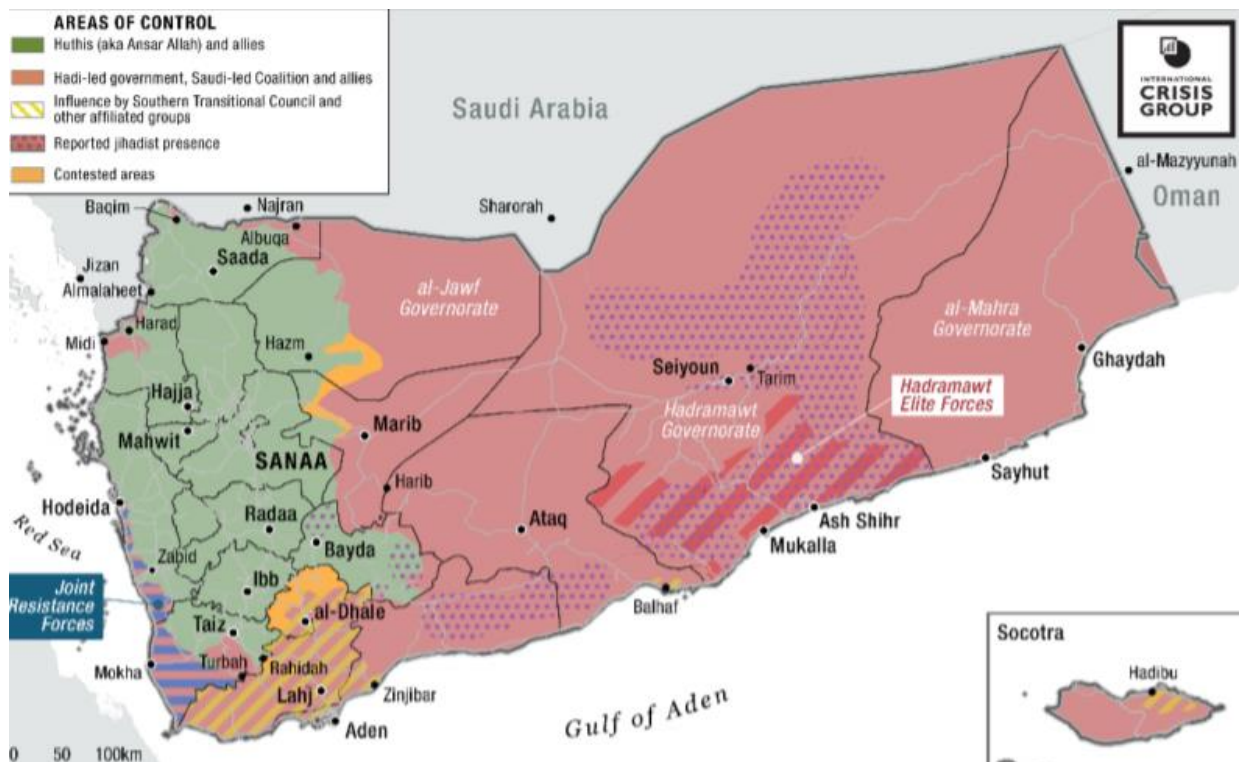
²⁰² The Guardian, 03/10/2019, [url](#); Military Times, 16/04/2019, [url](#)

²⁰³ Congressional Research Service, 19/06/2020, p. 1, [url](#)

²⁰⁴ International Rescue Committee, 01/12/2019, p. 4, [url](#)

²⁰⁵ The Arab Weekly, 20/06/2020, [url](#); Middle East Eye, 25/06/2020, [url](#)

²⁰⁶ ICG, 02/07/2020, p. 1, [url](#)

Yemen political and territorial divisions as of June 2020²⁰⁷

3.1. Noordwest-Jemen

3.1.1. Aantal incidenten

Hierbij geeft Cedoca een overzicht van het aantal incidenten dat plaats vond in Noordwest-Jemen volgens de cijfergegevens van ACLED²⁰⁸. Cedoca geeft hierbij cijfers voor de incidenten die ACLED aanduidt met de termen "battles", "explosions/remote violence" en "violence against civilians". De onderstaande tabel geeft cijfers voor de jaren 2018, 2019 en 2020 en geldt voor Noordwest-Jemen wat de volgende Jemenitische provincies omvat: Sadah , al-Jawf, Marib, Amran, Hajjah, Amanat al-Asimah, Sanaa, al-Mahwit, Hodeidah, al-Jabin, Dhamar en Ibb.²⁰⁹

	2018	2019	01/01-29/06 2020
Battles	2.168	2.112	879
Explosions/remote violence	5.637	5.416	2.314
Violence against civilians	173	243	101

²⁰⁷ ICG, 02/07/2020, p. 1, [url](#)

²⁰⁸ Toelichting bij deze organisatie staat in de inleiding van deze COI Focus.

²⁰⁹ ACLED, laatst geraadpleegde update, [url](#)

3.1.2. Militaire campagne al-Houthi's

Op 16 september 2014 braken er gevechten uit tussen al-Houthi's enerzijds en gemengde troepen van het regeringsleger en Islah-milities anderzijds in Al-Qabel, net buiten Sanaa. Deze gevechten drongen snel door tot centraal Sanaa. Na dagen van hevige beschietingen in vooral noordwest Sanaa hielden de gevechten op toen de al-Houthi's een groot militair complex innamen dat onder bevel stond van generaal Ali Mohsen. Hierna namen de al-Houthi's snel de controle over andere overheidsinstellingen in Sanaa over. Dezelfde dag nog tekenden de Houthi's een door de VN geregelde overeenkomst met de regering die officieel een einde maakte aan de gevechten. Volgens het ministerie voor Volksgezondheid vielen er bij de gevechten 270 doden (waarvan minstens 60 burgerslachtoffers), en meer dan 500 gewonden.²¹⁰ Op 21 september 2014 tekenden de al-Houthi's een vredesovereenkomst (PNPA) met de regering. Volgens de PNPA moesten de al-Houthi milities zich terugtrekken uit de stad, maar o.a. IRIN, Reuters en Carnegie Foundation melden dat de gewapende volkscomités van al-Houthis aanwezig bleven in de stad.²¹¹

Verschillende bronnen vermelden dat de al-Houthi's bij hun expansie de Islah-partij onder druk zetten en leden ervan soms hard aanpakken.²¹²

Op 14 oktober 2014 hebben de al-Houthi's de havenstad Hodeidah aan de Rode Zee kust ingenomen. Het is de tweede grootste haven van het land en de belangrijkste olie-exporthaven. De al-Houthi's verkregen zo meer zeggenschap over de regering omdat ze de olie-export mee controleerden en het voor hen de invoer van wapens eenvoudiger kon maken. Kort na de inname van Hodeidah vonden er in het centrale binnenland gewapende botsingen plaats tussen al-Houthi's en leden van Ansar al-Sharia, wat er toe leidde dat de al-Houthi's de stad Ibb innamen.²¹³ Jamestown meldt dat de al-Houthi's na de inname van Ibb op 31 oktober 2014 er het provinciale hoofdkwartier van de Islah-partij aangevallen hebben, waarbij drie personen gedood werden.²¹⁴ Op 29 oktober 2014 hebben de al-Houthi's de stad Radmah in het zuiden van de provincie Ibb ingenomen en stootten ze door tot Marib in het oosten.²¹⁵ Nu ze buiten hun traditioneel kerngebied militair oprukken ondervonden de al-Houthi's ook sterkere tegenkanting en gingen lokale soennitische stammen zich mobiliseren tegen de al-Houthi's.²¹⁶

Volgens de Britse krant The Guardian namen de al-Houthi's op 22 maart 2015 de stad Taiz in en op 25 maart 2015 namen ze volgens ICG een strategische militaire basis in ten noorden van Aden en trokken vervolgens delen van de stad in. Eind juli 2015 slaagden anti-Houthi-milities er in om de al-Houthi's terug uit Aden te verdrijven.²¹⁷

Op 8 juni 2015 zouden de Saoedi's gepoogd hebben met grondtroepen Jemen in te trekken, maar zouden ze teruggedreven zijn. In september 2015 poogden al-Houthi-eenheden Saoedi-Arabië in te trekken, maar werden ze op hun beurt teruggedreven.²¹⁸

Op 29 april 2015 bericht Critical Threats dat stammilities in gevechten verwikkeld zijn met de al-Houthi's om hun opmars te stuiten in onder andere Taiz, Aden, Marib en al-Dhaleh.²¹⁹ In juli 2015 werden de Houthi's uit grote delen van Taiz verdreven door nieuw gestuurde anti-Houthi eenheden,

²¹⁰ IRIN, 29/09/2014, [url](#)

²¹¹ IRIN, 03/11/2014, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Transfeld M.), 31/10/2014, [url](#); Reuters, 13/11/2014, [url](#)

²¹² The Jamestown Foundation (Brandon J.), 7/11/2014, [url](#); IRIN, 29/09/2014, [url](#)

²¹³ Jamestown Foundation (Basinsky K.), 28/10/2014, [url](#)

²¹⁴ The Jamestown Foundation (Brandon J.), 7/11/2014, [url](#)

²¹⁵ The Jamestown Foundation (Brandon J.), 7/11/2014, [url](#)

²¹⁶ The Jamestown Foundation (Brandon J.), 7/11/2014, [url](#); IRIN, 03/11/2014, [url](#); Daily Star, 13/11/2014, [url](#); The Guardian, 22/03/2015, [url](#)

²¹⁷ The Guardian, 22/03/2015, [url](#); ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 1; OHCHR, 03/09/2019, p. 29, [url](#)

²¹⁸ Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung, 02/2016, p. 197-198, [url](#)

²¹⁹ Critical Threats, 29/04/2015, [url](#)

maar de Houthi's konden in augustus 2015 een tegenoffensief opzetten en de stad in een blokkade zetten. In augustus 2015 was er een infiltratie van salafisten in de stad die het anti-Houthi verzet fragmenteerde en in september 2015 verklaarde de Saoedi's dat de al-Houthi's uit de stad Taiz verdreven waren, maar niet uit de provincie. Volgens het United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) werd in deze periode de stad zwaar gebombardeerd en waren er meldingen van willekeurige executies. In november 2015 was er een nieuw offensief van anti-Houthi eenheden, dat weinig aan de situatie veranderde.²²⁰ De analytische website IPI Global Observatory bericht in maart 2016 dat de al-Houthi's strijd leveren om Taiz te heroveren.²²¹

In januari 2016 controleerden de al-Houthi en Saleh-eenheden volgens het VN Panel van Experts voor Jemen de noordelijke hooglanden in het westen en de westelijke kustregio met de havensteden Hodeidah, Mokha en Salif. Dit is minder dan de helft van het grondgebied, maar herbergt wel het grootste deel van de bevolking.²²²

Middle East Institute schrijft dat de Saoedische coalitie in de vroege lente van 2016 terreinwinst boekte en oprukte naar Sanaa, tegen eind april 2016 was deze opmars gestuit en slaagden de al-Houthi's en Saleh er in om zelf terreinwinst te maken naar het zuiden en het westen toe.²²³

Carnegie Endowment schrijft in maart 2016 dat sinds december 2015 Jemenitische legereenheden die aan de zijde van de al-Houthi's strijden al meermaals ballistische raketten afgevuurd hebben op doelwitten binnen Saoedi-Arabië zoals de luchthaven van Jizan, olie-installaties en de militaire basis Koning Faisal. Hierbij vielen Saoedische slachtoffers.²²⁴ In de tweede helft van juli 2016 was er ook een toename van aanvallen door de al-Houthi's op de Saoedische grens.²²⁵

In de loop van 2018 voerden de Hadi-getrouwe troepen en de coalitie vanuit Jizan in Saoedi-Arabië een militaire operatie uit in het noorden van de door de al-Houthi's gecontroleerde provincie Saada waarbij ze vooral strategische berggebieden bezetten. In april 2018 namen ze de stad al-Malahidh in.²²⁶

De strijd om de stad Taiz zet zich voort in 2017 – 2018, maar OHCHR noteert in deze periode een zekere afname van de intensiteit van de gevechten tussen de al-Houthi's en de Hadi-getrouwe troepen ten opzichte van de twee voorgaande jaren. Toch vinden er nog incidenten plaats waarbij burgers om het leven kwamen, zoals een luchtaanval op de Mahsees markt in december 2017 waarbij 36 burgers omkwamen en er 46 gewond raakten. In de rurale gebieden rond de stad vonden er bijvoorbeeld ook raketbeschietingen plaats van residentiële zones waar op dat moment geen gevechten plaats vonden. Ook in 2019 zetten de gevechten in Taiz zich verder. Volgens OHCHR was er in dat jaar een zekere afname van de intensiteit van de gevechten tussen de al-Houthi's en Hadi-getrouwe troepen maar vond er daarnaast een toename plaats van conflicten tussen verschillende groepen binnen het Hadi-kamp. Zo vonden er bijvoorbeeld in maart – april 2019 gewapende treffens plaats tussen het Abu al-Abbas bataljon en Islah-groepen, die beide aan Hadi gelieerd zijn. In 2018 – 2019 nam het aantal luchtaanvallen af in Taiz, maar blijven er burgerdoden vallen bij deze aanvallen. In de periode mei – september 2019 vond er een escalatie plaats van het aantal gevechten aan de west-, noord- en ooststrand van de stad.²²⁷ Yemen Polling Center schrijft dat gevechten tussen verschillende strijdende partijen in de stad en de regio Taiz doorgaan tot in 2020 waarbij volgens hun onderzoek de burgerbevolking sterk bevreesd is voor een nieuw offensief door de al-Houthi's en daarnaast ook voor

²²⁰ Chatham House, 18/11/2015, [url](#); Chatham House, 25/05/2016, [url](#), p. 29-30; OCHA, 01/2016, p. 8, [url](#)

²²¹ IPI Global Observatory, 23/03/2016, [url](#)

²²² United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 17, [url](#)

²²³ Middle East Institute, 06/06/2016, [url](#)

²²⁴ Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 03/03/2016, [url](#)

²²⁵ Critical Threats, 04/08/2016, [url](#)

²²⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, Starvation, 22/01/2019, p. 64, [url](#)

²²⁷ OHCHR, 03/09/2019, pp. 75-76, [url](#)

acties door gewapende groepen en willekeurige beschietingen.²²⁸ Zo kwamen er bijvoorbeeld drie burgers om het leven en raakten er tien gewond toen in januari 2020 een mortier van de al-Houthi's insloeg in een markt in Taiz en vonden er 17 mei 2020 gevechten plaats waarbij zes al-Houthi-soldaten en twee Hadi-soldaten om het leven kwamen.²²⁹

Vanaf januari 2019 maakten de al-Houthi's volgens het Sanaa Center for Strategic Studies meer gebruik van drones als oorlogswapen. Op 10 januari 2019 ontplofte een drone bij een militaire parade van Hadi-getrouwe troepen op de luchtmachtbasis al-Anad waarbij de bevelhebber van de militaire inlichtingendienst gedood werd. In april 2019 haalde de Saoedische luchtverdediging tal van drones neer bij Sayoun en in de periode mei-september 2019 voerden de al-Houthi's tal van drone-aanvallen uit op militaire en civiele doelen in Saoedi-Arabië. In de laatste drie maanden van 2019 stopten de al-Houthi's met aanvallen over de grens met Saoedi-Arabië in het kader van een staakt-het-vuren.²³⁰

In de loop van 2019 slaagden de al-Houthi's erin om in het noorden van de provincie Saada aan de grens met Saoedi-Arabië opnieuw terreinwinst te boeken ten koste van Saoedische en Hadi-getrouwe troepen. In laat augustus 2019 verklaarden de al-Houthi's dat ze aan de Saoedische grens nabij Najran een grote militaire overwinning boekten waarbij ze drie Hadi-brigades vernietigden. In oktober 2019 namen de al-Houthi's met een offensief in de richting van Jizan posities nabij de strategische stad al-Malahidh in.²³¹

In de loop van 2019 vonden er eveneens hevige gevechten plaats in de zuidwestelijke al-Dhaleh provincie. In de eerste helft van het jaar slaagden de al-Houthi's erin om meerdere gebieden in deze provincie te veroveren. De coalitietroepen en lokale milities waren te verdeeld om tegen de al-Houthi's op te treden. In oktober 2019 kwam er toch een gezamenlijk offensief van Hadi-getrouwe en STC-troepen. Dit ondanks de gevechten die deze onderling in het zuiden voerden. Ze slaagden er in om de al-Houthi's grotendeels uit het noorden van al-Dhaleh te verdrijven, maar er bleven hevige gevechten in het al-Fakhir gebied plaatsvinden tot in november 2019.²³²

ACAPS merkt op dat er bij gevechten in onder andere de provincies al-Dhaleh, Bayda en Taiz ook veel gebruik gemaakt werd van mortieren en raketgranaten in 2019. De gebruikte wapens zijn veelal van oude makelij en daardoor minder accuraat, wat een hoger risico voor burgerslachtoffers inhoudt.²³³

In de laatste maanden van 2019 was er een afname in het aantal gevechten, maar vanaf begin 2020 was er opnieuw een sterke toename van het geweld. In januari 2020 voerden de al-Houthi's opnieuw drone- en raketaanvallen uit. Op 18 januari 2020 doodden ze bij een raketaanval op een militair kamp in Marib 111 personen toen de raket insloeg in een moskee tijdens het avondgebed. Naar aanleiding van deze aanval voerden de Saoedi's de dagen erna het aantal luchtbombardementen opnieuw op. Op 30 januari 2020 verklaarden de al-Houthi's dat ze opnieuw drone-aanvallen uitvoerden boven Saoedisch grondgebied.²³⁴

In januari – februari 2020 vonden er op meerdere fronten opnieuw hevige gevechten plaats tussen de al-Houthi's en Hadi-getrouwe troepen. Volgens waarnemers op sommige plekken de hevigste in jaren. De gevechten vonden voornamelijk plaats in de provincies al-Jawf, Marib en in het district Nehm, provincie Sanaa. Ook in de zuidelijke provincies Taiz en al-Bayda leverden de twee kampen strijd. Eind januari 2020 veroverden de al-Houthi's de strategische Sanaa-Marib controlepost op de Hadi-troepen. In februari 2020 vonden er ook gevechten in de buurt van Hodeidah plaats waar de al-Houthi's zeggen

²²⁸ Yemen Polling Center, 03/2020, p. 2, [url](#)

²²⁹ TRT World, 27/01/2020, [url](#); Middle East Monitor, 17/05/2020, [url](#)

²³⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 35-36, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 13, [url](#); ACAPS, 13/05/2020, p. 6 [url](#)

²³¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 64, [url](#)

²³² Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 66, [url](#)

²³³ ACAPS, 13/05/2020, p. 11, [url](#)

²³⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 12, [url](#); ICG, 24/01/2020, [url](#)

een Hadi-offensief te hebben tegengehouden in de stad Durayhimi en de Saoedische coalitie meerdere luchtbombardementen op de stad uitvoerde.²³⁵

Op 1 maart 2020 slaagden de al-Houthi's erin om al-Hazm in te nemen, de hoofdstad van de provincie al-Jawf. Deze inname opende voor hen de weg naar de provincie Marib, het laatste belangrijke gebied van de Hadi-regering in het noorden.²³⁶

Op 28 maart 2020 verklaren de Saoedi's dat ze twee ballistische raketten onderschepten die de al-Houthi's afvuurden op Jizan en Riyad.²³⁷

In de loop van maart 2020 vochten de al-Houthi's en Hadi-troepen voornamelijk in het district Serwah, provincie Marib. De al-Houthi's namen er de stad Tabab al-Bara in terwijl de Saoedi's met luchtbombardementen de al-Houthi's probeerden weg te houden van de zone van de berg Heelan.²³⁸

In april 2020 vonden er nog steeds gewapende treffens plaats tussen de al-Houthi's en de Hadi-troepen, ondanks de afkondiging van een eenzijdig staakt-het-vuren door Saoedi-Arabië op 8 april 2020. In de periode 2 – 8 april 2020 voerde Saoedi-Arabië de hevigste luchtbombardementencampagne uit sinds juli 2018, maar na de afkondiging van het staakt-het-vuren nam de intensiteit af. Tijdens de eerste twee weken van het staakt-het-vuren voerde Saoedi-Arabië nog minstens 270 luchtbombardementen uit. Er vonden voornamelijk gevechten plaats in Marib, al-Jawf en al-Bayda al bewogen de frontlijnen in april 2020 volgens het Sanaa Center for Strategic Studies minder fel dan in de eerste maanden van 2020.²³⁹

In mei 2020 verschoof de het zwaartepunt van de gevechten van de al-Houthi's van Marib naar de provincie al-Bayda waar ze vooral in de zone van Qaniyah strijd leverden. Bij deze gevechten voerde de Saoedische coalitie luchtbombardementen uit in de regio's Qaniyah en al-Suwadiyah. In Marib nam de intensiteit van de gevechten af in mei 2020 maar vonden er nog gewapende confrontaties plaats aan het Serwah-front.²⁴⁰

3.1.3. Gewapende schermutselingen tussen al-Houthi's en regeringsgezinde stammen

In de helft van 2013 slaagden de al-Houthi's erin om naast zowat de volledige provincie Saada, ook de helft van de provincie Amran en grote delen van de provincies Hajjah en al-Jawf te controleren. Over het algemeen konden de al-Houthi's een relatief stabiel veiligheidsklimaat creëren in de regio's onder hun controle. Invallen van het leger in hun bolwerken in de bergen werden teruggedreven. De al-Houthi's zijn zwaar gewapend en worden soms beschreven als een "staat in een staat".²⁴¹ Ondanks de vele inspanningen slaagde de regering er niet in haar gezag te herstellen in de tribale gebieden. Sinds het officiële einde van de burgeroorlog waren er regelmatig dodelijke schermutselingen tussen al-Houthi-rebellen enerzijds en het leger en regeringsgezinde stammen anderzijds. De strijdende stammen in de noordelijke provincies zijn zwaar gewapend. Meestal eindigden de hernieuwde gevechten door bemiddeling tussen stammen.²⁴²

In oktober 2013 vonden er gewapende incidenten plaats tussen de al-Houthi's en leden van de al-Ahmar stam in de provincie Amran, waarbij de inzet volgens Critical Threats voornamelijk de controle

²³⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 12, [url](#); ICG, 24/01/2020, [url](#)

²³⁶ ICG, 02/07/2020, p. 7, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#)

²³⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#)

²³⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#)

²³⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 28, [url](#)

²⁴⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 23-24, [url](#)

²⁴¹ Brookings Doha Center (Sharqieh I.), 11/02/2013 [url](#); ICG, 04/04/2013, [url](#)

²⁴² ICG, 04/04/2013, [url](#)

over de lokale administraties was.²⁴³ In januari 2014 zijn er dan enkele gewapende incidenten geweest tussen al-Houthi's en leden van de Hashid stam in verschillende delen van de provincie Amran.²⁴⁴

Volgens Chatham House vonden er in 2015 in de provincie al-Jawf geregeld kleine schermutselingen plaats tussen milities van de lokale al-Ahmar familie enerzijds en al-Houthi en Saleh-eenheden anderzijds. De lokale stammen hebben er wel een bestand met de al-Houthi's wat het conflict enigszins buiten de provincie houdt.²⁴⁵

In januari – maart 2019 vonden er in het noorden van het door al-Houthi's gecontroleerde gebied in de provincie Hajja gevechten plaats tussen de al-Houthi's en de tribale groep Hajour. De twee groepen hadden sinds 2013 een bestand dat mede door de voormalige president Saleh bemiddeld was. Na de dood van Saleh in 2017 liepen de spanningen weer op wat leidde tot de gevechten in 2019. Volgens de UN Group of Eminent Experts on Yemen vonden er hevige gevechten plaats met geweervuur en artillerie in dorpen. De al-Houthi's zouden ook willekeurige beschietingen uitgevoerd hebben van zones waar burgers verbleven. Hierbij hebben ze ook ballistische raketten ingezet. Daarnaast ontplooiden de al-Houthi's een patroon van het arresteren en laten verdwijnen van lokale mannen en minderjarige jongens van de Hajourstam.²⁴⁶

3.2. Zuid-Jemen

3.1.1. Aantal incidenten

Hierbij geeft Cedoca een overzicht van het aantal incidenten dat plaats vond in Zuid-Jemen volgens de cijfergegevens van ACLED²⁴⁷. Cedoca geeft hierbij cijfers voor de incidenten die ACLED aanduidt met de termen "battles", "explosions/remote violence" en "violence against civilians". De onderstaande tabel bevat cijfers voor de jaren 2018, 2019 en 2020 en geldt voor Zuid-Jemen wat de volgende Jemenitische provincies omvat: Taiz, al-Dhaleh, al-Bayda, Lahj, Aden, Abyan, Shabwah, Hadramawt, Mahra en Socotra.²⁴⁸

	2018	2019	01/01-29/06 2020
Battles	1.496	1.506	951
Explosions/remote violence	1.010	932	379
Violence against civilians	246	277	190

3.2.2. Gewapende confrontaties

In de periode 2013 – 2016 vonden er in het zuiden van Jemen in onder andere de provincies Abyan, Lahij en Hadramawt gewapende confrontaties plaats tussen AQAP en Hadi-getrouwe troepen. Wanneer

²⁴³ Critical Threats (Zimmerman K.), 02/2014, [url](#)

²⁴⁴ The Jamestown Foundation, 25/07/2014, [url](#); IRIN, 24/02/2014, [url](#); Critical Threats, 26/06/2014, [url](#); ICG, 10/06/2014, p. 9-10, [url](#)

²⁴⁵ Chatham House, 25/05/2016, p. 29, [url](#)

²⁴⁶ OHCHR, 03/09/2019, pp. 113-118, [url](#)

²⁴⁷ Toelichting bij deze organisatie staat in de inleiding van deze COI Focus.

²⁴⁸ ACLED, laatst geraadpleegde update, [url](#)

de al-Houthi's vanaf 2014 oprukten naar het zuiden nam het aantal gewapende botsingen tussen AQAP en al-Houthi's in het zuiden eveneens toe. AQAP voerde hierbij tal van aanslagen uit.²⁴⁹ In de loop van 2015 en 2016 slaagde AQAP er in om in het zuiden grotere gebieden en steden, zoals Zinjibar, Jaar en al-Mukalla te controleren, maar tegen augustus 2016 zijn ze hier weer grotendeels uit verdreven.²⁵⁰

In 2013 en begin 2014 vonden er in de zuidelijke provincies ook protesten plaats door aanhangers van Hiraak die met geweld door de ordediensten neergeslagen werden en waarbij meerdere doden vielen.²⁵¹ Eind 2013 begin 2014 is er volgens Jamestown Foundation en Critical Threats in het zuiden ook een toename waar te nemen van geweld tussen aanhangers van Hiraak en regeringstroepen. Deze toename kwam er nadat in december 2013 een tank van de 33ste legerbrigade in al-Daleh een begrafenistent van een Hiraak-militant beschoot waarbij zeker negentien personen gedood werden. De situatie liep hierna verder uit de hand en in de loop van 2015 vonden tal van gewapende confrontaties plaats tussen aanhangers van Hiraak en regeringstroepen.²⁵²

Wanneer de al-Houthi's in maart 2015 met hun gewapende opmars vanuit Sanaa ook de zuidelijke provincies en Aden bereikten verenigden de aanhangers van Hiraak zich met delen van de regeringsgezinde troepen en tribale milities om de al-Houthi's terug te drijven. Vanaf maart 2015 werden deze eenheden ook gesteund door de Saoedi's geleide coalitie.²⁵³

Na het teruggedrijven van de al-Houthi's ontstond er binnen deze verenigde groepen al snel een splitsing tussen groepen die de Hadi-regering trouw waren en anderen die meer de VAE en de Saoedi's volgden. In Aden, de provincies al-Dhaleh, Abyan en Lahij financierden de VAE de Security Belt Forces. In Shabwah en Hadramawt financierden de VAE nog aparte milities. In april 2016 begonnen er vredesgesprekken in Koeweit die vergezeld werden van een staakt-het-vuren, maar OCHA en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) schrijven dat deze wapenstilstand door de verschillende partijen geschonden werd en er nog gevechten en bombardementen plaats vinden in onder andere Aden, Lahj, Abyan en Hadramaut. De VAE verwierf tegen eind 2016 controle over grote gebieden in het zuiden van Jemen via de milities die ze financierden.²⁵⁴

De UN Group of Eminent Experts on Yemen schrijft in 2019 dat de VAE en door hen gefinancierde troepen in de periode 2016-2019 in de door hen gecontroleerde gebieden een patroon ontwikkelden van arbitraire detenties, gedwongen verdwijningen en seksueel geweld. Dit veelal via geheime detentiefaciliteiten die ze beheren. Daarnaast voeren ze volgens de VN-groep in deze periode ook standrechtelijke executies uit.²⁵⁵

Op 17 februari 2020 vonden er in de provincie al-Mahra gewapende botsingen plaats tussen lokale stammen enerzijds en Hadi-getrouwe en Saoedische troepen anderzijds. De Saoedische troepen

²⁴⁹ ICG, [url](#); Critical Threats, [url](#); USDOS, 30/05/2013, [url](#); Aden Tribune, *Aqap*, s.d., [url](#) [geraadpleegd op 02/07/2013]; Yemen Times, 4/3/2013, [url](#); The Jamestown Foundation (Carlino L.), 27/06/2013, [url](#); United Nations Security Council, [url](#); The Jamestown Foundation (McGregor M.), 30/05/2013, [url](#); Yemen Times, 10/06/2013, [url](#); IRIN, 23/09/2014, [url](#); Critical Threats, 14/08/2014, [url](#); Critical Threats, 14/08/2014, [url](#); United Nations Human Rights Council, 27/08/2014, [url](#) p. 5; Al-Jazeera, 04/01/2015, [url](#); The Long War Journal (Adaki O.), 10/11/2014, [url](#); Yemen Times, 25/11/2014, [url](#)

²⁵⁰ HRW, 07/04/2015, [url](#); Chatham House, 18/11/2015, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Critical Threats, 17/04/2015, [url](#); Middle East Institute, 25/04/2016, [url](#); Critical Threats, 19/04/2016, [url](#); Critical Threats, 02/05/2016, [url](#); Critical Threats, 02/05/2016, [url](#); Critical Threats, 15/08/2016, [url](#)

²⁵¹ United Nations Secretary-General, 11/06/2013 [url](#); Critical threats (Gordon S.), 28/2/2013, [url](#); ICG, s.d., [url](#); The Wall Street Journal, 28/05/2013, [url](#); ICG, s.d., [url](#); Yemen Times, 27/06/2013, [url](#); HRW, 13/03/2014, [url](#); Critical Threats, 07/07/2014, [url](#); The Long War Journal (Adaki O.), 10/11/2014, [url](#); Reuters, 25/10/2014, [url](#)

²⁵² The Jamestown Foundation (Carlino L.), 06/03/2014, [url](#); Critical Threats (Zimmerman K.), 02/2014, [url](#); Critical Threats, 04/02/2015, [url](#)

²⁵³ OHCHR, 03/09/2019, p. 50, [url](#) Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 28, [url](#)

²⁵⁴ OCHA, 30/06/2016, [url](#); IOM, 31/05/2016, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, pp. 50-51, [url](#)

²⁵⁵ OHCHR, 03/09/2019, pp. 52-60, [url](#)

wilden een grenspost met Oman bemannen, maar werden verdreven door lokale stammen. Er kwamen verschillende Hadi-militairen om het leven.²⁵⁶

Op 11 maart 2020 vonden er in de regio Khiyami, provincie Taiz gevechten plaats tussen Hadi-getrouwe troepen en de VAE-gesteunde Abu al-Abbas brigades.²⁵⁷

Op 9 april 2020 voerde IS een bomaanslag uit in het district Juban, provincie al-Dhale waarbij drie al-Houthi's om het leven kwamen. Het was de eerste IS-aanslag in deze zuidelijke regio.²⁵⁸

3.2.3. Gevechten Southern Transitional Council (STC)

In mei 2017 richtten al-Zubeidi en bin Breik de Southern Transitional Council (STC) op die zelf verklaarde de legitieme vertegenwoordiger te zijn van de zuidelijke Jemenieten. In de loop van 2018 slaagde de STC erin om een parallel bestuur op te zetten in Aden.²⁵⁹ Na een dubbele aanslag in Aden op 1 augustus 2019 liepen de spanningen tussen de STC en de Hadi-regering verder op en mondten uit in open gevechten tussen de STC en Hadi-getrouwe troepen in Aden. Na enkele dagen veroverde de STC de hele stad waarna STC-troepen verder oprukten naar andere militaire basissen in de provincie Abyan waar ze al snel op hevig verzet stuitten en hun opmars moesten staken. Eind augustus 2019 controleerde de STC dan Aden en een deel van de provincie Abyan.²⁶⁰ In de periode augustus – november 2019 vonden er in de provincies Abyan en Shabwa nog gewapende confrontaties tussen beide partijen plaats.²⁶¹

In november 2019 ondertekenden de STC en de Hadi-regering via Saoedische bemiddeling de zogenaamde Riyadh Agreement die een einde moest stellen aan hun onderlinge gevechten. De overeenkomst leidde tot een initiële afname van de gevechten, maar de implementatie verliep vanaf het begin uiterst moeizaam en vanaf begin 2020 liepen de spanningen opnieuw op. Zo blokkeerde Saoedi-Arabië in maart 2020 de terugkeer van enkele STC-leiders uit Aman naar Aden. Op 13 maart 2020 weigerde de STC dan weer om de luchthaven van Aden aan Saoedi-getrainde Jemenitische eenheden over te dragen en op 26 maart 2020 nam de STC in Aden ambulances voor de Hadi-regering in beslag. Deze acties leidden eind maart 2020 tot gewapende gevechten tussen STC- en Hadi-getrouwe troepen in het district Crater in Aden.²⁶²

Volgens ICG bouwde de STC in 2019 – 2020 ook een sterke invloed uit in de provincie Lahj, waar er volgens Yemen Polling redelijk grote steun leeft voor de STC.²⁶³

Op 1 mei 2020 sloten STC-troepen en Hadi-getrouwe troepen op Socotra een bestand nadat ze al enige tijd strijd leverden in de regio Haybat, 20 kilometer buiten Hodeba, de hoofdstad van het eiland. De gouverneur van Socotra, Ramzi Mahrous, was trouw aan de Hadi-regering.²⁶⁴

Op 11 mei 2020 braken er gevechten uit tussen STC-troepen en Hadi-troepen ten oosten en ten noorden van het door de STC gecontroleerde Zinjibar. Na een kort staakt-het-vuren op 24 mei 2020 zijn de gevechten verdergezet.²⁶⁵

²⁵⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 15, [url](#)

²⁵⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 15, [url](#)

²⁵⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 31, [url](#)

²⁵⁹ OHCHR, 03/09/2019, pp. 51-52, [url](#)

²⁶⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 28-29, [url](#); Yemen Polling Center, 03/2020, p. 5, [url](#)

²⁶¹ European Council on Foreign Relations, 03/02/2020, [url](#)

²⁶² Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#)

²⁶³ ICG, 02/07/2020, p. 1, [url](#)

²⁶⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, pp. 30-31, [url](#)

²⁶⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 20-21, [url](#)

Op 19 juni 2020 namen STC-troepen de controle over het eiland Socotra over. Ze bezetten overheidsgebouwen van het Hadi-getrouwe bestuur en na korte gevechten met Hadi-troepen dwongen ze deze om het eiland te verlaten. Vanaf enige dagen na de overname begon de STC met de gedwongen deportatie van Jemenieten van het noorden van Jemen. De noordelingen werden beschuldigd handlangers van de Hadi-regering te zijn en met boten naar de provincie al-Mahrah gebracht.²⁶⁶

3.2.4. Gevechten Hodeidah

Vanaf januari 2018 begonnen Hadi-getrouwe troepen en door de VAE-gesteunde troepen een militaire campagne tegen de havenstad Hodeidah aan de westkust. De militaire campagne trok vanuit Taiz in noordelijke richting naar Hodeidah. In juni 2018 bereikten ze de stadsrand van Hodeidah. De oprukkende troepen verklaarden dat ze de al-Houthi's uit de stad wilden verdrijven waarvoor er in de ganse provincie gevechten waren tot 13 december 2018 toen de al-Houthi's en de Hadi-regering de Stockholm Agreement ondertekenden die de gevechten voor al-Hodeidah beëindigde. De Stockholm Agreement is niet volledig geïmplementeerd maar leidde tot een aanzienlijke daling van het geweld in de provincie Hodeidah in 2019.²⁶⁷

Toch vonden er in 2019 rond Hodeidah nog tal van gevechten plaats die leidden tot het hoogste aantal burgerslachtoffers voor Jemen in 2019. Volgens ACAPS vielen zowat 25 % van alle burgerslachtoffers in 2019 in Hodeidah. Bij de gevechten maakten de strijdende partijen vooral gebruik van luchtbombardementen, artillerie- en mortiervuur en geweerbeschietingen.²⁶⁸

Tijdens de gevechten voor Hodeidah voerde de Saoedi-geleide coalitie tal van luchtbombardementen uit. Volgens OHCHR werden in de periode mei 2018 – januari 2019 minstens 536 bombardementen uitgevoerd wat een zware tol eiste van de burgerbevolking. De al-Houthi's en de VAE-gesteunde troepen maakten vaak gebruik van mortieren en artillerie waarbij OHCHR meerdere gevallen documenteerde van het beschieten van gebieden waar burgers verbleven. Dit ook op momenten dat er geen gevechten plaatsvonden tussen de strijdende partijen. Daarnaast zijn er ook gevallen gedocumenteerd van het beschieten van hospitalen en maakten de al-Houthi's aan de hele westkust gebruik van landmijnen.²⁶⁹ Tenslotte meldt OHCHR dat er minstens zeventien meldingen zijn van het spoorloos verdwijnen van personen die de al-Houthi's arresteerden tijdens de gevechten in Hodeidah.²⁷⁰

In februari 2020 vonden er gevechten in de buurt van Hodeidah plaats waar de al-Houthi's zeggen een Hadi-offensief te hebben tegengehouden in de stad Durayhimi en de Saoedische coalitie meerdere luchtbombardementen op de stad uitvoerde.²⁷¹

Tijdens de gevechten in 2018 en begin 2019 zijn er ook tal van meldingen gemaakt van het beschieten van vissersboten en het arresteren en nadien spoorloos verdwijnen van vissers aan de westkust van Jemen. De luchtmacht en zeemacht van de Saoedi-geleide coalitie voeren deze acties uit. HRW schrijft in augustus 2019 dat de coalitie sinds 2018 minstens 47 vissers gedood heeft, waaronder 7 minderjarigen, en er minstens 115 arresteerde. Volgens HRW kunnen deze aanvallen op burgers als oorlogsmisdaden aanzien worden.²⁷²

²⁶⁶ The Arab Weekly, 20/06/2020, [url](#); Middle East Eye, 25/06/2020, [url](#)

²⁶⁷ OHCHR, 03/09/2019, p. 123, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, Starvation, 22/01/2019, pp. 60-61, [url](#)

²⁶⁸ ACAPS, 13/05/2020, p. 11, [url](#)

²⁶⁹ OHCHR, 03/09/2019, pp. 127-135, 137-139, [url](#)

²⁷⁰ OHCHR, 03/09/2019, p. 140, [url](#)

²⁷¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 12, [url](#)

²⁷² OHCHR, 03/09/2019, p. 143-145, [url](#); HRW, 21/08/2019, [url](#)

3.3. Luchtbombardementen door de Saoedi-geleide coalitie

UNHCR schrijft dat de Saoedi-geleide coalitie vanaf 26 maart 2015 bombardementen uitvoerde op al-Houthi-doelwitten in het kader van haar militaire campagne *Operation Decisive Storm*. Eerst werden voornamelijk Sanaa en Saada gebombardeerd, maar dat breidde zich vervolgens uit naar andere regio's.²⁷³

Op 3 mei 2015 verklaart HRW dat er geloofwaardige indicaties zijn dat de door Saoedi-Arabië geleide coalitie clustermunitie inzet bij zijn bombardementen. HRW vermeldt hierbij dat Saoedi-Arabië het verdrag voor een verbod op clustermunitie van 2008 niet ondertekend heeft.²⁷⁴

HRW schrijft in een rapport van april 2016 dat de Saoedische coalitie sinds maart 2015 meerdere onnauwkeurige en disproportionele luchtbombardementen uitgevoerd heeft waarvan sommige volgens HRW als oorlogsmisdaden beschouwd kunnen worden.²⁷⁵ Het VN Panel van Experts rapporteerde in januari 2016 over 119 luchtbombardementen door de Saoedische coalitie die mogelijk beschouwd kunnen worden als schendingen van het internationaal humanitair recht.²⁷⁶ De VN-expertengroep schrijft op zijn beurt in 2019 dat er in de luchtbombardementen die de coalitie uitvoert een patroon zit waarbij burgers en civiele doelwitten direct geraakt worden. De Group geeft hierbij enkele voorbeelden van beschietingen van hospitalen, openbaar vervoer en burgerwoningen in 2018 en 2019 waarbij er geen indicaties zijn van nabije militaire activiteiten.²⁷⁷

De Yemen Polling Center schrijft in 2020 dat de Saoedische coalitie de luchtbombardementen samen met de blokkade gebruikt om politieke concessies van de al-Houthi's te verkrijgen. De bombardementen worden volgens het Center dan ook voornamelijk uitgevoerd in al-Houthi-gecontroleerd gebied. Hierbij richten de bombardementen zich ook op civiele infrastructuur, civiele samenkomsten, voedselbedrijven en boerderijen.²⁷⁸

ACAPS vermeldt dat ten gevolge van vredesgesprekken het aantal luchtbombardementen door de Saoedische luchtmacht in het laatste kwartaal van 2019 met 55 % afnam ten aanzien van de voorgaande drie maanden. Dit leidde in het laatste kwartaal van 2019 tot een afname van 95 % van het aantal burgerslachtoffers ten gevolge van luchtbombardementen. Voor heel 2019 nam het aantal geregistreerde luchtaanvallen af met 65 % ten opzichte van 2018. Het hoogste aantal luchtbombardementen vond in 2019 plaats in de provincies Hajjah en Saada.²⁷⁹

Volgens OCHA vielen er in 2018 2.588 burgerslachtoffers ten gevolge van luchtaanvallen wat in 2019 met 71 % afnam tot 795 burgerslachtoffers.²⁸⁰

Op 31 augustus 2019 vond de meest dodelijke luchtaanval van 2019 plaats toen de Saoedische luchtmacht een gevangenis in Dhamar raakte waarbij 206 burgerslachtoffers vielen.²⁸¹

Volgens het Yemen Data Project voerde de Saoedi-geleide coalitie 21.393 luchtbombardementen uit in de periode maart 2015 – 22 juni 2020. Hierbij vielen volgens deze bron 8.701 dodelijke burgerslachtoffers en 9.760 gewonden. Onderstaande tabel geeft een overzicht van spreiding in de tijd van deze bombardementen²⁸²:

²⁷³ UNHCR, 08/04/2015, [url](#)

²⁷⁴ HRW, 03/05/2015, [url](#)

²⁷⁵ HRW, 07/04/2016, [url](#)

²⁷⁶ United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 39, [url](#),

²⁷⁷ OHCHR, 03/09/2019, pp. 106-111, [url](#)

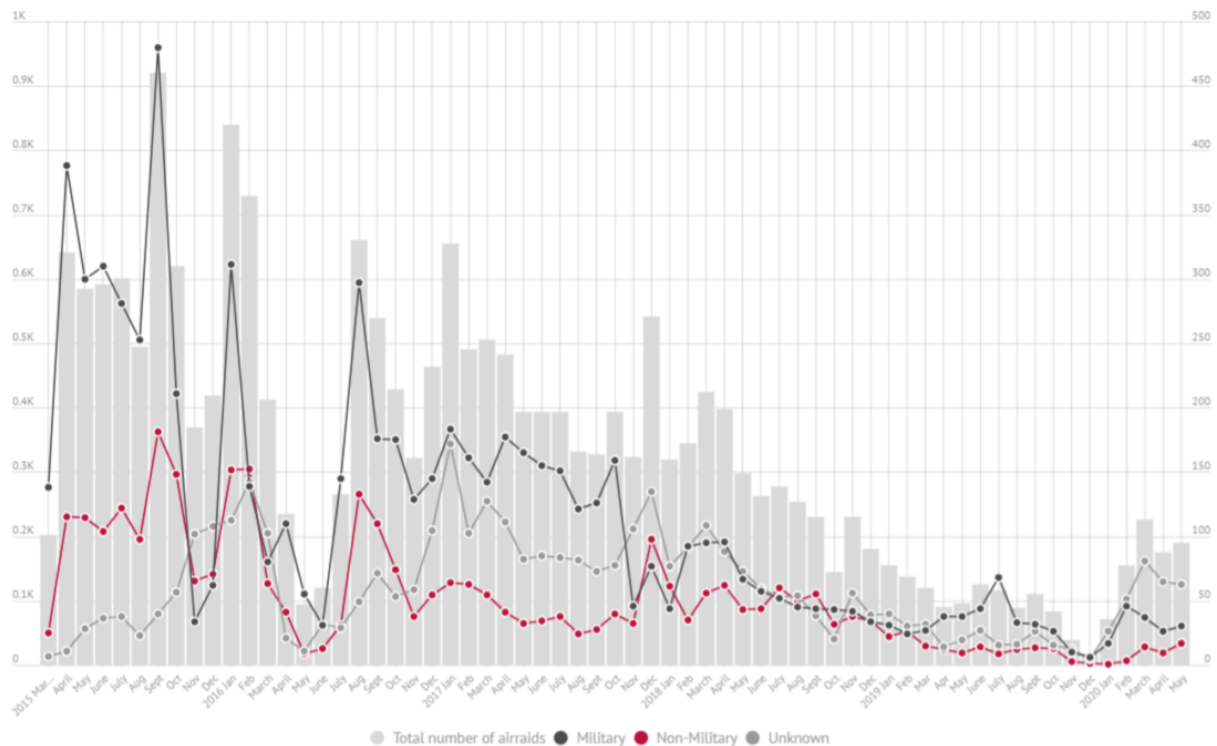
²⁷⁸ Yemen Polling Center, 03/2020, p. 2, [url](#)

²⁷⁹ ACAPS, 13/05/2020, pp.5-6, 12, [url](#)

²⁸⁰ OCHA, , 02/03/2020, p. 2, [url](#); OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#)

²⁸¹ ACAPS, 13/05/2020, p. 12, [url](#)

²⁸² Yemen Data Project, s.d., [url](#)

Airraids timeline per month²⁸³

Op 30 maart 2020 voerde Saoedi-Arabië voor de eerste keer in maanden een reeks luchtbombardementen uit op de hoofdstad Sanaa. Ze voerden zo'n twintig raids uit. Dezelfde dag voerden de Saoedi's eveneens luchtbombardementen uit op Hodeidah en Saada.²⁸⁴

3.4. Sektarisch en politiek geweld

De uitbreiding van de macht van de al-Houthi-rebellen lokte geweld uit vanwege salafistische strijders. Sinds juli 2011 vonden gewapende schermutselingen plaats en voert AQAP aanvallen uit tegen al-Houthi-strijders.²⁸⁵ al-Houthi-strijders viseerden op hun beurt salafistische religieuze activiteiten en bezetten salafistische moskeeën. Beide partijen pleegden aanslagen op elkaars moskeeën, koranscholen en andere religieuze instituten. Hierbij kwamen soms burgers om het leven.²⁸⁶

Op 30 oktober 2013 belegerden de al-Houthi's één van de grootste salafistische centra van Jemen, Dar al-Hadith, in Dammaj nabij Saada. De al-Houthi's beschuldigden de salafisten ervan daar buitenlandse strijders aan te trekken. De gevechten gingen door tot een staakt-het-vuren op 12 januari 2014 waarbij alle buitenlandse strijders Dammaj moesten verlaten. De meeste studenten zijn dan naar de provincie Hudaydah getrokken. Hoewel deze gevechten in het noorden parallel plaats vonden met gevechten van al-Houthi's tegen leden van de Ahmar-stam, is het volgens Critical Threats fundamenteel verschillend, omdat het hier niet gaat over een tribaal conflict.²⁸⁷

²⁸³ Yemen Data Project, s.d., [url](#)

²⁸⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#)

²⁸⁵ ICG, 3/7/2012, [url](#)

²⁸⁶ Khaled Fattah, 11/5/2012, [url](#)

²⁸⁷ Critical Threats, 26/06/2014, [url](#); The Jamestown Foundation, 25/07/2014, [url](#); IRIN, 24/02/2014, [url](#); United Nations Human Rights Council, 27/08/2014, p. 5, [url](#); Critical Threats (Zimmerman K.), 02/2014, [url](#)

In 2016 schrijft Chatham House dat doorheen het conflict van de laatste jaren de bevolking in het noordwesten van Jemen steeds sterker het idee aanhing dat men strijd voerde tegen salafistische jihadististen. Volgens Chatham House waren veel Jemenieten van het noordwesten ervan overtuigd dat Saoedi-Arabië er op uit was Jemen te domineren en er een strikt salafisme in te voeren.²⁸⁸

In de loop van 2018 en 2019 bleven er gevechten plaats vinden tussen de al-Houthi's en AQAP, voornamelijk in de provincie al-Bayda. Sinds 2018 was er in vergelijking met de voorgaande jaren wel een aanzienlijke daling merkbaar van het aantal aanvallen die AQAP uitvoert volgens het Sanaa Center for Strategic Studies. De meeste aanvallen door AQAP vonden plaats in de vorm van mortierbeschietingen, maar soms zetten ze ook hinderlagen op.²⁸⁹

Amnesty International en US Department of State vermelden in 2016 allebei dat de al-Houthi's en Saleh-getrouwen sinds 2014 honderden arbitraire arrestaties, detenties en verdwijningen uitvoerden van hun opposenten. De al-Houthi's arresteerden in deze periode in de gebieden die ze controleerden zowel politieke opposanten (vooral Islah-aanhangers) als journalisten en mensenrechtenactivisten. Vaak worden de arrestanten bestempeld als aanhangers van de Saoedische coalitie of als *dawa'ish* waarmee IS-aanhangers aangeduid worden.²⁹⁰

In 2019 schrijft de UN Group of Eminent Experts on Yemen dat de overname van Sanaa door de al-Houthi's in 2014 gepaard ging met een zeer sterke stijging van het aantal arbitraire arrestaties en verdwijningen. Volgens de Group of Experts heerste er sindsdien een klimaat van angst in de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden. De al-Houthi's richtten zich hierbij op elkeen die ze als een tegenstander identificeren en de publieke ruimte is sterk ingeperkt waarbij fundamentele vrijheden ondermijnt zijn.²⁹¹

OHCHR schrijft in 2018 dat ook andere strijdende partijen in het conflict in Jemen zoals de Hadi-regering en de VAE zich schuldig maken aan arbitraire detenties en verdwijningen. Ook het Nederlandse Ambtsbericht maakt hier in 2019 melding van.²⁹²

De Jemenitische mensenrechtenorganisatie Mwatana publiceert in juni 2020 een rapport over arbitraire detenties en verdwijningen in Jemen. Mwatana registreerde sinds 2016 1.605 gevallen van arbitraire detentie en 770 verdwijningen. Volgens Mwatana is de Hadi-regering verantwoordelijk voor 282 arbitraire detenties en 90 verdwijningen en de al-Houthi's voor 904 arbitraire detenties en 353 verdwijningen. De VAE en gelieerde groepen zijn tenslotte verantwoordelijk voor 419 arbitraire detenties en 327 verdwijningen.²⁹³

In 2019 en 2020 vonden er incidenten plaats waarbij de STC in gebieden die ze controleert Jemenieten uit het noorden arresteerde en deporteerde. Zo vonden er in Aden in augustus 2019, nadat de STC de controle over de stad verworven had, acties tegen noorderlingen plaats waarbij meerdere winkels vernield werden en personen uit het noorden gedwongen uit Aden gezet werden.²⁹⁴ Nadat STC-troepen op 19 juni 2020 de controle over het eiland Socotra verwierven begonnen ze met de gedwongen deportatie van Jemenieten van het noorden van Jemen. De noorderlingen werden beschuldigd handlangers van de-regering te zijn en met boten naar de provincie Mahrah gebracht.²⁹⁵

²⁸⁸ Chatham House, 25/05/2016, p. 31 & 35-37, [url](#)

²⁸⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, Starvation, 22/01/2019, p. 61, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#)

²⁹⁰ AI, 18/05/2016, [url](#); USDOS, 25/04/2016, [url](#)

²⁹¹ OHCHR, 03/09/2019, p. 90, [url](#)

²⁹² OHCHR, 17/08/2018, p. 10, [url](#); Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken, 11/07/2019, p. 16, [url](#)

²⁹³ Mwatana, 30/06/2020, p. 16, [url](#)

²⁹⁴ OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#)

²⁹⁵ The Arab Weekly, 20/06/2020, [url](#); Middle East Eye, 25/06/2020, [url](#)

3.5. Amerikaanse drone-aanvallen

In 2011 – 2012 voerden de VS tientallen drone-aanvallen uit in Jemen waarbij minstens 200 personen om het leven kwamen.²⁹⁶ Door het aanhoudende debat en kritiek jegens de Obama-regering over de legitimiteit en effectiviteit van drone-aanvallen daalde het aantal aanvallen in 2013.²⁹⁷ In 2013 en 2014 bracht HRW twee kritische rapporten uit over drone-aanvallen in Jemen²⁹⁸ maar dit verhinderde niet dat in de loop van 2015 en 2016 de Amerikaanse drone-aanvallen opnieuw toenamen, een evolutie die zich doorzette bij het aantreden van president Trump in 2017. Na een scherpe stijging in het eerste ambtsjaar van Trump tekent zich wel een zekere daling af.²⁹⁹

Het onafhankelijke Bureau of Investigative Journalism dat onderzoek uitvoert naar Amerikaanse drone-aanvallen in Jemen geeft de volgende cijfers voor drone-aanvallen in 2017³⁰⁰:

	Bevestigde drone-aanvallen	Mogelijke drone-aanvallen
Aantal aanvallen	127	x
Totaal aantal dodelijke slachtoffers	135-184	x
Aantal burgerslachtoffers	3-10	x

Voor 2018 geeft The Bureau of Investigative Journalism de volgende cijfers³⁰¹:

	Bevestigde drone-aanvallen	Mogelijke drone-aanvallen
Aantal aanvallen	36	0
Totaal aantal dodelijke slachtoffers	31-42	0
Aantal burgerslachtoffers	8-15	0

Voor 2019 geeft The Bureau of Investigative Journalism de volgende cijfers³⁰²:

	Bevestigde drone-aanvallen	Mogelijke drone-aanvallen
Aantal aanvallen	9	0
Totaal aantal dodelijke slachtoffers	1-6	0

²⁹⁶ Foundation for Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), 5/9/2012, [url](#); The Guardian, 6/9/2012, [url](#); Yemen Times, 6/9/2012, [url](#); HRW, 22/10/2013, p. 19-20, [url](#); Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), 9/6/2013, [url](#)

²⁹⁷ Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), 22/05/2013, [url](#); Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), 9/6/2013, [url](#)

²⁹⁸ HRW, 22/10/2013, [url](#); HRW, 20/02/2014, [url](#)

²⁹⁹ New America, 2020, [url](#)

³⁰⁰ The Bureau of Investigative Journalism, 2019, [url](#)

³⁰¹ The Bureau of Investigative Journalism, 2019, [url](#)

³⁰² The Bureau of Investigative 2020, [url](#)

Aantal burgerslachtoffers	x	x
---------------------------	---	---

De onafhankelijke denktank New America doet eveneens onderzoek naar Amerikaanse drone-aanvallen in Jemen. In onderstaande tabel staat een overzicht voor hun cijfers sinds 2009. Voor het jaar 2017 verklaarde het US Central Command dat het meer dan 131 drone-aanvallen uitvoerde. New America kon 49 van deze aanvallen verifiëren, de overige niet. Daarom staat er voor dit jaar voor het aantal drone-aanvallen het cijfer 49 met het cijfer 83 tussen haakjes.³⁰³

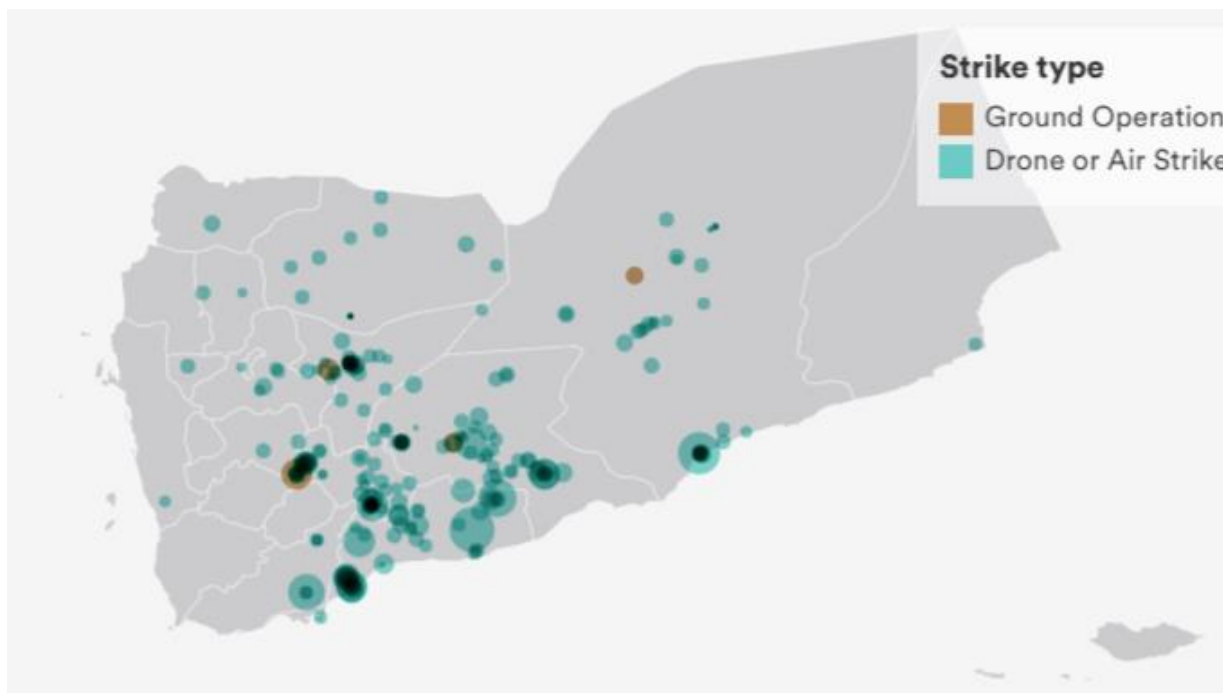
Jaar	Drone-aanvallen	Gedode militanten	Niet-geïdentificeerde Dodelijke slachtoffers	Burgerdoden
2009	2	54		41
2010	2	2.5	0	4.5
2011	12	91	16.5	4
2012	56	441	18	16
2013	25	103	4	19
2014	20	134.5		10
2015	24	90	1	0
2016	43	190	3	
2017	49 (83)	188.5	12	23.5
2018	42	47	16	14
2019	11	15	5	0
2020	2	2.5		

Drone-aanvallen door VS en slachtoffers in Jemen³⁰⁴

Onderstaande kaart van New America geeft een overzicht van de geografische spreiding van alle VS-drone-aanvallen in Jemen:

³⁰³ New America, 2020, [url](#)

³⁰⁴ New America, 2020, [url](#)

Locations of Air, Drone, and Ground Operations in Yemen³⁰⁵

4. Gevolgen voor de burgerbevolking

4.1. Burgerdoden en -gewonden

Bij de conflicten die in 2013 en 2014 plaatsvonden in het noorden en zuiden vielen de slachtoffers hoofdzakelijk onder de verschillende strijdende partijen (rebellengroeperingen, gewapende stamleden, leger) eerder dan burgers. Bij de inname van Sanaa door de al-Houthi's in september 2014 vielen er volgens de Jemenitische overheid wel minstens 60 burgerdoden.³⁰⁶ ICG vermeldt dat er meldingen zijn van intimidatie, opsluiting en foltering door al-Houthi strijders van leden van andere groeperingen, waaronder mogelijk burgers, tijdens hun opmars in 2014.³⁰⁷

Het VN Panel van Experts voor Jemen schrijft in januari 2016 dat alle strijdende partijen in Jemen zich schuldig maken aan aanvallen op burgers en civiele infrastructuur.³⁰⁸ In 2020 schrijft Human Rights Watch dat de Saoedische coalitie sinds 2015 talloze willekeurige en disproportionele luchtaanvallen uitvoerde waarbij duizenden burgers om het leven kwamen en die in strijd zijn met het oorlogsrecht. Volgens het Yemen Data Project vielen er bij deze luchtaanvallen tot juni 2020 zo'n 8.701 dodelijke burgerslachtoffers en 9.760 gewonde burgers. Al-Houthi's hebben zich volgens HRW schuldig gemaakt aan het gebruik van landmijnen en het willekeurig met artillerie beschieten van verschillende steden.³⁰⁹

³⁰⁵ New America, 2020, [url](#)

³⁰⁶ IRIN, 29/09/2014, [url](#); USDOS, 02/2014, [url](#)

³⁰⁷ ICG, 10/06/2014, p. 11, [url](#)

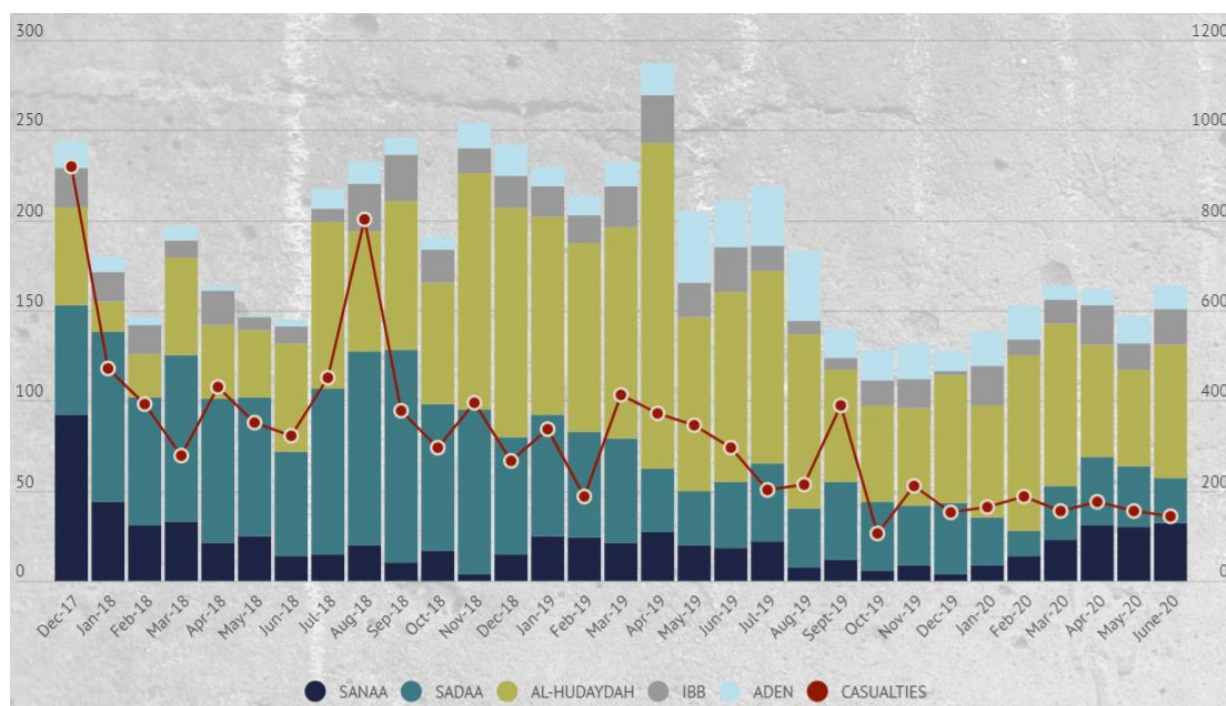
³⁰⁸ United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 37, [url](#),

³⁰⁹ HRW, 14/01/2020, [url](#); Yemen Data Project, s.d., [url](#)

In januari 2016 schrijft OCHA dat er in Jemen 6.100 dodelijke slachtoffers vielen en voegde het eraan toe dat een groot deel van hen burgers zouden zijn.³¹⁰ In december 2017 bericht het OHCHR dat er in Jemen in de periode maart 2015 – 14 december 2017 minstens 5.558 dodelijke burgerslachtoffers vielen en er meer dan 9.065 gewond raakten.³¹¹

Volgens OCHA vielen er in 2018 in Jemen 2.039 dodelijke burgerslachtoffers en 2.797 gewonden, wat in 2019 in totaal met 34 % daalde tot 1.104 dodelijke burgerslachtoffers en 2.120 gewonden. Van de dodelijke burgerslachtoffers waren er in 2018 20 % kinderen wat opliep tot 25 % in 2019.³¹² In de periode januari – 30 juni 2020 vielen er volgens OCHA 260 dodelijke burgerslachtoffers en 618 gewonden.³¹³ Volgens de gecombineerde cijfers van OHCHR en OCHA vielen er in de periode maart 2015 – juni 2020 in totaal minstens 9.064 dodelijke burgerslachtoffers.³¹⁴

Onderstaande grafiek van OCHA geeft een visueel overzicht van het aantal burgerslachtoffers per maand en per geografische zone in de periode december 2017 – juni 2020:

Number of civilian impact incidents per hub and civilian casualties per month³¹⁵

Volgens OCHA vielen er in 2018 2.588 burgerslachtoffers ten gevolge van luchtaanvallen wat in 2019 met 71 % afnam tot 795 burgerslachtoffers. In 2019 vielen er volgens OCHA voornamelijk burgerslachtoffers door artillerievuur, zo'n 1.210 personen. Daarnaast vielen er in 2019 vooral burgerslachtoffers door toedoen van geweervuur. Zo'n 678; een stijging van 38 % ten opzichte van de 493 in 2018. Tenslotte vielen er in 2019 zo'n 498 burgerslachtoffers door toedoen van landmijnen, *improvised explosive devices* (IED's) en *unexploded ordinance* (UXO's). Zo'n 38 % meer dan de 405

³¹⁰ OCHA, 01/2016, p. 6-8, [url](#); United Nations Security Council, 20/04/2016, p. 27-28, [url](#)

³¹¹ OHCHR, 21/12/2017, [url](#)

³¹² OCHA, 02/03/2020, p. 5, [url](#)

³¹³ OCHA, 07/2020, [url](#)

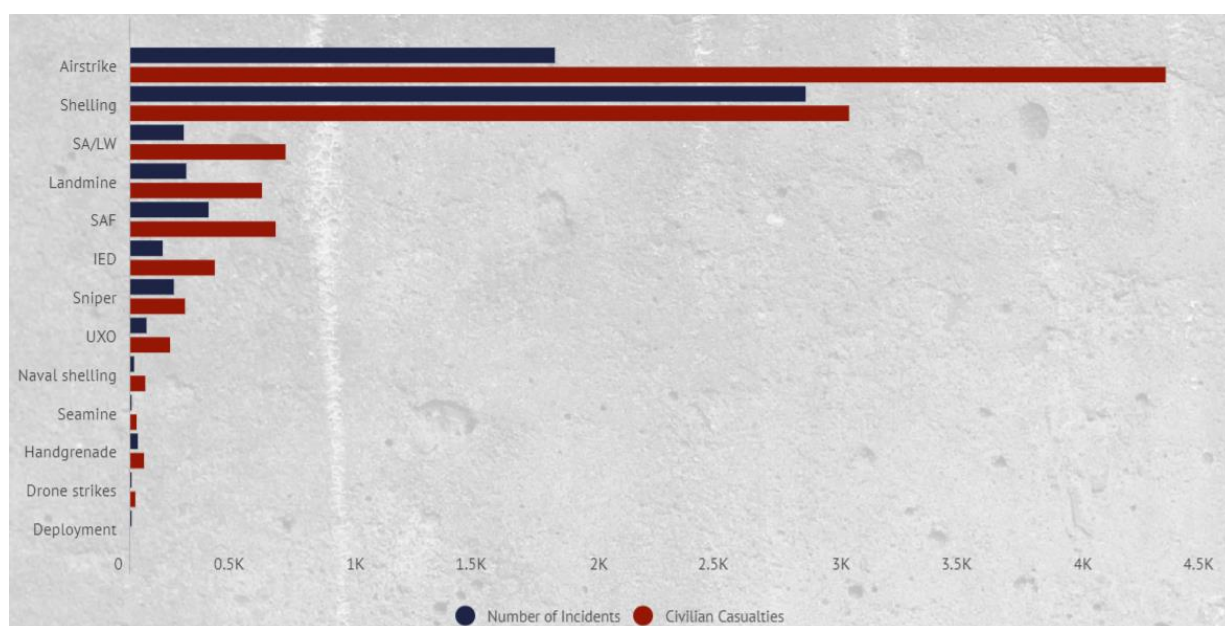
³¹⁴ OHCHR, 21/12/2017, [url](#); OCHA, 02/03/2020, p. 5, [url](#); OCHA, 03/06/2020, [url](#)

³¹⁵ OCHA, 30/06/2020, [url](#)

in 2018.³¹⁶ ACAPS vermeldt dat in 2019 meer dan 50 % van de burgerslachtoffers ten gevolge van gewapend geweld in huizen vielen.³¹⁷

Volgens cijfers van OCHA bedroeg het aantal gewelddadige incidenten met een directe impact op burgers in 2018 197 per maand. In 2019 lag dit aantal met 184 per maand iets lager, maar dit was ongelijk verdeeld over de loop van het jaar. In de eerste zes maanden van 2019 waren dat er 215 per maand, wat in de tweede helft van 2019 afnam tot 154 per maand.³¹⁸

Onderstaande grafiek van OCHA geeft een overzicht van het aantal burgerslachtoffers (zowel doden als gewonden) per type geweld sinds december 2017 tot juni 2020:

Total civilian casualties by type of armed violence³¹⁹

Volgens gegevens van ACLED vielen er in periode 1 januari 2015 – 29 juni 2020 122.685 dodelijke slachtoffers in Jemen.³²⁰ Voor deze periode geeft ACLED geen totaal van het aantal burgerslachtoffers, maar in een analyse over de periode januari 2015 – juni 2019 vermeldt ACLED dat er in die periode minstens 11.700 dodelijke burgerslachtoffers vielen.³²¹

Per jaar zijn het totaal aantal dodelijke slachtoffers volgens ACLED de volgende³²²:

Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	01/01-29/06 2020
Dodelijke slachtoffers	17.535	15.725	17.610	34.240	28.043	9.533

³¹⁶ OCHA, 02/03/2020, p. 2, [url](#); OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#)

³¹⁷ ACAPS, 13/05/2020, p.11, [url](#)

³¹⁸ OCHA, 02/03/2020, pp. 1,5, [url](#); OCHA, 07/03/2019, p. 5, [url](#)

³¹⁹ OCHA, 30/06/2020, [url](#)

³²⁰ ACLED, laatst geraadpleegde update, [url](#)

³²¹ ACLED, 18/06/2019, [url](#); ACLED, 18/06/2019, [url](#)

³²² ACLED, laatst geraadpleegde update, [url](#)

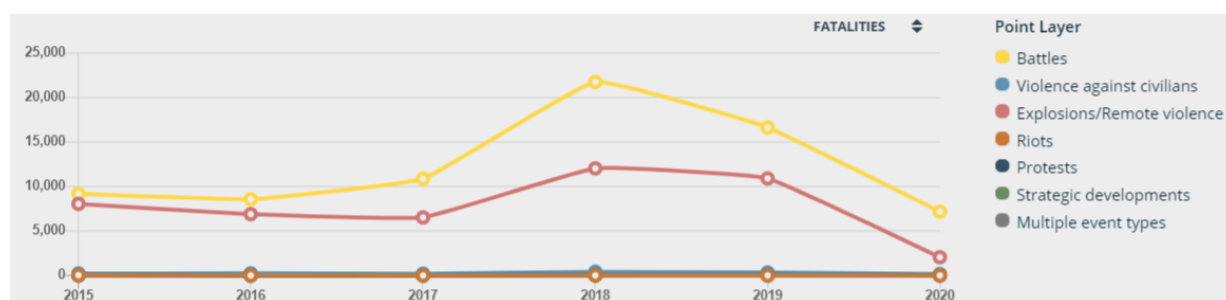
Het aantal dodelijke burgerslachtoffers zijn volgens ACLED per jaar de volgende:

Jaar	2015	2016	2017	2018	01-06/2019	2020
Dodelijke burger-slachtoffers	4.500	2.200	1.900	2.400	600	Geen gegevens

Wat betreft de burgerdoden valt volgens ACLED 67 % van het aantal burgerdoden ten gevolge van de gerapporteerde directe aanvallen door de Saoedische coalitie in de periode januari 2015 – juni 2019. Wat in reële cijfers meer dan 8.000 slachtoffers maakt. De al-Houthi's zijn in deze periode verantwoordelijk voor 1.900 gerapporteerde dodelijke burgerslachtoffers.³²³

Wat betreft de geografische spreiding van de slachtoffers in de periode januari 2015 – juni 2019 geldt volgens de gegevens van ACLED de provincie Taiz als die met het hoogste aantal wat vooral te wijten is aan de vierjarige belegering van de hoofdstad Taiz. Hodeidah en al-Jawf komen op de tweede plaats als provincies met de meeste slachtoffers.³²⁴ Volgens gegevens van OCHA vielen er in 2019 voornamelijk burgerslachtoffers in Hodeidah. Andere geografische zones met veel slachtoffers waren in 2019 de steden Hajj, Taiz en Sanaa. Deze laatste voornamelijk door toedoen van luchtbombardementen. In het zuiden was al-Dhaleh een centrum van geweldsincidenten in 2019.³²⁵

Onderstaande grafiek van ACLED geeft een visueel overzicht van het totaal aantal dodelijke slachtoffers per type gebeurtenis in de periode 1 januari 2015 – 19 juni 2020. Uit de grafiek blijkt dat er vooral dodelijke slachtoffers vielen bij "battles" en "Explosions/remote violence"³²⁶:

Reported Fatalities, Yemen January 2015 – June 2020³²⁷

Deze tweede grafiek van ACLED geeft een overzicht van het aantal burgerslachtoffers in de ACLED-rapporteringsperiode januari 2015 - juni 2019:

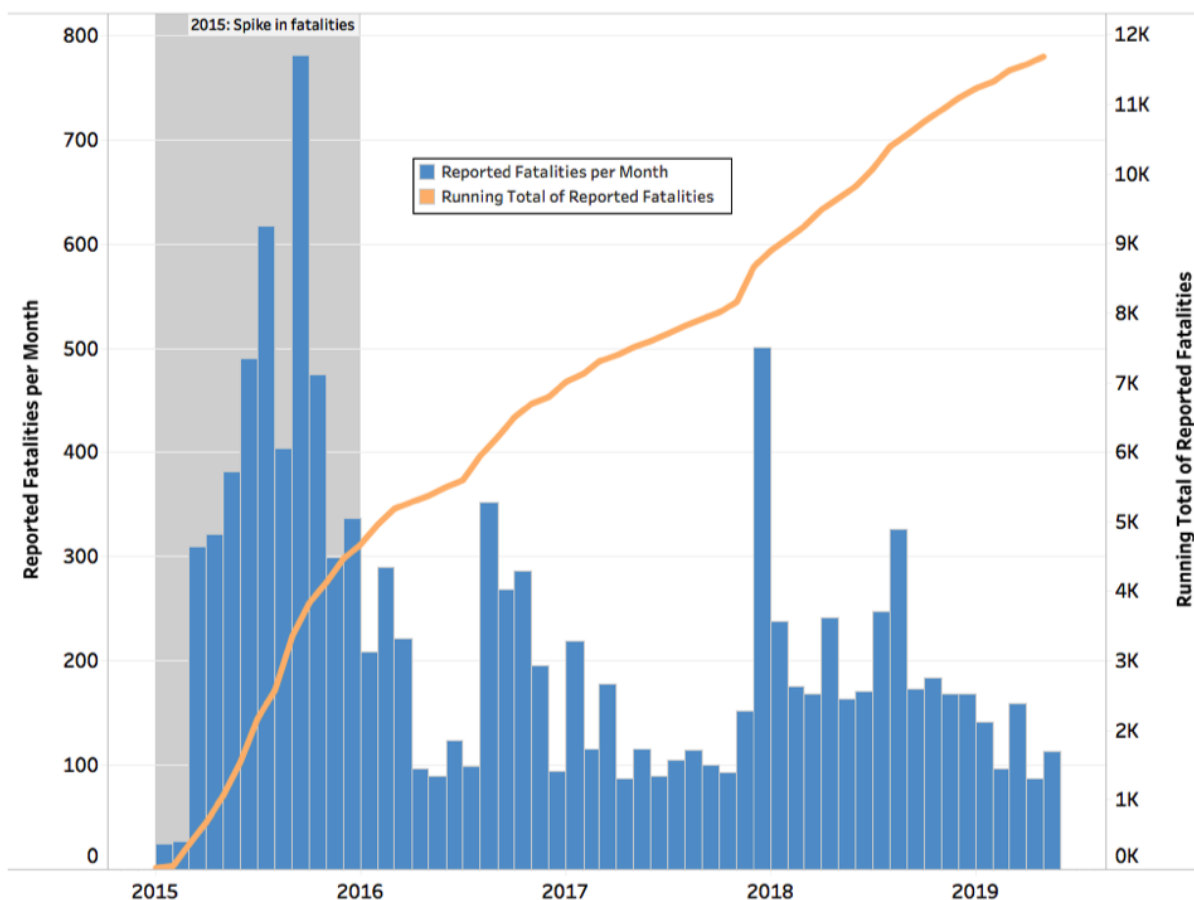
³²³ ACLED, 18/06/2019, [url](#)

³²⁴ ACLED, 18/06/2019, [url](#)

³²⁵ OCHA, 02/03/2020, p. 2, [url](#)

³²⁶ ACLED, laatst geraadpleegde update, [url](#)

³²⁷ ACLED, 18/06/2019, [url](#)

Reported Civilian Fatalities, Yemen, January 2015 – June 2019³²⁸

UNDP schat in 2019 dat indien het conflict in Jemen in 2019 zou stoppen het verantwoordelijk zou zijn voor 233.000 doden, waarvan 102.000 doden door de gevechten en 131.000 indirecte doden door een gebrek aan voedsel, gezondheidsvoorzieningen en infrastructuur.³²⁹

4.2. Schade aan infrastructuur

Tal van bronnen schrijven dat bij het conflict in Jemen de civiele infrastructuur zwaar beschadigd is, zeker sinds de deelname vanaf 26 maart 2015 van de Saoedische coalitie. The Guardian en het humanitair nieuwsagentschap IRIN berichten al in 2015 dat er in Jemen ernstige tekorten aan voedsel en medicijnen waren door schade aan luchthavens en de blokkade van havens. Daarnaast was er ook sprake van elektriciteit- en brandstoftekorten. Deze tekorten hinderden de werking van hospitalen en zorgden verder voor een gebrek aan drinkbaar water aangezien de waterpompen niet konden werken.³³⁰ In juni 2016 schrijft de Food and Agriculture Organisation of the UN dat de aanhoudende gevechten de basisinfrastructuur van Jemen (bruggen, wegen, elektriciteitscentrales, havens en markten) verder vernield heeft. De hoge kosten voor brandstof verminderden de eigen landbouwproductie aangezien het zeer duur werd om de noodzakelijke waterpompen te laten werken.³³¹ De UN Group of Eminent Experts on Yemen schrijft op zijn beurt in 2019 dat “Attacks by

³²⁸ ACLED, 18/06/2019, [url](#)

³²⁹ UNDP, 22/04/2019, [url](#)

³³⁰ The Guardian, 01/05/2015, [url](#); IRIN, 01/05/2015, [url](#); IRIN, 23/04/2015, [url](#)

³³¹ Food and Agriculture Organization of the United Nations, 14/06/2016, [url](#)

all parties to the conflict impacting objects indispensable to the survival of the Yemeni population are of particular concern". De experts voegden eraan toe dat coalitiebombardementen landbouwterrein, watervoorzieningen en haveninfrastructuur vernietigden en dat deze aanvallen volgens bronnen systematisch zijn. al-Houthi's maakten zich schuldig aan het plaatsen van landmijnen op landbouwgebied.³³²

In 2019 schrijft de ngo Humanity & Inclusion dat de voorbij zes jaar van conflict de publieke infrastructuur in Jemen zeer ernstig aangetast heeft waardoor het de toegang tot essentiële diensten voor burgers ernstig belemmerd. Het betreft hierbij onder andere transportsystemen, hospitalen, watervoorzieningen, elektriciteitsnetwerken en publieke gebouwen.³³³ Een voorbeeld hiervan is de haven van Hodeidah die cruciaal is voor de invoer van voedsel, maar die al meermaals tijdelijk gesloten is omwille van schade door bombardementen. Dit was onder andere het geval in 2015, voor zes maanden in 2018 en bij een laatste bombardement in december 2019. Hierbij dient vermeld dat Jemen zo'n 90 % van zijn voedsel invoert. Daar komt nog bij dat de voedselimporten eerst goedgekeurd moeten worden door de VN en de Saoedische coalitie, die nog steeds een blokkade in stand houdt.³³⁴

In 2019 schrijven OCHA en het International Rescue Committee dat Jemen wereldwijd zowat de grootste door de mens gecreëerde humanitaire crisis kent.³³⁵

In maart 2016 schrijft Carnegie Endowment dat de oorlog leidde tot de sluiting van 3.809 scholen en schade aan 810 anderen. Daarnaast werden 39 universiteiten in het land beschadigd.³³⁶ In 2019 schrijft OCHA dat er sinds 2015 meer dan 2.000 scholen zijn die omwille van schade door gevechten of de aanwezigheid van gewapende strijders niet geschikt meer zijn om les te geven. Hierbij zijn er 256 scholen vernield, 1.520 beschadigd, zijn er 167 die IDP's herbergen en 23 ingenomen door gewapende groepen. Daar komt bij dat sinds oktober 2016 de leerkrachten van zo'n 10.000 scholen geen loon meer ontvangen.³³⁷ Volgens cijfers van OCHA kan in 2019 een kwart van de Jemenitische kinderen niet naar school gaan.³³⁸

De UN Group of Eminent Experts on Yemen schrijft in 2019 dat er in de loop van het conflict tal van aanvallen uitgevoerd zijn op de medische infrastructuur van Jemen.³³⁹ OCHA vermeldt dat in 2019 slechts 51 % van de gezondheidsinstellingen in Jemen werkzaam zijn en dat zo'n 19,7 miljoen Jemenieten geen toegang hebben tot gepaste gezondheidszorg. Volgens cijfers van OCHA zijn er in Jemen gemiddeld 10 medische hulpverleners per 10.000 inwoners, de helft van het minimumaantal van de WHO.³⁴⁰ Ook secundaire factoren hebben een impact op de beschikbaarheid van gezondheidszorg. Zo nam in oktober 2019 bijvoorbeeld het aantal personen dat zich aandiende bij medische instellingen af met 50 % doordat op dat moment de olieprijs piekte en tal van Jemenieten zich de verplaatsingskosten niet konden veroorloven.³⁴¹ ACAPS schrijft in maart 2020 dat Jemen niet over de capaciteiten beschikt om een covid-19 epidemie het hoofd te bieden. Er zijn onvoldoende medische middelen voorhanden en de bevolking heeft te weinig vertrouwen in de overheid om een efficiënt beleid te kunnen ontplooiën.³⁴²

³³² OHCHR, 03/09/2019, pp. 180-181, [url](#)

³³³ Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 4, [url](#)

³³⁴ Food and Agriculture Organization of the United Nations, 01/2020, p. 12, [url](#); Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 4, [url](#); OCHA, 14/02/2019, p. 10, [url](#); International Rescue Committee, 01/12/2019, p. 12, [url](#)

³³⁵ OCHA, 14/02/2019, p. 7, [url](#); International Rescue Committee, 01/12/2019, p. 6, [url](#)

³³⁶ Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 03/03/2016, [url](#)

³³⁷ War Child UK, 23/05/2019, pp. 8, 10, [url](#); OCHA, 14/02/2019, pp. 9, 47, [url](#)

³³⁸ OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#)

³³⁹ OHCHR, 03/09/2019, pp. 182-183, [url](#)

³⁴⁰ OCHA, 14/02/2019, pp. 4, 9, 37 [url](#)

³⁴¹ International Rescue Committee, 01/12/2019, p. 12, [url](#)

³⁴² ACAPS, 23/03/2020, [url](#)

Het database project Yemen Archive schrijft in november 2019 dat 134 aanvallen op hospitalen in Jemen gekwalificeerd kunnen worden als oorlogsmisdaden. 72 van deze aanvallen zijn uitgevoerd door de Saoedische coalitie en 52 door de al-Houthi's.³⁴³

Volgens OCHA hadden privéwoningen, van alle burgerstructuren, het meest te lijden onder het conflict in 2019. Zo'n 5.650 woningen zijn in 2019 beschadigd, een stijging van 17 % ten opzichte van 2018. Daarnaast vonden er in 2019 zo'n 168 incidenten plaats waarbij civiele infrastructuur beschadigd raakte bij geweldsincidenten. Dit was een daling met 75 % ten opzichte van 2018 toen er 371 van dergelijke incidenten plaatsvonden. In 2019 zijn vooral scholen (21 %) en vervoersinfrastructuur (18 %) getroffen.³⁴⁴

Volgens OCHA hebben in 2019 zo'n 24 miljoen Jemenieten, zowat 80 % van de bevolking, nood aan een of andere vorm van humanitaire hulp.³⁴⁵ De ngo Humanity & Inclusion schrijft in juni 2020 dat zowat twee derde van de Jemenitische bevolking nood heeft aan humanitaire hulp.³⁴⁶ De Food and Agriculture Organization van de Verenigde Naties schrijft in 2020 dat 53 % van de Jemenieten (15,9 miljoen personen) kampt met ernstige voedselonzekeerheid en dat 27 % van de kinderen jonger dan zes jaar acuut ondervoed zijn. OCHA schreef in 2019 dat daarnaast zo'n 10 miljoen personen in Jemen extreme mate van honger kennen. Daarnaast zijn zo'n 11 miljoen personen afhankelijk van drinkwater via pijpleidingen en 4 miljoen van drinkwater via tankwagens. Deze personen hebben hun drinkwaterverbruik sinds september 2019 drastisch moeten verminderen omdat de olieprijsen hard stegen in Jemen wat de aanvoer bemoeilijkt. Volgens OCHA hebben in 2019 zo'n 17,8 miljoen Jemenieten geen toegang tot veilig drinkwater.³⁴⁷ De beperkte toegang tot drinkwater leidde al meermaals tot cholera-uitbraken in Jemen. In 2019 zijn er zo'n 380.000 vermoedelijke besmettingen.³⁴⁸

De UN Group of Eminent Experts on Yemen schrijft in 2019 dat alle strijdende partijen zich schuldig maken aan het vertragen van goedkeuringen voor en het vrijgeven van essentiële en humanitaire producten. De al-Houthi's tonen een sterke inmenging in het werk van humanitaire organisaties. Ze beperken de bewegingsvrijheid van hulpverleners en verplichten ze om hun werkzaamheden in sommige gebieden stop te zetten. Daarnaast hebben ze al beslag gelegd op voedsel en medische hulpgoederen. Omwille van deze beperkingen dreigde het World Food Programme in 2019 zijn werking in Jemen stop te zetten, wat een onmiddellijke impact op 850.000 mensen zou hebben.³⁴⁹

OCHA vermeldt in 2019 dat de Jemenitische economie sinds maart 2015 met 50 % kromp en de Jemenitische real in 2018 65 % devalueerde. Dit leidde tot verminderde werkgelegenheid en inkomens voor de Jemenieten en een verminderde koopkracht. Daarnaast waren de prijzen voor basisproducten in 2019 gemiddeld met 150 % gestegen ten opzichte van voor het conflict. Deze factoren leggen bijkomend druk op de Jemenitische huishoudens.³⁵⁰

4.3. Vrijheid van beweging

Carnegie Endowment schrijft in 2020 dat de gevechten in Jemen de verschillende regio's van elkaar geïsoleerd hebben. De uitbreiding van de conflictzone en de controle die lokale actoren over verschillende gebieden uitoefenen hebben in de praktijk interne grenzen gecreëerd die de bewegingsvrijheid beperken. Carnegie Endowment geeft verschillende voorbeelden van dergelijke

³⁴³ AP, 14/11/2019, [url](#)

³⁴⁴ OCHA, , 02/03/2020, p. 7, [url](#)

³⁴⁵ OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#)

³⁴⁶ Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 4, [url](#)

³⁴⁷ Food and Agriculture 01/2020, p. 12, [url](#); OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#)

³⁴⁸ OHCHR, 03/09/2019, pp. 176, [url](#)

³⁴⁹ OHCHR, 03/09/2019, pp. 187-188, [url](#)

³⁵⁰ OCHA, 14/02/2019, pp. 4, 8, [url](#)

interne grenzen. Zo is het moeilijk om van het noordelijk deel van Taiz, dat de al-Houthi's controleren, naar het door de Hadi-regering gecontroleerde centrum te gaan. De controleposten tussen deze zones zijn vaak gesloten zodat men alternatieve wegen via bergpassen moet nemen. Deze zijn enkel te voet begaanbaar en doet de afstand van slechts enkele kilometers uren duren. Daarnaast ondervinden inwoners van Noord- en West-Jemen volgens Carnegie Endowment steeds meer moeilijkheden om Aden binnen te raken omdat de STC de instroom van reizigers beperkt. Personen die naar de luchthaven van Aden willen krijgen wel vrije doorgang mits ze een geldig ticket hebben en verklaren niet in Aden te zullen blijven.³⁵¹ Ook Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) schrijft in 2019 dat het meldingen heeft van reizigers die aan de grens van de door de STC gecontroleerde zone van Aden gecontroleerd en tijdelijk gearresteerd worden.³⁵²

In de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden zijn er volgens Carnegie Endowment tientallen controleposten op de wegen tussen de steden. Gewapende mannen controleren er de documenten van reizigers en doorzoeken hun bagage. Bij deze controles eist men meestal documenten opgesteld door de persoon of de instantie die men gaat bezoeken. Op die manier willen de al-Houthi's voorkomen dat personen van een andere conflictpartij in het gebied reizen. Volgens Carnegie Endowment lopen reizigers die niet aan de vereiste criteria voldoen het risico om gearresteerd te worden. Naast de controleposten binnen hun gebied hebben de al-Houthi's ook controleposten opgericht aan de buitengrenzen van de door hen gecontroleerde zone, waar ze staan tegenover controleposten van de Hadi-regering. Belangrijke controleposten zijn de al-Houthi controlepost in Rada'a, provincie Bayda en die van de Hadi-regering in Falaj, provincie Marib.³⁵³

Het mensenrechtenrapport van het US Department of State van 2020 vermeldt dat veiligheidsdiensten, rebellen, tribale groepen en milities controleposten hebben op de voornamelijke wegen. In vele regio's vooral degenen die buiten het centrale gezag vallen, beperken gewapende tribale groepen de bewegingsvrijheid, soms samen met leden van andere ordediensten. Hierbij onderwerpen ze reizigers vaak aan fysieke mishandeling, afpersing, diefstal of kortdurende ontvoering voor losgeld.³⁵⁴

Freedom House schrijft in 2020 dat de bewegingsvrijheid binnen Jemen gehinderd wordt door gevechten, beschadigde infrastructuur en controleposten van verschillende gewapende groepen die reizigers afpersen en lastig vallen.³⁵⁵ Het Early Warning Project schrijft in 2019 eveneens dat de bewegingsvrijheid in Jemen beperkt wordt.³⁵⁶

Het US Department vermeldt ook nog dat vrouwen bijkomende beperkingen op hun bewegingsvrijheid kennen. De mate van beperkingen hangt af van de regio, waarbij in conservatieve gebieden de beperkingen voor vrouwen het strengste zijn.³⁵⁷

De ngo Humanity & Inclusion vermeldt in 2020 dat bombardementen ook een sterke impact hebben op de bewegingsvrijheid van Jemenieten. Zo vonden er bijvoorbeeld 91 luchtaanvallen op hoofdwegen plaats in 2018 wat de bewegingsvrijheid van zowat 1 miljoen Jemenitische gezinnen ernstig beperkte. In 2018 zijn er door bombardementen ook zo'n 13 bruggen beschadigd wat zo'n 100.000 gezinnen beperkte in hun bewegingsvrijheid. Ook vonden er in 2018 16 rechtstreekse beschietingen met artillerie plaats van wegen waarbij elke beschieting een impact heeft op de bewegingsvrijheid van tussen de 2.000 en de 14.000 gezinnen.³⁵⁸

³⁵¹ Carnegie Endowment, 10/02/2020, [url](#)

³⁵² IDMC, 09/2019, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 83, [url](#)

³⁵³ Carnegie Endowment, 10/02/2020, [url](#)

³⁵⁴ USDOS, 11/03/2020, [url](#)

³⁵⁵ Freedom House, 04/05/2020, [url](#)

³⁵⁶ Early Warning Project, 22/11/2019, [url](#)

³⁵⁷ USDOS, 11/03/2020, [url](#)

³⁵⁸ Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 13, [url](#)

Hierbij moet worden opgemerkt dat de situatie rond lokale ordediensten zeer complex is in Jemen. Een studie van de Carnegie Endowment stelt dat in de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden de al-Houthi's de ordediensten controleren en er een structureel overzicht is. De rol van de lokale tribale leiders is gemarginaliseerd en de al-Houthi's controleren er de ordediensten via een systeem van supervisors (*musharafeen*) en het vervangen van leden van de ordediensten die ze niet vertrouwen. In de rest van Jemen is de situatie veel complexer. In de Saleh-periode vond de lokale ordehandhaving meestal plaats op een hybride manier waarbij door de overheid gesteunde militieën (meestal met een tribale mix) samenwerkten met staatsactoren zoals het leger, politie en de Republican Guard. In de niet door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden staan de tribale leiders en zogenaamde *aqil's* in voor de ordehandhaving waarbij de rol van de centrale overheid sterk verminderd is. Carnegie Endowment merkt daarbij op dat de lokale ordehandhavers veelal niet neutraal zijn, maar meestal een politieke kleur hebben en passen binnen bredere beschermingsnetwerken. Daar komt bij dat in eenzelfde gebied soms verschillende ordediensten actief zijn. Zo kan bijvoorbeeld een veiligheidsmachtiging van de ene ordedienst niet erkend worden door een andere ordedienst die in hetzelfde gebied actief is en er bijvoorbeeld controleposten heeft. In deze realiteit zijn persoonlijke connecties en "vertrouwensnetwerken" volgens Carnegie Endowment een belangrijk element om zaken te regelen. Tenslotte merkt Carnegie Endowment op dat institutionele ordediensten zoals de politie voornamelijk in steden aanwezig zijn, terwijl in de rurale gebieden de tribale leiders belangrijke ordehandhavers blijven.³⁵⁹

4.4. IDP's

In de periode 2009 – 2014 waren er in Jemen volgens cijfers van Internal Displacement Monitoring Center (IDMC) gemiddeld tussen de 200.000 en 450.000 IDP's. Na de interventie van de Saoedisch geleide coalitie in maart 2015 nam het aantal IDP's in Jemen snel verder toe.³⁶⁰ Zo schrijft UNHCR in een rapport van januari 2015 nog dat er op dat moment 334.093 geregistreerde IDP's waren in Jemen. Volgens UNHCR bepaalden op dat moment twee factoren de interne vluchtelingenstroom: langdurige IDP's van het aanslepend conflict in het noorden enerzijds en kortdurende, acute IDP's door gevechten in zuid en centraal Jemen anderzijds.³⁶¹

In april 2015 schrijft UNHCR dat het aantal IDP's in Jemen snel toeneemt maar dat de omvang ervan moeilijk in te schatten is omwille van de veranderlijkheid van de verplaatsingen en de beperkte toegang.³⁶² IRIN vermeldt op 1 mei 2015 dat er sinds het begin van de bombardementen van de coalitie 334.000 bijkomende IDP's op de vlucht zijn.³⁶³ Volgens OCHA liep het aantal IDP's in Jemen in januari 2016 op tot 2.5 miljoen personen en ontvluchtten 171.000 personen het land naar Somalië en Djibouti.³⁶⁴

Begin 2019 waren er volgens OCHA zo'n 3.3 miljoen IDP's in Jemen ten opzichte van 2.2 miljoen IDP's in 2018. In 2018 veroorzaakte de strijd rond al-Hodeidah en de zuidelijke Rode Zeekust vanaf juni 2018 een grote IDP-stroom van zo'n 685.000 personen.³⁶⁵

Volgens cijfers van UNHCR en IDMC zijn er in december 2019 zo'n 3.6 miljoen IDP's in Jemen. Volgens IDMC is dit een stijging van bijna een derde ten opzichte van dezelfde periode in 2018, toen het 2.3 miljoen IDP's telde. Nog volgens UNHCR zijn er in 2019 zo'n 66.499 gezinnen intern verplaatst.³⁶⁶ In

³⁵⁹ Carnegie Endowment, 27/03/2020, [url](#)

³⁶⁰ IDMC, 17/04/2020, p. 10, [url](#)

³⁶¹ UNHCR, 01/2015, [url](#)

³⁶² UNHCR, 08/04/2015, [url](#)

³⁶³ IRIN, 01/05/2015, [url](#)

³⁶⁴ OCHA, 01/2016, p. 5-8, [url](#)

³⁶⁵ OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#)

³⁶⁶ UNHCR, 03/2020, p. 6, [url](#); IDMC, s.d., [url](#)

de periode januari – juni 2020 registreerde de International Organisation for Migration (IOM) bijkomend 16.601 IDP-gezinnen die in totaal zo’n 99.606 personen tellen.³⁶⁷

Volgens UNHCR keerden er tegen eind 2019 in totaal al 1.2 miljoen IDP’s terug naar hun woonplaats.³⁶⁸

IOM vermeldt dat in 2019 een derde van de nieuwe IDP’s een onderkomen moest vinden in informele nederzettingen tegenover 15 % van de nieuwe IDP’s in 2018.³⁶⁹

IDMC schrijft in 2019 dat volgens hun analyse een nog groter aantal personen in Jemen de intentie had om intern te vluchten maar dat ze hiervan verhinderd zijn omwille van fysieke, economische of sociale obstakels. Volgens IDMC woont zowat de helft van de IDP’s in Jemen in gehuurde huisvesting. Daarnaast leeft 35 % in kwetsbare omstandigheden in informele nederzettingen, collectieve opvangcentra, tenten en in de open lucht. Zo’n 83 % van de IDP’s zijn vrouwen en kinderen volgens IDMC.³⁷⁰ Zo’n 75 % van de IDP’s verliezen hun werk ten gevolge van hun interne vlucht.³⁷¹

Volgens een studie van IDMC is voor 90 % van de IDP’s een specifieke conflictgebeurtenis de aanleiding om intern te vluchten. Daarbij vermeldt 32 % van de IDP’s dat ze zich meer dan eens verplicht zagen om intern te vluchten.³⁷²

Volgens een studie van IDMC van 2020 zijn de levensomstandigheden van de IDP’s vaak slecht. De absolute meerderheid leeft in deplorabele opvangomstandigheden waarbij er beperkte toegang is tot water en elektriciteit. Zowat de helft van de IDP’s verklaart dat ze meermaals per maand honger lijden en 10 % zegt dat dit elke dag het geval is.³⁷³

IDMC schrijft in 2020 dat een strikt grensbeleid het voor veel Jemenieten moeilijk maakt om het land te ontvluchten en ze dus vaak enkel binnen Jemen kunnen migreren. Zo is Saoedi-Arabië in 2003 begonnen met de bouw van een grenshek en bouwt ook Oman een grensmuur. Sinds 2013 heeft Saoedi-Arabië ook zijn arbeidswet aangepast waardoor het sindsdien al meer dan 600.000 Jemenieten deporteerde die illegaal in het land verbleven. Volgens IDMC verklaren IDP’s dat een vlucht buiten Jemen voor velen onmogelijk is omdat de economische kost te hoog ligt. Een vlucht naar Europa zou zo’n 26.000 US-dollar kosten.³⁷⁴

Jemen is het enige land op het Arabische schiereiland dat de Vluchtelingenconventie en het Protocol (1967) getekend heeft. Volgens cijfers van UNHCR herbergt het eind 2019 zo’n 280.200 vluchtelingen en asielzoekers waarvan het merendeel Somali’s zijn (254.000). In 2019 registreerde UNHCR 10.576 nieuwe asielzoekers in Jemen. Het citeert daarbij ook cijfers van IOM volgens welke er in 2019 132.200 migranten Jemen binnenkwamen, grotendeels Ethiopiërs. Volgens UNHCR zijn er daarnaast nog zo’n 150.000 asielzoekers in Jemen aanwezig die niet geregistreerd zijn. In de periode 2017 – maart 2020 keerden zo’n 5.400 Somali’s via een UNHCR-programma terug naar Somalië.³⁷⁵

³⁶⁷ IOM, 28/06/2020, [url](#)

³⁶⁸ UNHCR, 03/2020, p. 6, [url](#)

³⁶⁹ ACAPS, 13/05/2020, p. 13, [url](#)

³⁷⁰ IDMC, s.d., [url](#)

³⁷¹ IDMC, 05/06/2020, p. 3, [url](#)

³⁷² IDMC, 17/04/2020, pp. 10, 16, [url](#)

³⁷³ IDMC, 17/04/2020, pp. 18-19, [url](#)

³⁷⁴ IDMC, 05/06/2020, p. 2, [url](#)

³⁷⁵ UNHCR, 03/2020, pp. 4, 18, [url](#)

4.5. Landmijnen

De impact op de burgerbevolking uit zich eveneens in de aanwezige landmijnen en andere resterende oorlogsmunitie (*Unexploded ordnance (UXO's)* en *Improvised explosive devices (IED's)*) die volgens bronnen zeker sinds 2011 aanwezig zijn.³⁷⁶

De ngo Conflict Armament Research publiceerde in 2018 een rapport waarin het stelt dat de al-Houthi's sterk gebruik maken van landmijnen. Volgens het rapport produceren de al-Houthi's zelf een breed spectrum aan landmijnen. De ngo citeert beweringen van de Hadi-regering die stelt dat ze in de periode 2016 - 2018 al 300.000 al-Houthi landmijnen opgeruimd heeft, een bewering die Conflict Armament Research zelf niet kon verifiëren.³⁷⁷

De Eminent Group of Experts van de UN High Commissioner for Human Rights schrijft in september 2019 dat het gebruik van anti-persoons en anti-voertuig landmijnen door de al-Houthi's al geleid heeft tot aanzienlijke schade voor burgers. Volgens de Experten stelde de UN in de periode 2013 – 2018 al 149 dodelijke slachtoffers en 579 gewonden vast bij kinderen ten gevolge van landmijnen. Volgens de VN-experten is de plaatsing van landmijnen door de al-Houthi's in strijd met het internationaal recht. De experts konden zelf het plaatsen van landmijnen vaststellen in de provincies Aden, Hodeidah, Lahij en Taiz.³⁷⁸

De ngo Artsen Zonder Grenzen schrijft in 2019 dat duizenden landmijnen en IED's in zuidwest Jemen burgers doden en verminken en het roept de Jemenitische overheid en ontminningsorganisaties op om bewoonde gebieden te ontdoen van landmijnen.³⁷⁹

De ngo Landmine and Cluster Munition Monitor telde in 2018 in totaal 596 slachtoffers van landmijnen (geen onderscheid doden en gewonden). Hiermee staat Jemen op de derde plaats wereldwijd voor het aantal slachtoffers volgens de ngo.³⁸⁰

Het Civilian Impact Monitoring Project (CIMP) van de Verenigde Naties publiceerde in september 2019 een rapport over de impact van landmijnen, *UXO's* en *IED's* in Jemen in 2018 en januari-juni 2019. In 2018 waren er 148 incidenten met landmijnen, *UXO's* en *IED's* waarbij er volgens CIMP 405 burgerslachtoffers (180 doden, 225 gewonden) vielen. In de eerste zes maanden van 2019 telde CIMP 123 incidenten met 332 burgerslachtoffers (129 doden, 203 gewonden). Volgens de analyse van CIMP vielen er in de eerste helft van 2019 dubbel zoveel slachtoffers als in dezelfde periode van 2018. In 2019 deden deze incidenten zich voornamelijk voor in de nabijheid van de frontlinies van Taiz, Hodeidah, al-Bayda, Sanaa en al-Dhaleh.³⁸¹ Volgens cijfers die CIMP in 2020 publiceerde vielen er in 2019 in totaal 428 burgerslachtoffers bij 191 incidenten met landmijnen, *UXO's* en *IED's*. CIMP maakt hierbij geen vermelding van het aantal dodelijke slachtoffers en gewonden.³⁸²

De ngo Landmine and Cluster Munition Monitor schrijft in november 2019 dat de al-Houthi's in Jemen gebruik maken van anti-persoons en anti-voertuig landmijnen in 2018 en 2019. Dit voornamelijk aan de westkust van Jemen nabij de haven van Hodeidah. Daarnaast zijn er volgens de ngo ook meldingen van landmijnen die de al-Houthi's plaatsen langs de kust, de grens met Saoedi-Arabië, rond belangrijke steden, langs wegen en om eventuele terugtochten te dekken. Een gebied zoals Aden, dat in 2003 vrij van landmijnen verklaard is, werd volgens de ngo sinds 2015 wellicht opnieuw besmet met landmijnen. De ngo citeert verder Human Rights Watch volgens wie er in de periode 2018 – april 2019 minstens

³⁷⁶ Landmine and cluster munition Monitor, 19/11/2012, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 06/12/2013, [url](#); HRW, 27/05/2013, [url](#)

³⁷⁷ Conflict Armament Research, 09/2018, [url](#)

³⁷⁸ OHCHR, 09/08/2019, p. 8, [url](#)

³⁷⁹ Artsen Zonder Grenzen, 09/01/2019, [url](#)

³⁸⁰ Landmine and Cluster Munition Monitor, 21/11/2019, p. 56, [url](#)

³⁸¹ CIMP, 09/2019, [url](#)

³⁸² OCHA, , 02/03/2020, p. 9, [url](#)

140 burgers gedood zijn door landmijnen. De ngo merkt ten slotte op dat het geen aanwijzingen heeft dat de Saoedi-geleide coalitie landmijnen gebruikt in Jemen.³⁸³

In de periode 2016 – 2018 is er volgens Landmine and Cluster Munition Monitor 4,05 km² terrein vrijgemaakt van landmijnen en zijn er 14.031 landmijnen vernietigd. Daarnaast moet er nog 323 km² ontdaan worden van landmijnen, los van een onbekend aantal nieuwe zones met landmijnen.³⁸⁴

³⁸³ Landmine and cluster munition Monitor, 21/11/2019, pp. 13-14, 28, [url](#)

³⁸⁴ Landmine and cluster munition Monitor, 21/11/2019, pp. 32, 37, [url](#)

Samenvatting

Na het aftreden van president Saleh en het overgangsakkoord van november 2011 verbeterde de veiligheidssituatie in Jemen aanzienlijk. In 2012 is Hadi verkozen als nieuwe president, maar na vastlopende hervormingen en falend beleid kwam hij al snel onder druk te staan van de al-Houthi's die in september 2014 de hoofdstad Sanaa overnamen en Hadi dwongen om in november 2014 een nieuwe regering te vormen. In februari 2015 viel deze regering en namen de al-Houthi's het gezag in Sanaa over. President Hadi vluchtte eerst naar Aden en vervolgens naar Saoedi-Arabië.

De al-Houthi's hebben vervolgens hun militaire opmars verdergezet en voerden strijd met verschillende stammen, AQAP en gevechtseenheden die trouw bleven aan Hadi. Het strijdtoneel was verspreid over de regio's, maar de voornaamste brandhaarden situeerden zich in de zuidelijke regio's van Jemen.

Op 25 maart 2015 startte een militaire coalitie geleid door Saoedi-Arabië een campagne van luchtbombardementen in Jemen om de al-Houthi's klein te krijgen. Samen met de VAE, die voornamelijk grondtroepen voor de coalitie leverden, slaagde deze erin om de al-Houthi's weg te dringen uit het zuiden van Jemen.

De bombardementen van de Saoedi-geleide coalitie hebben volgens de bronnen de militaire slagkracht van het al-Houthi kamp nog niet fundamenteel kunnen verzwakken, maar eisen een hoge tol bij de burgerbevolking. Er vonden verschillende rondes van mislukte vredesgesprekken plaats die gepaard gingen met gedeeltelijke wapenstilstanden, maar op het terrein vinden er tot heden voortdurend gevechten plaats tussen de verschillende strijdende partijen.

De al-Houthi's zijn er ondertussen in geslaagd om in het westen van Jemen hun eigen gebied onder controle te houden waar ze na de dood van de voormalige president Saleh in 2017, met wie ze hun macht deelden, alle macht naar zich toe konden trekken en er een strak bestuursstelsel installeerden.

De VAE richtten vanaf 2015 verschillende gewapende groeperingen op die ze tot heden ondersteunen en kunnen gebruiken om onrechtstreeks hun belangen veilig te stellen. In 2019 kondigden de VAE aan dat ze Jemen zouden verlaten, maar in de praktijk houden ze tot heden een eigen militaire aanwezigheid in Jemen en blijven ze milities ondersteunen.

In Aden ontstond er in 2017 de Southern Transitional Council (STC) als nieuwe vaandeldrager van de Zuidelijke Beweging. De VAE steunen deze STC die in augustus 2019 de macht overnam in Aden en zo een open conflict creëerde met de Hadi-regering. In november 2019 sloten deze twee partijen een vredesovereenkomst die echter niet geïmplementeerd raakte. De STC riep dan in april 2020 zelfbestuur uit waarna de gewapende confrontaties opnieuw toenamen.

De Hadi-regering is in naam nog steeds de legitieme autoriteit in Jemen maar heeft op het terrein nog maar beperkte invloed. Militair steunt het op de Saoedi-geleide coalitie en lokale gewapende groepen. Deze groepen staan in naam onder het gezag van de Hadi-regering maar in de praktijk hebben ze vaak hun eigen agenda. Een deel van hen zijn eerder gedreven door een anti-al-Houthi-agenda dan door trouw aan de Hadi-regering.

Aan de westkust van Jemen slaagde Tareq Saleh, een neef van de vroegere president, erin om vanaf 2018 met steun van de VAE een eigen zone te controleren. Tareq Saleh vaart een eigen koers en erkent het gezag van de Hadi-regering niet. In de provincies Hadramawt, Mahra en Marib slaagden lokale tribale groepen erin om een eigen autonomie uit te bouwen, los van de Hadi-regering en de STC.

AQAP en IS zijn in 2020 sterk verzwakt en hun invloed op het terrein is beperkt. Ze slagen er nog wel in om af en toe een aanslag te plegen.

De voortdurende gevechten tussen de verschillende strijdende partijen en de bombardementen van de Saoedi-geleide coalitie hebben nieuwe golven van IDP's teweeggebracht en veroorzaakten zware schade aan de Jemenitische infrastructuur. De humanitaire situatie is zeer slecht en bronnen spreken van de "largest man-made humanitarian crisis". Bij de gevechten en bombardementen vielen er al een groot aantal burgerslachtoffers. In de tweede helft van 2019 is er een voorzichtige daling van het aantal slachtoffers en geweldsincidenten waarneembaar ten opzichte van 2018 maar hun aantal blijft aanzienlijk. Het aantal burgerslachtoffers houdt in de eerste maanden van 2020 het lagere niveau van eind 2019 aan maar een heropflakking van de gevechten sinds begin 2020 geeft geen hoopvolle vooruitzichten. Volgens de bronnen maken de verschillende strijdende partijen zich bij de gevechten schuldig aan schendingen van het internationaal humanitair recht. De bombardementen van de Saoedische coalitie zouden een groot aantal burgerslachtoffers maken en er zijn meldingen van het gebruik van clusterbommen. De al-Houthi's maken op hun beurt veelvuldig gebruik van landmijnen. Er zijn meldingen dat de al-Houthi's, de Hadi-regering en de VAE zich schuldig maken aan arbitraire detenties en verdwijningen.

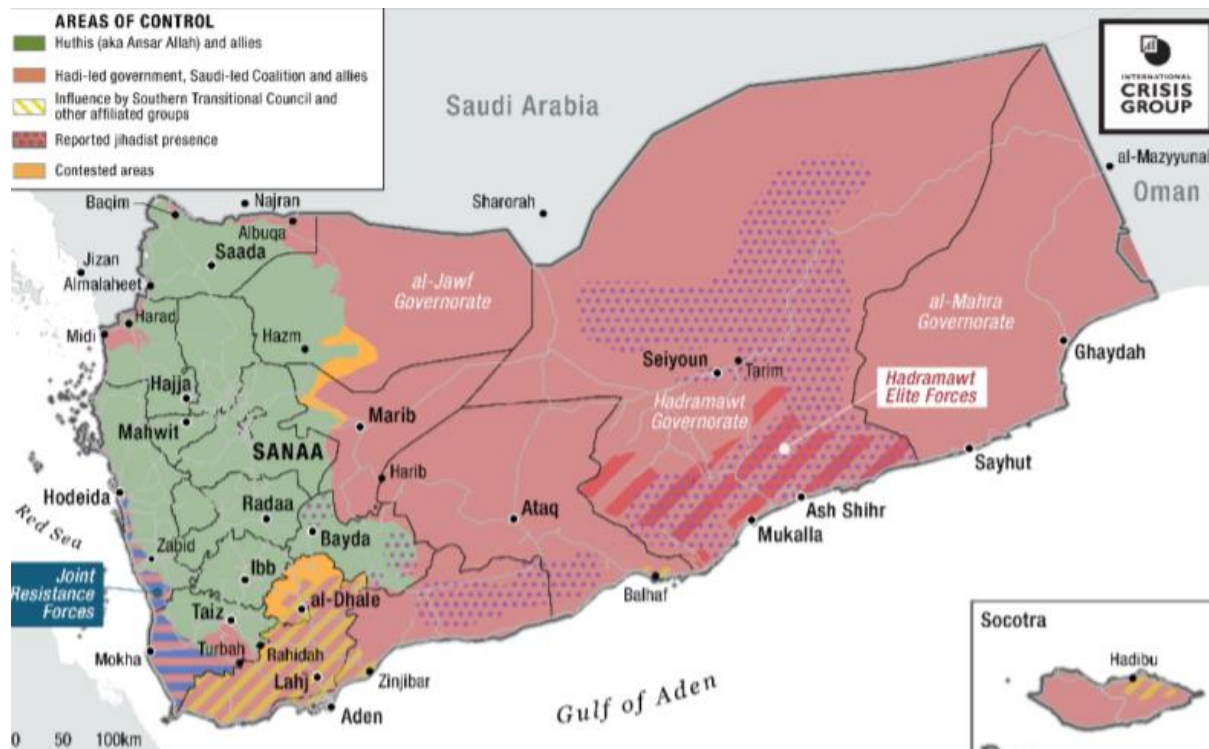
Bijlagen

1. Kaart: Political map of Yemen³⁸⁵

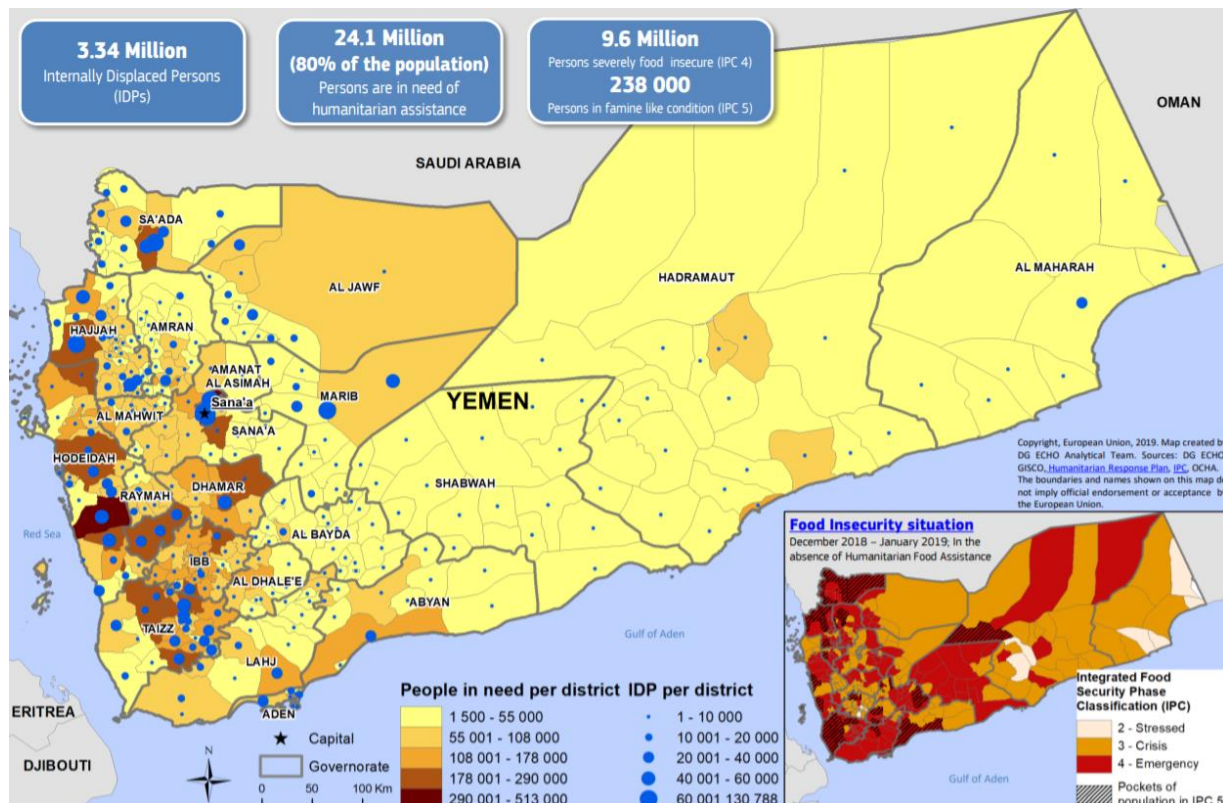
³⁸⁵ Ezilon Maps, s.d., [url](http://ezilon.com)

2. Kaart: Yemen political and territorial divisions as of June 2020³⁸⁶

³⁸⁶ ICG, 02/07/2020, p. 1, [url](#)

3. Kaart: Yemen – People in need, IDP's and food insecurity per district³⁸⁷

³⁸⁷ European Commission, Emergency Response Coordination Centre, 07/03/2019, [url](#)

Bibliografie

- Abaad, *Abaad Report: 7,000 Yemenis killed in 2014, Houthis control 70 % of the state army capabilities*, 04/01/2015, <http://www.abaadstudies.org/?p=1837&lang=en> [geraadpleegd 28/04/2015]
- ACAPS, *COVID-19: Impact on Yemen: Risk report*, 23/03/2020, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COVID-19%20-%20Impact%20on%20Yemen%20-%20Risk%20report%20%E2%80%93%2023%20March%202020.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- ACAPS, *The Houthi supervisory system*, 17/06/2020, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20200617_acaps_yemen_analysis_hub_the_houthi_supervisory_system.pdf [geraadpleegd 23/06/2020]
- ACAPS, *Yemen CrisisInSight: Trends in 2019 & Outlook into 2020*, 13/05/2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20200513_acaps_yemen_analysis_hub_trends_in_2019_outlook_into_2020_0.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Al-Jazeera, *Analysis: Boots on the ground in Yemen? Think again*, 09/04/2015, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2015/04/analysis-boots-ground-yemen-150408112912763.html> [geraadpleegd 07/05/2015]
- Al-Jazeera, *Ban Ki-moon: 'Serious violations' of Yemen ceasefire*, 27/06/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/06/yemen-ceasefire-violations-160626172944163.html> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Al-Jazeera, *Yemen leader signs power transfer deal*, 11/2011, www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/11/2011112355040101606.html [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Al-Jazeera, *Yemen report highlights turmoil's human cost*, 04/01/2015, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2015/01/report-details-human-cost-yemen-turmoil-20151412359668949.html> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Al-Masdar, *Left without pay, UAE-backed fighters in Yemen's south face precarious future*, 01/02/2020, <https://al-masdaronline.net/national/300> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Al-Masdar, *New AQAP leader pledges allegiance to Al-Zawahiri, vows revenge against America*, 22/03/2020, <https://al-masdaronline.net/national/506> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Al-Masdar, *New batch of Saudi-trained Yemeni forces arrive at Aden airport*, 03/04/2020, <https://al-masdaronline.net/national/584> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Al-Masdar, *Saudi Arabia considers STC proposal to restart Riyadh Agreement*, 29/05/2020, <https://al-masdaronline.net/national/848> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Al-Masdar, *The Presidential Protection Brigades: Hadi's muscle in the south*, 11/05/2020, <https://al-masdaronline.net/national/771> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Amnesty International (AI), *Annual Report 2012- Yemen*, 24/5/2012, [geraadpleegd op 31/8/2012], www.amnesty.org [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Amnesty International (AI), *Yemen: 'Where is my father?': Detention and disappearance in Huthi-controlled Yemen*, 18/05/2016, <https://www.amnesty.org/download/Documents/MDE3140062016ENGLISH.PDF> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Amnesty International (AI), *Yemeni authorities must investigate killings and restore justice and accountability*, 23/01/2014, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE31/001/2014/en/62b3c8d3-9aa8-4168-881a-3e859cc79c78/mde310012014en.pdf> [geraadpleegd 14/11/2014]
- AP, *Report: Over 130 attacks on medical facilities in Yemen war*, 14/11/2019, <https://apnews.com/8cae880768a849158756a03deefc1ce2> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Arab Center for Research and Policy Studies, *The Declaration of Self-Rule in South Yemen: Background and Implications*, 04/05/2020, <https://www.dohainstitute.org/en/PoliticalStudies/Pages/The-Declaration-of-Self-Rule-in-South-Yemen-Background-and-Implications.aspx> [geraadpleegd 22/06/2020]

- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Codebook*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2827> [geraadpleegd op 10/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Codebook*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2827/> [geraadpleegd op 10/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED User Guide for Media*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2820/> [geraadpleegd op 10/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Coding review Process*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/3705/> [geraadpleegd op 10/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), Full Dashboard, Yemen, Time period: 01/01/2015 - 19/06/2020, laatst geraadpleegde update, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Press release: Yemen war death toll exceeds 90,000 according to new ACLED data for 2015*, 18/06/2019, <https://acleddata.com/2019/06/18/press-release-yemen-war-death-toll-exceeds-90000-according-to-new-acled-data-for-2015/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Yemen snapshots: 2015-2019*, 18/06/2019, <https://acleddata.com/2019/06/18/yemen-snapshots-2015-2019/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Artsen Zonder Grenzen, *Yemen: Land mines take heavy toll on civilians*, 09/01/2019, <https://reliefweb.int/report/yemen/yemen-land-mines-take-heavy-toll-civilians> [geraadpleegd 22/06/2020]
- BBC News, *Yemen crisis: key players*, 6/6/2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-13573865> [geraadpleegd op 04/07/2013]
- BBC News, *Yemen Houthi Shia rebels join new cabinet*, 7/11/2014, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29962739> [geraadpleegd 14/11/2014]
- BBC News, *Yemen's president Ali Abdullah Saleh cedes power*, 27/2/2012, www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-17177720 [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Behorizon, *Yemen crisis horizon (15 - 21 Jun 2020)*, 16/06/2020, <https://behorizon.org/wp-content/uploads/2020/06/YEMEN-15-21-Jun-2020.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Bertelsman Stiftung, *BTI 2020 - Yemen Country Report 2020*, 29/04/2020, <https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-YEM.html> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Bertelsmann Stiftung, *BTI 2014 — Yemen Country Report*, 01/2014, <http://www.bti-project.org/reports/country-reports/mena/yem/index.nc> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Brookings Doha Center (Sharqieh I.), *A lasting peace? Yemen's long journey to national reconciliation*, 11/02/2013 <http://www.brookings.edu/research/papers/2013/02/11-yemen-national-reconciliation-sharqieh> [geraadpleegd op 27/06/2013]
- Carnegie Endowment for International Peace (al-Falahi A.), *Yemen's Fraught Constitution Drafting Committee*, 02/05/2014, <http://carnegieendowment.org/sada/2014/05/02/yemen-s-fraught-constitution-drafting-committee/h9tn> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Carnegie Endowment for International Peace (al-Muslimi F.), *A new deal for Yemen?*, 31/10/2014, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=57091> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Carnegie Endowment for International Peace (al-Shakkaf N.), *The Politicization of Yemen's Youth Revolution*, 27/4/2011, <http://www.carnegieendowment.org/2011/04/27/politicization-of-yemen-s-youth-revolution/6b7t> [geraadpleegd op 05/07/2013]
- Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), *Rising Extremism in Yemen*, 19/02/2016, <http://carnegieendowment.org/sada/?fa=62832> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), *Saudi Arabia's Unholy War*, 03/03/2016, <http://carnegieendowment.org/sada/?fa=62959> [geraadpleegd 11/08/2016]

- Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), *Eastern Yemen's Tribal Model for Containing Conflict*, 31/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/31/eastern-yemen-s-tribal-model-for-containing-conflict-pub-81403> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), *Five Years of Yemen Conflict Yield Muddled Picture for Saudi Coalition*, 31/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/31/five-years-of-yemen-conflict-yield-muddled-picture-for-saudi-coalition-pub-81406> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), *Shuyyukh, Policemen and Supervisors: Yemen's Competing Security Providers*, 27/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/27/shuyyukh-policemen-and-supervisors-yemen-s-competing-security-providers-pub-81385> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for International Peace (O'Neill B.), *Aden's port in the storm*, 6/9/2012, http://carnegieendowment.org/sada/index.cfm?fa=show&article=49291&solr_hilite=Yemen [geraadpleegd op 04/07]
- Carnegie Endowment for International Peace (Shuja al-Deen M.), *The Houthi-Tribal Conflict in Yemen*, 23/04/2019, <https://carnegieendowment.org/sada/78969> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for International Peace (Transfeld M.), *Houthis on the Rise in Yemen*, 31/10/2014, <http://carnegieendowment.org/sada/2014/10/31/houthis-on-rise-in-yemen/ht8x> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Carnegie Endowment, *Divided, Yemen is Falling*, 10/02/2020, <https://carnegie-mec.org/diwan/80980> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Chatham House, *Yemen: Key Players and Prospects for Peace*, 18/11/2015, https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/events/2015-11-07-yemen-key-players-prospects-peace-meeting-summary_4.pdf [geraadpleegd 04/07/2016]
- Chatham House, *Yemen: Stemming the Rise of a Chaos State*, 25/05/2016, <https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/publications/research/2016-05-25-yemen-stemming-rise-of-chaos-state-salisbury.pdf> [geraadpleegd 04/07/2016]
- Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *Thematic report: the threat to civilians from explosive ordnance*, 09/2019, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/20190901_CIMP%20Thematic%2001_Explosive%20Ordnance.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Combatting Terrorism Center (CTC) (Coombs C.L.), *Yemen's use of militias to maintain stability in Abyan province*, in *CTC Sentinel*, 20/03/2013, <http://www.ctc.usma.edu/posts/yemens-use-of-militias-to-maintain-stability-in-abyan-province> [geraadpleegd op 27/6/06/2013]
- Combatting Terrorism Center (CTC) (Swift C.), *Arc of Convergence: AQAP, Ansar al-sharia and the struggle for Yemen*, in *CTC Sentinel*, 21/6/2012, www.ctc.usma.edu/posts/arc-of-convergence-aqap-ansar... [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Conflict Armament Research, *Mines and ieds employed by Houthi forces on Yemen's west coast*, 09/2018, https://www.conflictarm.com/download-file/?report_id=2949&file_id=2954 [geraadpleegd 22/06/2020]
- Congressional Research Service (Sharp J.), *Yemen: Background and U.S. Relations*, 06/02/2014, http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/100174/ipublicationdocument_singledocument/182bd65e-6174-4ad4-ae07-b06680a84bde/en/221758.pdf, [geraadpleegd 14/11/2014]
- Congressional Research Service, *Congress and the War in Yemen: Oversight and Legislation 2015-2020*, 19/06/2020, <https://fas.org/sqp/crs/mideast/R45046.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Council on Foreign Relations, *Yemen in Crisis*, 19/04/2016, <http://www.cfr.org/yemen/yemen-crisis/p36488> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Counterterrorism Project, *Muslim brotherhood in Yemen*, 04/2019, https://www.counterextremism.com/sites/default/files/mb_pdf/MB%20Branch_Yemen_050219_0.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Critical Threats (Curran C.), *Tracker: unrest in Southern Yemen*, 16/5/2011, <http://www.criticalthreats.org/yemen/tracker-unrest-southern-yemen> [geraadpleegd op 04/07/2013]

- Critical threats (Gordon S.), *Desknote: The Southern Movement Uprising*, 28/2/2013,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/gordon-southern-movement-uprising-february-28-2013> [geraadpleegd op 27/06/2013]
- Critical Threats (Gordon S.), *Tribal militias in Yemen: al Bayda and Shabwah*, 07/02/2013
<http://www.criticalthreats.org/yemen/gordon-tribal-militias-yemen-al-bayda-and-shabwah-february-7-2013>
[geraadpleegd op 27/06/2013]
- Critical Threats (Zimmerman K.), *Yemen's Pivotal Moment*, 02/2014,
http://www.criticalthreats.org/sites/default/files/pdf_upload/analysis/Zimmerman_Yemen_Pivotal_Moment_February_2014.pdf [geraadpleegd 14/11/2014]
- Critical Threats, *2015 SAUDI-LED INTERVENTION IN YEMEN: ORDER OF BATTLE*, 23/04/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/caris-saudi-intervention-order-battle-april-23-2015> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: April 17*, 17/04/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-april-17-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: April 23*, 23/04/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-april-23-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: April 29*, 29/04/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-april-29-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: February 1*, 01/02/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-february-1-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: February 4*, 04/02/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-february-4-2015> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: February 9*, 09/02/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-february-9-2015> [geraadpleegd 28/02/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: January 25*, 25/01/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-january-25-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: March 27*, 27/03/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-march-27-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: May 1*, 01/05/2015,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-may-1-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2016 Yemen Crisis Situation Report: April 19*, 19/04/2016,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-april-19-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Critical Threats, *2016 Yemen Crisis Situation Report: August 4*, 04/08/2016,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-august-4-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Critical Threats, *2016 Yemen Crisis Situation Report: May 2*, 02/05/2016,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-may-2-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Critical Threats, *Abyani tribes and al Qaeda in the Arabian Peninsula in Yemen*, 25/7/2012,
www.criticalthreats.org/print/4743 [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Critical Threats, *AQAP's Campaign against the Yemeni Military*, 07/07/2014,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/zimmerman-aqap-drone-campaign-yemen-military-july-7-2014>
[geraadpleegd 14/11/2014]
- Critical Threats, *Challenging the Yemeni State: ISIS in Aden and al Mukalla*, 09/06/2016,
<http://www.criticalthreats.org/yemen/zimmerman-diamond-challenging-yemeni-state-isis-in-aden-al-mukalla-june-9-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]

- Critical Threats, *Gulf of Aden Security Review*, 15/08/2016, <http://www.criticalthreats.org/yemen/gulf-aden-security-review> [geraadpleegd 18/08/2016]
- Critical Threats, *Gulf of Aden security Review*, s.d., <http://www.criticalthreats.org/yemen/gulf-aden-security-review> [geraadpleegd op 11/06/2013]
- Critical Threats, *ISIS in Yemen: Fueling the Sectarian Fire*, 20/03/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/knutsen-isis-yemen-fueling-sectarian-fire-march-20-2015> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Critical Threats, *Warning: AQAP's Looming Threat in Yemen*, 14/08/2014, <http://www.criticalthreats.org/yemen/knutsen-zimmerman-warning-aqap-looming-threat-yemen-august-14-2014> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Critical Threats, *Yemen*, s.d., <http://www.criticalthreats.org/yemen> [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Critical Threats, *Yemen's Counter-Terrorism Quandary*, 26/06/2014, <http://www.criticalthreats.org/yemen/knutsen-houthi-counterterrorism-quandary-june-26-2014> [geraadpleegd 14/11/2014]
- CTC Sentinel (Schmitz C.), *Understanding the Role of Tribes in Yemen*, 10/2011, <https://ctc.usma.edu/understanding-the-role-of-tribes-in-yemen/> [geraadpleegd 20/06/2020]
- CTC Sentinel, *Al-Qa`ida and the Islamic State Benefit as Yemen War Drags On*, 19/01/2016, <https://www.ctc.usma.edu/posts/al-qaida-and-the-islamic-state-benefit-as-yemen-war-drags-on> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Daily Star, *Dozens dead as suicide car bomber hits Yemen militia*, 13/11/2014, <http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2014/Nov-13/277443-dozens-dead-as-suicide-car-bomber-hits-yemen-militia.ashx#axzz3IwVyp62l> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Early Warning Project, *Countries at Risk for Mass Killings 2019–2020: Early Warning Project Statistical Risk Assessment Results*, 22/11/2019, <https://earlywarningproject.ushmm.org/reports/countries-at-risk-for-mass-killings-2019-2020-early-warning-project-statistical-risk-assessment-results> [geraadpleegd 22/06/2020]
- European Commission, Emergency Response Coordination Centre, *Yemen – People in need, IDP's and food insecurity per district*, 07/03/2019, https://erccportal.jrc.ec.europa.eu/ERCCMaps/20190307_DailyMap_Yemen_crisis.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- European Council on Foreign Relations, *Yemen: Why the Riyadh Agreement is collapsing*, 03/02/2020, https://www.ecfr.eu/article/commentary_yemen_why_the_riyadh_agreement_is_collapsing [geraadpleegd 06/02/2020]
- European Union Institute for Security Studies, *Beyond Yemen's miliadoms*, 21/04/2020, <https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%208%20Yemen.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Ezilon Maps, *Political map of Yemen*, s.d., <https://www.ezilon.com/maps/asia/yemen-maps.html> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Fanack, *Understanding the Balance of Power in Yemen*, 19/06/2019, <https://fanack.com/yemen/history-past-to-present/understanding-balance-of-power-in-yemen/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Food and Agriculture Organization of the United Nations, *Early Warning Early Action Report on Food Security and Agriculture, Januari-March 2020*, 01/2020, <http://www.fao.org/3/ca7557en/ca7557en.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Food and Agriculture Organization of the United Nations, *Yemen: IPC Analysis - Summary of Findings, Acute Food Insecurity Current Situation Overview | June - September 2016*, 14/06/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/1_IPC_Yemen_June2016_AcuteFoodInsecurityAnalysis_CommunicationBrief_0.pdf [geraadpleegd 11/08/2016]
- Foundation for Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), *29 dead in 8 days as US puts Yemen drone war in overdrive*, 5/9/2012, www.defenddemocracy.org/media-hit/29-dead-in-8-days-as-us [geraadpleegd op 17/06/2013]

Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), *US drones kill AQAP Commander, 5 fighters in Northern Yemen*, in *The Long War Journal*, 9/6/2013, <http://www.defenddemocracy.org/media-hit/us-drones-kill-aqap-commander-5-fighters-in-northern-yemen/> [geraadpleegd op 27/06/2013]

Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), *Debate aside, number of drone strikes drops sharply*, 22/05/2013, <http://www.defenddemocracy.org/media-hit/debate-aside-number-of-drone-strikes-drops-sharply/> [geraadpleegd op 17/06/2013]

Freedom House, *Countries at the crossroads 2012- Yemen*, 20/9/2012, <http://www.freedomhouse.org/report/countries-crossroads/2012/yemen> [geraadpleegd op 17/06/2013]

Freedom House, *Freedom in the World 2020, Yemen*, 04/05/2020, <https://freedomhouse.org/country/yemen/freedom-world/2020> [geraadpleegd 22/06/2020]

Friedrich Ebert Stiftung (Gross A.), *Jemens politische Transition Auf dem Weg zu einem neuen Gesellschaftsvertrag?*, 04/2014, <http://library.fes.de/pdf-files/iez/10709.pdf> [geraadpleegd 14/11/2014]

Global Security, *Al Anad Air Base*, s.d., <http://www.globalsecurity.org/military/world/yemen/al-anad-air-base.htm> [geraadpleegd 04/05/2015]

Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung, *Conflict Barometer 2015*, 02/2016, http://hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2015.pdf, [geraadpleegd 11/08/2016]

Human Rights Watch (HRW), *A Wedding That Became a Funeral*, 20/02/2014, <http://www.hrw.org/reports/2014/02/19/wedding-became-funeral> [geraadpleegd 18/11/2014]

Human Rights Watch (HRW), *Between a Drone and Al-Qaeda*, 22/10/2013, <http://www.hrw.org/reports/2013/10/22/between-drone-and-al-qaeda> [geraadpleegd 14/11/2014]

Human Rights Watch (HRW), *Q & A on The Conflict in Yemen and International Law*, 07/04/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/04/06/q-conflict-yemen-and-international-law> [geraadpleegd 28/04/2015]

Human Rights Watch (HRW), *Unpunished massacre, Yemen's failed response to the "Friday of Dignity" killings*, 12/2/2013, www.hrw.org/reports/2013/02/12/unpunished-massacre-0 [geraadpleegd op 17/6/2013]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen Events of 2019*, 14/01/2020, <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen Lethal Force Against Southern Protesters*, 13/03/2014, <http://www.hrw.org/news/2014/03/13/yemen-lethal-force-against-southern-protesters> [geraadpleegd 14/11/2014]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: Coalition Warships Attack Fishing Boats*, 21/08/2019, <https://www.hrw.org/news/2019/08/21/yemen-coalition-warships-attack-fishing-boats> [geraadpleegd 22/06/2020]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: Houthi Use Deadly Force Against Protesters*, 08/04/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/04/07/yemen-houthi-use-deadly-force-against-protesters> [geraadpleegd 28/04/2015]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: investigate, respond to Landmine use reports*, 27/05/2013, <http://www.hrw.org/news/2013/05/27/yemen-investigate-respond-landmine-use-reports> [geraadpleegd op 17/06/2013]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: Saudi-Led Airstrikes Used Cluster Munitions*, 03/05/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/05/03/yemen-saudi-led-airstrikes-used-cluster-munitions> [geraadpleegd 07/05/2015]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: US Bombs Used in Deadliest Market Strike*, 07/04/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/04/07/yemen-us-bombs-used-deadliest-market-strike> [geraadpleegd 11/08/2016]

Humanity & Inclusion, *Death Sentence to Civilians: The Long-Term Impact of Explosive Weapons in Populated Areas in Yemen*, 12/06/2020, https://blog.hi.org/wp-content/uploads/2020/06/Study2020_Rapport-YEMEN-EWIPA_EN_Web.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

- Inside Arabia, *Al Qaeda May Adapt in Yemen Following Leader Al-Rimi's Death*, 25/02/2020, <https://insidearabia.com/al-qaeda-may-adapt-in-yemen-following-leader-al-rimis-death/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *"Popular Committees" feed Yemen polarization*, 03/11/2014, <http://www.irinnews.org/report/100788/popular-committees-feed-yemen-polarization> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Analysis: patronage stalls Yemen's transition*, 8/8/2012, www.irinnews.org/printreport.aspx?reportid=96052 [geraadpleegd op 05/07/2013]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Conflict in Yemen's north threatens political transition*, 24/02/2014, <http://www.irinnews.org/report/99697/conflict-in-yemen-s-north-threatens-political-transition> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Embassy closures put Yemen aid at risk*, 12/02/2015, <http://www.irinnews.org/report/101119/embassy-closures-put-yemen-aid-at-risk> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Sana'a power vacuum hampers aid response*, 29/09/2014, <http://www.irinnews.org/report/100668/sana-a-power-vacuum-hampers-aid-response> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Yemen deal brings little solace*, 23/09/2014, <http://www.irinnews.org/report/100653/yemen-deal-brings-little-solace> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Yemenis need trade more than Saudi aid*, 23/04/2015, <http://www.irinnews.org/report/101391/yemenis-need-trade-more-than-saudi-aid> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Yemen's crisis in numbers*, 01/05/2015, <http://www.irinnews.org/report/101441/yemen-s-crisis-in-numbers> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Country Information, Yemen*, s.d., <https://www.internal-displacement.org/countries/yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Displacement in Yemen as of 31 July 2014*, 18/09/2014, <http://www.internal-displacement.org/middle-east-and-north-africa/yemen/2014/displacement-in-yemen-as-of-31-july-2014> [geraadpleegd 17/11/2014]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Even if they reopened the airports: barriers to cross-border movement expose Yemenis to repeated internal displacement*, 17/04/2020, <https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/202004-yemen-cross-border-report.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *The road from Yemen: part 6*, 09/2019, <https://www.internal-displacement.org/expert-opinion/the-road-from-yemen-part-6> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Yemen: resolving displacement essential for long-term peace and stability*, 18/09/2014, <http://www.internal-displacement.org/assets/library/Middle-East/Yemen/pdf/201409-me-yemen-overview-en.pdf> [geraadpleegd 17/11/2014]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Yemen: the implications of forced immobility*, 05/06/2020, <https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/202006-yemen-policy-paper.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *After Aden: Navigating Yemen's New Political Landscape*, 30/08/2019, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/b071-after-aden.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Breaking A Renewed Conflict Cycle in Yemen*, 24/01/2020, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/breaking-renewed-conflict-cycle-yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Breaking Point? Yemen's Southern Question*, in: *Middle East N° 114*, 20/10/2011, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/breaking-point-yemen-s-southern-question>, [geraadpleegd op 04/07/2013]

International Crisis Group (ICG), *Crisis Watch Database*, s.d, <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/crisiswatch/crisiswatch-database.aspx?CountryIDs=%7b9D2149C0-C350-40FC-BE12-7693FB454AEE%7d#results> [geraadpleegd op 02/07/2013]

International Crisis Group (ICG), *Ending the Yemen Quagmire: Lessons for Washington from Four Years of War*, 15/04/2019, [https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/003-ending-the-yemen-quagmire%20\(2\).pdf](https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/003-ending-the-yemen-quagmire%20(2).pdf) [geraadpleegd 22/06/2020]

International Crisis Group (ICG), *Rethinking Peace in Yemen*, 02/07/2020, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/216-rethinking-peace-in-yemen.pdf> [geraadpleegd 03/07/2020]

International Crisis Group (ICG), *The Huthis: From Saada to Sanaa*, 10/06/2014, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iran%20Gulf/Yemen/154-the-huthis-from-saada-to-sanaa> [geraadpleegd 14/11/2014]

International Crisis Group (ICG), *Yemen at War*, 27/03/2015, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iran%20Gulf/Yemen/b045-yemen-at-war.pdf> [geraadpleegd 28/04/2015]

International Crisis Group (ICG), *Yemen: enduring conflicts, threatened transition*, in: *Middle East Report N° 125*, 3/7/2012, www.crisisgroup.org [geraadpleegd op 04/07/2013]

International Crisis Group (ICG), *Yemen: Is peace possible?*, 09/02/2016, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/167-yemen-is-peace-possible.pdf> [geraadpleegd 04/07/2016]

International Crisis Group (ICG), *Yemen's Military-security reform: seeds of new conflict?* In: *Middle East Report N° 139*, 04/04/2013, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/iraq-iran-gulf/yemen/139-yemens-military-security-reform-seeds-of-new-conflict.aspx> [geraadpleegd op 27/6/2013]

International Crisis Group (ICG), *Yemen's Southern Question: Avoiding a Breakdown*, 25/09/2013, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iran%20Gulf/Yemen/145-yemen-s-southern-question-avoiding-a-breakdown.pdf> [geraadpleegd 14/11/2014]

International Organisation for Migration (IOM), *Rapid displacement tracking (RDT) Reporting Period : 21 - 27 Jun 2020*, 28/06/2020, <https://displacement.iom.int/system/tdf/reports/Yemen%20DTM%20Rapid%20Displacement%20Tracking%20Update%20-%20June%2028%2C%202020.pdf?file=1&type=node&id=9059> [geraadpleegd 28/06/2020]

International Organisation for Migration (IOM), *Yemen - Regional Response to the Yemen Crisis Situation Report*, 31/05/2016, https://www.iom.int/sites/default/files/situation_reports/file/IOM-Yemen-Crisis-Regional-Response-Situation-Report-31-May-2016.pdf [geraadpleegd 11/08/2016]

International Organization for Least Developed Countries (IOLDC), *Child Recruitment in Yemen: Challenges facing the United Nation Mechanisms*, 02/2019, <http://www.ioldc.org/documents/pdf/child-recruitment-in-yemen-and-challenges-facing-the-united-nations-mechanisms.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

International Rescue Committee, *"The war destroyed our dreams"*, 01/12/2019, <https://www.rescue.org/sites/default/files/document/4285/thewardestroyedourdreams.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

IPI Global Observatory, *Despite Saudi Assurances, Yemen Set for Another Challenging Year*, 23/03/2016, <https://theglobalobservatory.org/2016/03/yemen-saudi-houthis-saleh-hadi/> [geraadpleegd 11/08/2016]

IPI, *Mediating Transition in Yemen: Achievements and Lessons*, 10/2014, http://www.ipinst.org/media/pdf/publications/ipi_e_pub_mediating_transition.pdf [geraadpleegd 14/11/2014]

Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, *Tribes in Yemen: Dominant, but not a Single Bloc*, 19/03/2018, <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/tribes-yemen-dominant-not-single-bloc-19922> [geraadpleegd 22/06/2020]

Konrad Adenauer Stiftung, *The Yemen War Actors, Interests and the Prospects of Negotiations*, 10/2019, <https://www.kas.de/documents/286298/0/The+Yemen+War.pdf/8059274b-c1cd-ae8d-1aa7-28619e6fd8a3?version=1.0&t=1571042896980> [geraadpleegd 22/06/2020]

Landmine and cluster munition Monitor, *Landmine Monitor 2019*, 21/11/2019, <http://www.the-monitor.org/media/3074086/Landmine-Monitor-2019-Report-Final.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

- Landmine and Cluster Munition Monitor, *Yemen*, 19/11/2012, http://www.the-monitor.org/custom/index.php/region_profiles/print_profile/612, [geraadpleegd op 05/07/2013]
- Landmine and cluster munition Monitor, *Yemen, Mine Ban Policy*, 06/12/2013, http://www.the-monitor.org/index.php/cp/display/region_profiles/theme/4003 [geraadpleegd 27/11/2014]
- Le Monde Diplomatique (Bonney L.), *Retour des chiites sur la scène yéménite*, 10/2014, <http://www.monde-diplomatique.fr/2014/11/BONNEFOY/50965> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Middle East Eye, *'Saleh was everything': Yemeni ex-president's party divided two years after his death*, 04/12/2019, <https://www.middleeasteye.net/news/party-former-yemeni-president-deeply-divided-two-years-after-his-death> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Eye, *UN looks for way forward amid collapse of Yemen peace talks*, 06/08/2016, <http://www.middleeasteye.net/news/un-looks-way-forward-amid-collapse-yemen-peace-talks-602959975> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Middle East Eye, *Yemen government quits talks after Houthis reject deal*, 01/08/2016, <http://www.middleeasteye.net/news/yemen-government-quits-talks-after-houthis-reject-deal-1999261463>, [geraadpleegd 11/08/2016]
- Middle East Eye, *Yemen's STC separatists expel northerners from Socotra following takeover*, 25/06/2020, <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-socotra-saudi-arabia-stc-expel-northerners> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Institute, *A fight for survival in a new landscape: Can Yemen's GPC recover after Saleh?*, 04/02/2020, <https://www.mei.edu/publications/fight-survival-new-landscape-can-yemens-gpc-recover-after-saleh> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Institute, *Monday Briefing: Manbij Offensive, Yemen Talks, Turkey-Israel, Tunisia Unity Government*, 06/06/2016, <http://www.mei.edu/content/article/monday-briefing-manbij-offensive-yemen-talks-turkey-israel-tunisia-unity-government> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Middle East Institute, *Monday Briefing: Syria Cease-fire, Yemen Talks, and Iran Elections*, 25/04/2016, <http://www.mei.edu/content/article/monday-briefing-syria-cease-fire-yemen-talks-and-iran-elections> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Middle East Institute, *President Hadi and the future of legitimacy in Yemen*, 14/05/2020, <https://www.mei.edu/publications/president-hadi-and-future-legitimacy-yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Monitor, *Yemen: 8 killed in clashes in Taiz province*, 17/05/2020, <https://www.middleeastmonitor.com/20200517-yemen-8-killed-in-clashes-in-taiz-province/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Military Times, *Trump vetoes measure to end US involvement in Yemen war*, 16/04/2019, <https://www.militarytimes.com/news/pentagon-congress/2019/04/17/trump-vetoes-measure-to-end-us-involvement-in-yemen-war/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Mwatana, *Arbitrary Detention, Enforced Disappearance and Torture Committed by All Warring Parties in Yemen between May 2016 and April 2020*, 30/06/2020, <https://mwatana.org/wp-content/uploads/2020/06/In-the-Darkness.pdf> [geraadpleegd 30/06/2020]
- Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen van juli 2019*, 11/07/2019, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2019/07/12/thematisch-ambtsbericht-veiligheidssituatie-in-jemen-van-juli-2019/Thematisch+Ambtsbericht+Veiligheidssituatie+Jemen+juli+2019.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- New America, *Air & Drone Wars Yemen: 2013*, s.d., <http://securitydata.newamerica.net/drones/yemen/2013> [geraadpleegd 14/11/2014]
- New America, *Drone Wars Yemen: Analysis*, s.d., <http://securitydata.newamerica.net/drones/yemen/analysis> [geraadpleegd 14/11/2014]
- New America, *The War in Yemen*, 2020, <https://www.newamerica.org/international-security/reports/americas-counterterrorism-wars/the-war-in-yemen/> [geraadpleegd 22/06/2020]

Oasis (Ardemagni E.), *Framing Yemen's Zaydi Shi'a*, 28/07/2019, <https://www.oasiscenter.eu/en/framing-yemen-s-zaydi-shi-a> [geraadpleegd 22/06/2020]

Oxford Research Group, *The Hadramawt strategic thinking group*, 10/07/2019, <https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/Handlers/Download.ashx?IDMF=1b565532-7125-4997-83fa-7da052cd3cf8> [geraadpleegd 22/06/2020]

Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), *The Failing Islamic State Within The Failed State of Yemen*, 02/2019, <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2019/issue-1/kendall.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

Press Tv, *Major Tribes join Yemeni protests*, 26/2/2012, www.presstv.ir/detail/167110.html [geraadpleegd op 05/07/2013]

Reuters AlertNet, *Fighting grips Yemeni capital as Saleh orders arrests*, 05/2012, www.alertnet.org/rss/breaking_news/598992/ [geraadpleegd op 31/8/2012]

Reuters, *Al Qaeda militants push back Shi'ite rebels' advance on central Yemen stronghold*, 25/10/2014, <http://www.reuters.com/article/2014/10/25/us-yemen-security-idUSKCN0IE0DE20141025?feedType=RSS&feedName=worldNews> [geraadpleegd 14/11/2014]

Reuters, *Drone kills five suspected al Qaeda militants in Yemen: residents*, 22/04/2015, <http://www.reuters.com/article/2015/04/22/us-yemen-security-drones-idUSKBN0ND0SH20150422> [geraadpleegd 04/05/2015]

Reuters, *Talks on new Yemeni government collapse over Shi'ite Houthi subsidy demands*, 24/08/2014, <http://www.reuters.com/article/2014/08/24/us-yemen-protests-idUSKBN0GN06820140824?irpc=932> [geraadpleegd 14/11/2014]

Reuters, *Yemen's Houthi group endorse new government: presidential aide*, 13/11/2014, <http://www.reuters.com/article/2014/11/13/us-yemen-politics-idUSKCN0IX1LF20141113?feedType=RSS&feedName=worldNews> [geraadpleegd 28/11/2014]

Reuters, *Yemen's President Hadi forced from leadership of party*, 8/11/2014, <http://in.reuters.com/article/2014/11/08/yemen-president-idINKBN0IS0ID20141108> [geraadpleegd 14/11/2014]

Sanaa Center for Strategic Studies, *A Grave Road Ahead, The Yemen Review, May 2020*, 02/06/2020, https://sanaacenter.org/files/TYR_May_2020_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Sanaa Center for Strategic Studies, *Five Years Since Decisive Storm – The Yemen Review, March 2020*, 01/04/2020, <https://sanaacenter.org/publications/the-yemen-review/9518> [geraadpleegd 22/06/2020]

Sanaa Center for Strategic Studies, *Starvation, Diplomacy and Ruthless Friends: The Yemen Annual Review 2018*, 22/01/2019, http://sanaacenter.org/files/TYR_Annual_2018_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Sanaa Center for Strategic Studies, *The War Over Aid – The Yemen Review, January/February 2020*, 29/02/2020, http://sanaacenter.org/files/TYR_February_2020_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Sanaa Center for Strategic Studies, *The Yemen Review, 2019 Annual Edition, War's Elusive End*, 30/01/2020, https://sanaacenter.org/files/TYR_Annual_2019_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Sanaa Center for Strategic Studies, *War and Pandemic – The Yemen Review, April 2020*, 05/05/2020, https://sanaacenter.org/files/TYR_April_2020_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Stiftung Wissenschaft und Politik (Alwazir A.), *Yemen's Independent Youth and Their Role in the National Dialogue Conference*, 08/2013, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2013C23_wzr.pdf [geraadpleegd 14/11/2014]

The Arab Weekly, *Yemen's STC thwarts Muslim Brotherhood's plans in Socotra*, 20/06/2020, <https://the arabweekly.com/yemens-stc-thwarts-muslim-brotherhoods-plans-socotra> [geraadpleegd 22/06/2020]

The Atlantic, *The Gulf Country That Will Shape the Future of Yemen*, 22/09/2018, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/09/yemen-mukalla-uae-al-qaeda/570943/> [geraadpleegd 22/06/2020]

The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2019*, 2020,
<https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2019#strike-logs>
[geraadpleegd 22/06/2020]

The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2016*, 2017,
<https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2016> [geraadpleegd
22/06/2020]

The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2017*, 2018,
<https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2017> [geraadpleegd
22/06/2020]

The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2018*, 2019,
<https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2018#strike-logs>
[geraadpleegd 22/06/2020]

The Daily Star, *Thousands of Yemenis rally for South's independence*, 10/9/2012,
www.dailystar.com.lb/ArticlePrint.aspx?id=187475&mode=print [geraadpleegd op 05/07/2013]

The Defense Post, *Houthi recruit 50,000 Yemen child soldiers in 3 months, minister says*, 20/06/2019,
<https://www.thedefensepost.com/2019/06/20/yemen-houthi-child-soldiers-noammar-al-eryani/> [geraadpleegd
22/06/2020]

The Defense Post, *ISIS revival in Aden further complicates war in Yemen's south*, 03/09/2019,
<https://www.thedefensepost.com/2019/09/03/yemen-islamic-state-aden/> [geraadpleegd 22/06/2020]

The Guardian, *America is likely complicit in war crimes in Yemen. It's time to hold the US to account*,
03/10/2019, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/oct/03/yemen-airstrikes-saudi-arabia-mbs-us>
[geraadpleegd 22/06/2020]

The Guardian, *Who is held to account for deaths by drone in Yemen?*, 6/9/2012,
<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/sep/06/drone-deaths-yemen> [geraadpleegd op 05/07/2013]

The Guardian, *Yemen conflict poised to escalate as Egypt says it is ready to send troops*, 26/03/2015,
<http://www.theguardian.com/world/2015/mar/26/yemen-egypt-troops-houthi-rebels-air-strikes> [geraadpleegd
28/04/2015]

The Guardian, *Yemeni implosion pushes southern Sunnis into arms of al-Qaida and Isis*, 22/03/2015,
<http://www.theguardian.com/world/2015/mar/22/yemen-sunnis-al-qaida-isis-islamic-state-shia-houthis-sanaa>
[geraadpleegd 28/04/2015]

The Guardian, *Yemenis suffer from lack of food, power and medical aid as battles rage on*, 01/05/2015,
<http://www.theguardian.com/world/2015/may/01/yemen-people-suffer-lack-food-power-medical-aid-battles-rage-on>
[geraadpleegd 04/05/2015]

The Jamestown Foundation (Basinsky K.), *Houthi rebels seize Yemeni port*, 28/10/2014,
[http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews\[swords\]=8fd5893941d69d0be3f378576261ae3e&tx_ttnews\[any_of_the_words\]=yemen&tx_ttnews\[tt_news\]=42996&tx_ttnews\[backPid\]=7&cHash=80f8351bcc34dfbd34152252968a35bc#.VFicIc731U](http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews[swords]=8fd5893941d69d0be3f378576261ae3e&tx_ttnews[any_of_the_words]=yemen&tx_ttnews[tt_news]=42996&tx_ttnews[backPid]=7&cHash=80f8351bcc34dfbd34152252968a35bc#.VFicIc731U) [geraadpleegd 14/11/2014]

The Jamestown Foundation (Brandon J.), *Houthi continue to consolidate control in Yemen*, 7/11/2014,
http://www.jamestown.org/regions/middleeast/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=43058&tx_ttnews%5BbackPid%5D=677&cHash=9058c7dc8bca5153b7521c0c6d43114d#.VGoMW1lkDIU [geraadpleegd 14/11/2014]

The Jamestown Foundation (Carlino L.), *Al-Qaeda in the Arabian Peninsula makes inroads in Southern Yemen but reveals limits to its operational capabilities*, 27/06/2013,
http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=41077&tx_ttnews%5BbackPid%5D=26&cHash=42b883053e9f775ba464f04642acc01f [geraadpleegd op 27/06/2013]

The Jamestown Foundation (Carlino L.), *Yemen's Southern Insurgency is undermining the political transition*,
06/03/2014,
http://www.jamestown.org/programs/tm/archivesgta/2014/?tx_publicationsttnews_pi2%5Bissue%5D=5
[geraadpleegd 14/11/2014]

The Jamestown Foundation (Coombs C.L.), *The Ansar al-Shari'a Insurgency in Southern Yemen: The view from the ground*, 24/5/2012,
http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39348&tx_ttnews%5BbackP..
[geraadpleegd op 05/07/2013]

The Jamestown Foundation (McGregor M.), *Yemen's presidential adviser views al-Qaeda's role in Yemen*, 30/05/2013, <http://www.refworld.org/docid/51ac88014.html> [geraadpleegd op 27/06/2013]

The Jamestown Foundation, *Houthis battle army and tribal militias for control of Yemen's Amran governorate*, 25/07/2014,
[http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=42667&cHash=b671e6b9b6681eec47367f9240a1f838#.VFiaR1c731U](http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews[tt_news]=42667&cHash=b671e6b9b6681eec47367f9240a1f838#.VFiaR1c731U) [geraadpleegd 14/11/2014]

The Long War Journal (Adaki O.), *AQAP continues escalation of attacks in Yemen, targets US ambassador*, 10/11/2014, http://www.longwarjournal.org/archives/2014/11/aqap_continues_escal.php#ixzz3JQNq1l4V
[geraadpleegd 14/11/2014]

The Medialine, *Saudi Arabia Looks for Yemen Exit Strategy*, 09/06/2020, <https://themedialine.org/by-region/saudi-arabia-looks-for-yemen-exit-strategy/> [geraadpleegd 22/06/2020]

The Wall Street Journal, *Yemen confronts rising pressure to divide*, 28/05/2013,
<http://online.wsj.com/article/SB10001424127887323336104578499123454133336.html> [geraadpleegd op 17/06/2013]

The Washington Institute, *AQAP in South Yemen: Past and Present*, 30/09/2019,
<https://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/aqap-in-south-yemen-past-and-present> [geraadpleegd 22/06/2020]

TRT World, *Fighting sharply rises in Yemen, endangering peace efforts*, 27/01/2020,
<https://www.trtworld.com/middle-east/fighting-sharply-rises-in-yemen-endangering-peace-efforts-33273>
[geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Development Programme (UNDP), *Assessing the impact of war on Development in Yemen*, 22/04/2019, <https://www.arabstates.undp.org/content/rbas/en/home/library/crisis-response0/assessing-the-impact-of-war-on-development-in-yemen-.html> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *2019 Yemen Country Report*, 03/2020,
<http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Yemen%202019%20Annual%20Report%20-%20March%202020.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Global report 2012*, 01/06/2013,
<http://www.unhcr.org/51b1d63d0.html> [geraadpleegd op 17/06/2013]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: Republic of Yemen*, 06/2013, <http://www.refworld.org/publisher.UNHCR,,,51c945bf4,0.html>
[geraadpleegd 14/11/2014]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR position on returns to Yemen*, 08/04/2015,
<http://www.refworld.org/docid/5523fdf84.html> [geraadpleegd 28/04/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Yemen fact sheet*, 04/2013
<http://www.unhcr.org/4c907a4a9.html> [geraadpleegd op 3/6/2013]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Yemen internal displacement update*, 01/2015,
<http://www.unhcr.org/54c64d749.html> [geraadpleegd 07/05/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Yemen situation, UNHCR regional update #40*, 30/06/2016, <http://data.unhcr.org/yemen/download.php?id=195> [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations Human Rights Council, *Annual report of the United Nations High Commissioner for Human Rights and reports of the Office of the High Commissioner and the Secretary-General, Yemen 2014*, 27/08/2014,
http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session27/Documents/A_HRC_27_44_ENG.doc
[geraadpleegd 14/11/2014]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *The humanitarian response plan*, 01/2016, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2016%20Yemen%20Humanitarian%20Response%20Plan.pdf>, [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Humanitarian Bulletin, Yemen, Issue 13*, 30/06/2016, https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/ocha_yemen_humanitarian_bulletin_issue_13_-_30_june_2016_2.pdf [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen: 2019 Humanitarian Needs Overview*, 14/02/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2019_Yemen_HNO_FINAL.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Protection Cluster Yemen, Civilian impact monitoring project, 2018 Annual report*, 07/03/2019, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/civilian_impact_monitoring_report_annual_2018.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Protection Cluster Yemen, Civilian impact monitoring project, 2019 Annual report*, 02/03/2020, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Civilian%20Impact%20Monitoring%20Report%20-%202019%20Annual%20Report%2C%201%20January%20-%2031%20December%202019.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Civilian impact monitoring project Yemen*, 30/06/2020, <https://civilianimpactmonitoring.org/> [geraadpleegd 30/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen Situation Report*, 03/06/2020, <https://reports.unocha.org/en/country/yemen/card/647iperRhs/> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *CIMP Monthly report, June 2020*, 07/2020, <https://civilianimpact.activehosted.com/social/3147da8ab4a0437c15ef51a5cc7f2dc4.2244>

United Nations Secretary-General, *Report of the Secretary-General pursuant to Security Council Resolutions 2014 (2011) and 2051 (2012)*, 11/06/2013, <http://www.un.org/en/sc/documents/sqreports/2013.shtml> [geraadpleegd op 17/06/2013]

United Nations Security Council, *Children and armed conflict Report of the Secretary-General*, 20/04/2016, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=s/2016/360&referer=/english/&Lang=E [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations Security Council, *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council*, 26/01/2016, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2016_73.pdf [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Yemen: The world must be prepared for rapid collapse into mass displacement crisis – UN expert*, 08/04/2015, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15808&LangID=E#sthash.JVXGKuom.dpuf> [geraadpleegd 28/04/2015]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *OHCHR deeply concerned at the recent surge in civilian casualties in Yemen*, 21/12/2017, <https://osesqy.unmissions.org/ohchr-deeply-concerned-recent-surge-civilian-casualties-yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014, Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights containing the findings of the Group of Independent Eminent International and Regional Experts and a summary of technical assistance provided by the Office of the High Commissioner to the National Commission of Inquiry*, 17/08/2018, https://www.ohchr.org/Documents/Countries/YE/A_HRC_39_43_EN.docx [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014, Report of the Group of Eminent International and Regional Experts as submitted to the United Nations High Commissioner for Human Rights*, 09/08/2019, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/240/87/PDF/G1924087.pdf?OpenElement> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 Report of the detailed findings of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen*, 03/09/2019, https://yemen.un.org/sites/default/files/2019-10/A_HRC_42_CRP_1.PDF [geraadpleegd 22/06/2020]

United States Department of State (USDOS), *2011 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 24/5/2012, www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?page=printdoc&docid [geraadpleegd op 05/07/2013]

United States Department of State (USDOS), *2013 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 02/2014, <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2013&dliid=220385> [geraadpleegd 14/11/2014]

United States Department of State (USDOS), *2016 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 25/04/2016, <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2015&dliid=252955> [geraadpleegd 11/08/2016]

United States Department of State (USDOS), *2020 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 11/03/2020, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/03/YEMEN-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

United States Department of State (USDOS), Bureau of Counterterrorism, *Country Reports on Terrorism 2013*, 30/04/2014, <http://www.state.gov/documents/organization/225050.pdf>

United States Department of State (USDOS), *Country Report on Terrorism 2012*, 30/05/2013, <http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2012/209982.htm> [geraadpleegd op 14/06/2013]

War Child UK, *Being kept behind: the impact of conflict on the education of Yemen children*, 23/05/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/War_Child_UK_Yemen_Report_Being_Kept_Behind_FINAL.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Yemen Data Project, *Yemen Data Project*, s.d., <https://www.yemendataproject.org/index.html> [geraadpleegd 22/06/2020]

Yemen Polling Center, *Research Debrief, (Human) Insecurity in a Fragmented State*, 03/2020, http://yemenpolling.org/Projects-en/ICSP_EU_HumanSecurityFragmentedState_2020Mar18.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Yemen Post, *Houthi Fight Tribes, Take over Schools, Public Offices in Yemen*, 6/9/2012, <http://yemenpost.net/Detail123456789.aspx?ID=100&SubID=5950&MainCat=3> [geraadpleegd op 05/07/2013]

Yemen Times, *36 Hiraq protesters killed since January*, 27/06/2013, <http://www.yementimes.com/en/1689/report/2550/36-Hiraq-protesters-killed-since-January.htm> [geraadpleegd op 4/7/2013]

Yemen Times, *A visit to Rada district*, 25/11/2014, <http://www.yementimes.com/en/1836/report/4613/A-visit-to-Rada-a-district.htm> [geraadpleegd 28/11/2014]

Yemen Times, *al-Qaeda and state forces face off in Hadrmout*, 10/06/2013, <http://www.yementimes.com/en/1684/news/2469/Al-Qaeda-and-state-forces-face-off-in-Hadrmout.htm> [geraadpleegd op 27/06/2013]

Yemen Times, *AQAP, Houthis clash in Ibb*, 23/10/2014, <http://www.yementimes.com/en/1827/news/4476/AQAP-Houthis-clash-in-Ibb.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]

Yemen Times, *Drone presence increases, civilians die in recent strike*, 6/9/2012, www.yementimes.com/en/1605/report/1363/Drone-presence-increases [geraadpleegd op 05/07/2013]

Yemen Times, *Drones in Yemen: May and June*, <http://www.yementimes.com/en/1685/news/2487/Drones-in-Yemen-May-and-June.htm> [geraadpleegd op 17/06/2013]

Yemen Times, *Finally some action*, 14/08/2014, <http://www.yementimes.com/en/1807/viewpoint/4210/Finally-some-action.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]

Yemen Times, *Military reinforcements sent to Ra'ada district, government continues fight against Al-Qaeda*, 4/3/2013, [www.yementimes.com/en/1656/news/2072/Military-reinforcements-sent-to-Ra%](http://www.yementimes.com/en/1656/news/2072/Military-reinforcements-sent-to-Ra%20) [geraadpleegd op 4/6/2013]

Yemen Times, *Ministers sworn in amid Houthi, GPC objection*, 11/11/2014, <http://www.yementimes.com/en/1832/news/4553/Ministers-sworn-in-amid-Houthi-GPC-objection.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]

Yemen Times, *New prime minister appointed*, 14/10/2014, <http://www.yementimes.com/en/1824/news/4430/New-prime-minister-appointed.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]

Yemen Times, *Protesters vow to continue their 'peaceful struggle'*, 6/9/2012, www.yementimes.com/en/1605/news/1353/Protesters-vow-to-continue-their [geraadpleegd op 05/07/2013]

Yemen Times, *Southern movement calls on government employees to leave*, 16/10/2014, <http://www.yementimes.com/en/1825/news/4445/Southern-Movement-calls-on-government-employees-to-leave.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]

Yemen Times, *Southern movement forms new supreme Council*, 28/10/2014, <http://www.yementimes.com/en/1828/news/4500/Southern-Movement-forms-new-supreme-council.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]